תלמוד בבלי · ראשונים · ראש · מפרשים · קרבן נתנאל · סדר מועד

קרבן נתנאל על ביצה

רבי יעקב נתנאל ווייל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קרבן נתנאל על ביצה

רבי יעקב נתנאל ווייל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרבן-נתנאל-על-ביצה/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 5
סימן ב 8
סימן ג 11
סימן ד 11
סימן ה 11
סימן ו 13
סימן ז 14
סימן ח 15
סימן ט 16
סימן י 18
סימן יא 19
סימן יב 20
סימן יג 20
סימן יד 22
סימן טו 25
סימן טז 25
סימן יז 26
סימן יח 26
סימן יט 27
סימן כ 27
סימן כא 27
סימן כב 28
סימן כג 30
סימן כה 30
סימן כו 31
סימן כז 31
סימן כח 32
סימן כט 32
סימן ל 34
סימן לא 36
סימן לב 36
סימן לג 36
סימן לד 38
סימן לה 38
סימן לו 38
סימן לז 39
סימן לח 41
סימן לט 42
סימן מ 42
סימן מא 43
סימן מב 44
סימן מג 45
סימן מד 46
סימן מה 46
סימן מו 47
סימן מז 47
סימן מח 48
סימן מט 48
סימן נ 48
סימן נא 49
סימן נב 50
סימן נג 54
סימן נד 54
סימן נה 54
סימן נו 54
סימן נז 56
סימן נח 56
סימן נט 56
סימן ס 57
סימן סא 57
סימן סב 58
סימן סג 58

סימן סד 58
סימן סה 58
סימן סו 59
סימן סז 60
סימן סח 61
סימן סט 61
סימן ע 62
סימן עא 63
סימן עב 64
סימן עג 65
סימן עד 66
סימן עה 66
סימן עו 67
סימן עז 68
סימן עח 69
סימן עט 70
סימן פ 70
סימן פא 72
סימן פב 72
סימן פג 72
סימן פד 73
סימן פו 75
סימן פט 76
סימן צב 76
סימן צג 76
סימן צו 77

סימן א

א **שבת** דעלמא תשתרי גזירה משום שבת אחר יו"ט. רבים מקשים אמאי צריך לגזירה. תיפוק לי' דבשבת אסור משום מוקצה מחמת איסור שחיטה. והביצה נגררת אחריה כדפריך אי בתרנגולת העומדת לגדל ביצים מ"ט דב"ש מוקצה הוא. ואית דמוקי לה בשיש לו חולה של סכנה בתוך ביתו. שאף התרנגולת עצמה מותרת באכילה. אלא שבעל המאור כתב עלה ולא חזי לן למסמך על הדין פירוקא דהא מילתא דלא שכיחא היא וליכא למגזר בה משום שבת אתר יו"ט. ותירוץ הר"ן הוא מחוור דשאני תרנגולת העומדת לגדל ביצים דיצתה מתורת מאכל לגמרי. וביצה שלה אעפ"י שהוא אוכל גמור אפילו חישב עליה לאכלה מע"ש. ע"כ נולד הוא ומיתסר אבל תרנגולת העומדת לאכילה משום איסור שבת לא יצתה מתורת אוכל. דאיסורא הוא דרביע עליה כאריה בעלמא הלכך לא מיתסר משום מוקצה. אלא היא דאסורא. אבל ביצה דלא נאסרה מעולם שרי. ע"כ. והנה סברא זו לכאורה נגד סברת הש"ס דקס"ד אפי' מאן דשרי מוקצה נולד אסור. אע"ג דה"נ אי בעי שחיט לה ואכיל כל מה דבגווה דהא שרי מוקצה. וצ"ל כיון דנולדה ביצה מדבר מוקצה לא שרינן לה מהאי טעמא כ"כ מהרש"א בתוספות בד"ה אוכלא דאפרת. ור"ל דמ"מ מקצה מדעתו את הביצה ואת התרגולת. צ"ל דזהו לפי ס"ד אבל למסקנא לא ס"ל הך סברא. אלא למאן דשרי רווקצה עם היות שהתרנגולת עומדת לגדל ביצים. מ"מ לא יצתה מתורת אוכל. ומש"ה פריך תלמודא שפיר שבת דעלמא תשתרי ועפ"ז תבין מ"ש מ"א בסי' תק"ה ס"ק א'. שכתב בשם הר"ן ולמאן דשרי מוקצה הכל שרי דאי בעי שחיט לה ואכיל הכל ע"כ ורבים נתקשו בזה מכח סברת מהרש"א דהא מ"מ מקצה מדעתו והוי נולד מחמת מוקצה. דלפי האמת לא קי"ל כהאי סברא:

ב **ובמעי** אמה לא נגמרה עד שתצא לאויר העולם. הלשון אינו מתוקן ויש לכוין ע"פ מ"ש הר"ן דביצים במעי אמן אע"פ שהן גמורות הרי הן כא' מאבריה. דאע"ג דאמרינן לקמן דמותרות לאכלן בחלב היינו לומר שאין תורת בשר עליהן. אבל לענין הכנה חשיבה לן כגידול תרנגולת עצמה דלא מיתסרי משום הכנה. ובירושלמי אמרו שאינו דומה טעם אכילתה מבפנים לטעם אכילתה מבחוץ. והיינו משום שכל זמן שהיא בפנים אינו נעשה בריה לעצמה הלכך אפילו תאמר דמאתמול גמרה לה לא חשיבה היא הכנה כלל ע"כ:

ג **אבל** ביו"ט שלאחר שבת אסור מספק. וא"ת מ"מ מקרי ס"ס שמא יו"ט שמא חול וא"ת שהוא יו"ט אימא לא מתילדא היום. י"ל דס"ל דבדבר שיש לו מתירין אסור אפי' בס"ס. א"נ הך ספק שמא איתילדא היום מקרי ספק מחמת חסרון ידיעה ולא

חשבינן לס"ס. וברמב"ן הקשה לרבי אפרים מאי פריך בגמרא נגזור משום הנך דמתילדן ביומייהו. ואי אירי הך ברייתא ביו"ט דעלמא א"כ הוי לי' גזירה לגזירה. וע"ק אמאי לא פריך. נגזור משום יו"ט אחר שבת אם נמצא גמורות במעי אמן. ונראה לתרץ דהא לקמן (דף ו') דייק ממתני' ע"כ לא פליגי ב"ש וב"ה אלא בנולדה אבל במעי אמן דברי הכל שריין. ודחי לעולם ב"ה אפילו במעי אמן אסרי והאי דקתני נולדה להודיעך כחן דב"ש דאפילו נולד נמי שרי. אמנם כל זה ניחא לדידן. דלא חיישינן להך פירכא לפלוגי בתרוייהו. אבל לרבה דנאיד מאוקימתי' דרב נחמן מכח הך פרכא לפלוגי בתרוייהו. דאף דכח ב"ש כח היתרא הוי מ"מ ב"ש במקום ב"ה אינו משנה א"כ לדידיה ודאי מוכח דהא דקתני בברייתא אם מצא ביצים גמורות מותר לאוכלן בי"ט. אפילו גמורות ממש שעתידין להתילד. דאל"כ הוי לי' לאפלוגי בתרוייהו. ומש"ה פריך שפיר נגזור משום הנך דמתיילדן ביומייהו אבל לדידן דלא חשיבא הך פירכא בכל הש"ס לפלוגי בתרוייהו. ודאי קים לן להאי סברת ר' אפרים. והא דקאמר כולהו כרב נחמן לא אמרו כי קושיין. ס"ל לר' אפרים דלא כפרש"י. אך הקושיא דב"ה קשיא אהדדי דאי פליגי במוקצה. סבר ב"ה לא תאכל משום מוקצה. והתם ס"ל מגביהין מעל השולחן. ולחלק בין שבת ליו"ט לא ברירה להו. כדמשמע שלהי מסכת שבת דפריך ר"י אהדדי. מיו"ט לשבת. ולא ניחא הש"ס לחלק בינייהו ע"ש:

ד **אע"ג** דר"י נמי אית לי' טעמא דמשקין שזבו. ורבה תלמיד תלמידו דרב ושמואל ורב ושמואל ור"י הלכתא כר"י. וכ"ש נגד רבה. דמאביי ורבא ואילך הלכתא כבתראי:

ה **משום** דנראה לו גזרה רחוקה לדמות ביצה למשקין שזבו. דברים אלו לכאורה אך למותר. דהא אף אם נאמר דגזירה זו טעם הגון הוא. מ"מ קי"ל כרבה. ולאיזה ענין נפקא לן אי אסור מטעם הכנה או מטעם משקין שזבו. והלא טפי יש איסור בטעם הכנה שהוא דאורייתא מלומר טעם משקין שזבו שהוא מדרבנן. וצ"ל לדייק מינה כגון חלב של בהמה העומדת לאכילה דאינה אסורה מטעם הכנה אסור החלב מטעם משקין שזבו. דהא דמי למשקין שזבו. וכ"כ מהרש"ל: @44משום

ו **משום** דביצה אוכלא. דייקינן מיני' הא לגבי חלב דמשקין הן. אם נחלב לתוך הכלי ולא לקדירה עם היות שאין שייך הכנה בה. מ"מ אסור החלב מטעם משקין שזבו. ועי' פ' חבית סי' ג':

ז **ועוד** נראה לו לפסוק לחומרא לאסור ביצה מדאורייתא בשבת ויו"ט. לכאורה מייתי ראיה לפסוק כרבה מהא דרבא שפסק כרב בהני תלת. אך קשה הלא כבר כתב רבינו דקי"ל כרבה דהכנה דאורייתא. היינו מטעם זה דקי"ל כרב שסבר כרבה. וא"כ מאי חידש

עוד בראיה זו. לכן נראה לי דה"פ עתה מתחיל רבינו בפסק אחר וה"ק כשם שפסק הרי"ף כרבה לאסור מדאורייתא ביצה שנולדה ביו"ט אחר שבת לחומרא שספיקא אסורא ולא כר"י לאסור מדרבנן. כמו כן עוד פסק לחומרא אם נולד בשבת לאסור מדאורייתא בי"ט שאחריו. וא"ת כי נולד ביצה בשבת א"כ נגמרה מאתמול ואמאי יהיה אסור ביו"ט אחר השבת. כבר תירצו תוס' דלידה מקרי ג"כ הכנה כמ"ש רבינו סי' ז' דע"י לידה הוכנה לגדל אפרוחים גם יותר טובה לאוכלה. וזה שדייק רבינו לאסור מדאורייתא לאפוקי תי' הר"ן ותי' שני בתוס' שאינו אסור אלא מדרבנן ע"ש. וא"ת היכי הוי הכנה זו מדאורייתא. הא כי נולדה בראשון שרי' בי' מדאורייתא ונמצא שבת הכין לעצמו. וי"ל מ"מ כיון דנעשית הכנה ביום הראשון והוא לא אכל הביצה באותו יום היו"ט מכין לשבת ושפיר הוי הכנה מדאורייתא. וכל זה בביצה שלא היה בעולם והוי דומי' דמן כיון שלא היה בעולם שייך הכנה בידי שמים אבל בפירות הנושרין ביו"ט בשבת שאחריו מותרין מדאורייתא כיון דהיה בעולם ומ"מ ס"ל לרבינו שאסורין בשבת כסברת תוס'. כיון דאם נולדה בשבת הרי זו אסורה. אם נאמר כשנולד ביו"ט הרי הם מותרות בשביל שנשרו ביו"ט א"כ הוי כיו"ט מכין לשבת והכנה זו מדרבנן. וכן מוכח שס"ל לרבינו כך בפרק אין צדין סוף סי' ב' שנשאל לחכמי לוניל דבר שאינו במינו במחובר שהובא לישראל ביו"ט ראשון של ר"ה שמותר מפני שאין עליו איסור הכנה ולא איסור התלוי בקדושה וכו' וכן יו"ט ושבת. נדייק מיניה הא הדבר הבא מן המחובר בי"ט אסור בשבת הסמוך משום הכנה. ודלא כמהרש"ל סי' ג' שרוצה להכריע מדברי רבינו סי' ז' דלא ס"ל הכנה זו ע"ש. ועי' לקמן סי' ז' מה שאכתוב בזה בס"ד והא דכתב רבינו בפ' לולב וערבה סי' ל"ח די"ט האחרון של סוכות שחל סמוך לשבת שמותרין הנויי סוכה בשבת דמשום הכנה ליכא דמה הכנה שייך כאן. י"ל דלא דמי בשלמא פירות הנושרין בי"ט אם היו נושרין בשבת הוי אסורין ועכשיו שנשרו בי"ט יהיו מותרין כיון דאסורין בי"ט מדרבנן הוי הכנה מדרבנן מי"ט לשבת. משא"כ התם גבי נויי סוכה נשלם זמן האיסור הנויי סוכה בי"ט. ובזה אין שייך לומר הכנה דהא לא איתעבד בהו שום מעשה הכנה וכמו שמחלק בזה מהרש"ל עצמו בפ' המביא סי' ה':

ח **דקי"ל** כרבה. מלשון זה למד רבינו דהרי"ף אוסר משום הכנה דאורייתא:

ט **ותניא** נמי הכי. דלא שנא י"ט אחר שבת או שבת אחר י"ט:

י **וקי"ל** כר' יהודה. דהא רבא פסק כרב:

יא **ואמרינן** נמי. דמהאי עובדא נמי מוכח [*צ"ל דהוא הדין] דהא שבת אחר י"ט:

@44ה"ג

יב **שיורי** פתילה שכבו. ובירושלמי שלפנינו יש נמי שיורי שמן שס"ל שג"כ נוח לדלוק בטוב מבתחילה. ורבינו לא הזכיר משיורי שמן. אפשר שלא היה בגרסתו. א"נ דתלמודא דידן לא ס"ל הך סברא בשמן דהא בפ' שני דשבת דף ל"א מוקי לה לר' יוסי דכר"ש ס"ל ופתילה חייב בצריך להבהבה ואפילו ר"ש מודה דהא מתקן מנא. ואי בשמן נמי שייך שדולק בטוב מבתחילה בשמן נמי מתקן מנא. ודלא כמהרש"ל סי' ג' שנדחק בזה הרבה ע"ש כנלע"ד:

יג **דלא** שייך הכנה בכה"ג. כיון שהגוף הפתילה הוי בעולם והוי כמו אפי' ובישול. מרדכי. וכמו שכתבו התוס' בעירובין דף ל"ח ד"ה משום הכנה והא דאסרינן בפירות הנושרין בי"ט הסמוך לשבת כדכתבתי לעיל. י"ל דהתם אם נשרו בשבת היו אסורין. והשתא שנשרו בי"ט אם יהיו מותרין בשבת הוי י"ט מכין לשבת. משא"כ הכא בפתילות הי"ט מכין לעצמו דהא שרי להדליק בפתילה אפילו בי"ט ועי' מ"א סי' תק"א ס"ק ט"ז. א"נ דס"ל לרבינו דלא שייך בפתילה הכנה דתלמודא דידן ס"ל שיוכל להדליק בה בפתילה שאינה מהובהבת כמו שכתב רבינו בפ' במה מדליקין ס"ס י"ח ע"ש:

יד **ומהאי** טעמא נמי. ר"ל מהאי טעמא דאסיקנא דלא קי"ל כרב דאמר קדושה אחת היא:

טו **והכנה** אין כאן. כדפירשתי דהא נשלם הזמן:

טז **שיותר** טובות הן להדליק כשהודלקו כבר וכבו. וכבר הוכיח רבינו שם בפ' ב"מ מדקאמר בפתילה שצריך להבהבה עסקינן. משמע דיש פתילות שאין צריכין להבהבם ודולקין יפה כמו שאם הבהבה. ובעל התרומות מפ' הסוגיא שם כדפרש"י בפתילה חדשה ע"ש:

יז **ושני** י"ט של ר"ה אסור להדליק בליל י"ט. נ"ל דמהאי טעמא נוהגין הנשים בכל ע"ש להדליק הפתילה ולכבותה קודם הדלקתן. מפני חשש האוסרים כשחל יו"ט אחר שבת. וכן בר"ה נמי צריכין מנהג זה כדי לטלטל ולהדליק אח"כ ביו"ט שני. אח"כ מצאתי כן במרדכי בשם הר"מ מרוטנבורג:

סימן ב

א **משום** הכנה דרבה. דהא אסור מדאורייתא להסיק אש בשבת ואי שרי' בי"ט נמצא תלישת השבת מכין לי"ט והוי הכנה מדאורייתא כך פירש מהרש"ל בסי' ז' (והקשיתי עליו שדבריו סותרים זה את זה. דבסי' ג' מביא סעד לדבריו דהרא"ש לא ס"ל תי' שני מתוס' מהא דכתב רבינו לקמן סי' ז' גבי עגל ולא שייך בי' הכנה. דלפי תי' השני לא הוי

קשה מעגל מידי שהרי מותר העגל אם נולד בי"ט. ומאי ראיה היא זו. דה"ק רבינו ולא שייך ביה הכנה דאם נולד בשבת אסור מדאורייתא לשחוט נמצא אין מכין לעצמה ואי שרית ביו"ט הוי הכנה דאורייתא וגם יו"ט עצמו אסור משום גזירה יו"ט אחר שבת. ותי' שפיר דלידת העגל לא שייך ביה הכנה דלא דמיא לביצה שהוכנה ע"י כך לגדל וולדות וליכא למימר דיו"ט). והר"ן כתב דתלישה לא הוי הכנה דאורייתא כיון דאילו היה לו חולה היה רשאי לתלוש ולבשל א"כ שבת הכינה לעצמה. אלא דהוי כעין הכנה דרבה ועי' לקמן סי' ז':

ב **משום** דהוו להו נולד. וקשה הא תינח לדידן לשיטת הרי"ף דקי"ל ביו"ט כר"י. אבל ר' יוחנן דאמר אתי למימר ביומיהו נמי שרי. אמאי אסור ביומיה הא ר' יוחנן לית ליה נולד גם לפי מה שבררתי שלהי מכילתין דפסק רבינו דאפי' ביו"ט קים לן דלא חיישינן משום נולד. י"ל דהאי מוקצה דמחובר הוי כמו גרוגרות וצמוקין דמודה ר"ש דהוי דחיה בידים כמ"ש תוס' דף ג' ד"ה גזירה:

ג **ואסרי** להו רבנן. כלומר שאסרו רבנן עוד מטעם חדש גזירה משום שמא יעלה ויתלוש. ודלא כמ"א סימן תק"ז ס"ק ז' שי"ל דחד טעמא הוא ודבריו אין להם שחר. וא"ת הכל קשה למה צריך לתרוייהו טעמי. וע"ק דהא עצים שנשרו מילתא דלא שכיחא ואמאי גזרו בהו רבנן שמא יעלה ויתלוש. וניחא לי בזה דאם יושב ומצפה לא שייך טעמא דנולד כמ"ש תוספות בחולין דף י"ד ד"ה מחתכין. אך אם יושב ומצפה שכיח שנושרין. א"כ אסור מטעם שמא יעלה ויתלוש וא"ת ל"ל הנך טעמים כיון דביו"ט אחר שבת אסור משום הכנה יו"ט דעלמא גזרינן משום יו"ט אחר שבת כדאמרינן לעיל גבי ביצה. תי' מהר"ם שי"ף ומ"א וט"ז גם דברי מהרש"א יש לכוין על דרך זה והוא הנכון דלא דמי לביצה דהתם גזרינן אי שרינן ביצה הנולדה ביו"ט שרינן נמי ביצה הנולדה ביו"ט אחר שבת אבל הכא ליכא למגזר אם שרינן יו"ט עצים שנשרו אתי למטעי אם נשרו עצים בשבת למשרי ביו"ט דבין יו"ט לשבת לא טעי אינשי. ולשיטת הר"ן בלא"ה ל"ק דיו"ט אחר שבת היא גופא מדרבנן ואי נגזור יו"ט אטו יו"ט אחר שבת הוי גזירה לגזירה ומעתה קשה מאד על שיטת מהרש"ל דהוי הכנה דאורייתא ובפ"ק סימן י"ז בהשיגו על רבינו יחיאל ע"ש. לא ניחא ליה להך תי' ראשון. א"כ הקושיא במקומה עומדת. ופסק רבינו יחיאל שריר וקיים:

ד **אבל** בעלמא אין מבטלין לכתחלה אפי' באיסורא דרבנן. וכ"פ רמ"א בי"ד סי' צ"ט. ומהרש"ל סימן ז' כתב שזה נגד כל המחברים דס"ל לעולם מבטלין איסור דרבנן לכתחלה ע"ש. ולא ידעתי הלא הרא"ה והר"ן ומרדכי והאגודה והגהות ש"ד ומהאחרונים

תרומת הדשן לאו מחברים הם. ועוד יש אילן גדול דס"ל כשיטת רבינו הלא הוא הר"מ מרוטנבורק שפסק מותר השמן שבנר חנוכה שנתערב בשמן אחר ואין בו ס' לבטל שאסור לבטל להוסיף עליו לבטלו ול"ד לעצים שנשרו דשאני התם שאין נהנה מהם עד אחר ביעורן כו' ע"כ ואי ס"ל להר"מ דבכל איסורא דרבנן שאין להם עיקר מן התורה שמבטלין עדיין תקשי לך משאר איסורים לנר חנוכה. אלא ש"מ דס"ל דאין מבטלין ועצים שנשרו משום דמקלי קלי. ומה שתפס הרשב"א בשער שלישי על הרא"ה. מדפריך מדרב אשי שעדיין לא ידע מסברא מקלי קלי ואמאי לא פריך דאיסורא דרבנן נמי אין מבטלין לכתחלה ע"ש. י"ל דודאי ידע מהאי סברא מקלי קלי אך בדבר שיש לו מתירין לא ניחא ליה להתיר משום סברא זו. וע"כ אין זה דוחק דלדבריו עדיין תקשי לך מאי משני איסורא דרבנן מבטלין. עדיין קשה הא הוי תיקון ואין מבטלין בשבת ויו"ט כמו שהוכיח תרומת הדשן בסימן נ"ד דהוי כעין תיקון. אצ"ל דידע מהאי סברא דשאני הכא מקלי קלי. ע"כ אנן אשכנזים שנגררין אחר רבינו אין לזוז מפסק זה דהדרינן לכללא דתני סתם במתניתין אין מבטלין איסור לכתחלה בין מדרבנן בין מדאורייתא כדכתב הר"ר אהרן הלוי בבדק הבית: @44ה"ג

ה **רב** יוסף אמר אף מתקנת ריב"ז ואילך ביצה אסורה משום דהוי דבר שבמנין. וכ"ת ה"מ דאורייתא אבל בדרבנן כגון ביצה א"צ מנין אחר להתירו לזה מביא הש"ס ילפותא מכרם רבעי מברייתא דאמרו לו תלמידיו לר"א כבר נמנו עליך חבריך והתירו. ויש לדקדק אמאי לא מייתי ממתני' גופא דקתני משרבו הפירות התקינו שיהא נפדה סמוך לחומה מאי צריך תיקון הא בלאו הכי כיון שבטל הטעם בטל הגזירה. י"ל כמ"ש התוי"ט שם שהתקנה היה שיהא נפדה ולא יעלו כלל לפי שרבו הפירות ואין קונה. אבל קשה דקאמר ותנאי היה הדבר דאימתי שירצה יחזור הדבר לכמות שהיה הלא בביטול טעם האיסור סגי. ומה שתי' התוי"ט דהוי דבר שבמנין לשיטת הרמב"ם אין ב"ד יכול לבטל אלא שצריך להיות גדול בחכמה ובמנין מב"ד הראשון זה אינו. דא"כ ה"ל לש"ס בשמעתין להוכיח זה ממשנה ולא מברייתא. ע"כ צ"ל דה"פ ותנאי היה שאימתי שירצה יחזור הדבר לכמות שהיה כלומר אם ימעטו הפירות ונראה לב"ד לבטל התקנה אין להם רשות לעשות תקנה אחרת כ"א כמו שהיתה התקנה בתחלה על מהלך יום א'. ובזה נתבטל כל מה שהאריך שם התוי"ט ע"ש מס' מעשר שני פרק ה' משנה ב'. תו הקשה שם על ר' יוסי שאמר משחרב בה"מ היה התנאי הזה. הל"ל היתה התקנה הזאת. י"ל דלאחר החורבן באמתלא היה התקנה שיהא דווקא נפדו ולא יעלו כלל. וכן מוכח בשמעתי' דקאמר נמנו עליך חבריך והתירו. הל"ל ואסרו להעלות הפירות. ומה דאמר

ר"י ותנאי היה אימתי שיבנה בהמ"ק יחזור הדבר לכמות שהיה. נמי הכי פי' יחזור הדבר לכמות שהיה היינו תקנה ראשונה על מהלך יום א' צריך להעלות הפירות. ומה שפסק הרמב"ם כר' יוסי נגד הת"ק. משום דאזלי סוגי' דהכא כר' יוסי ולא אליבא דת"ק. ודלא כתוי"ט שם. ע"ש שהאריך:

סימן ג

א **כגון** שידוע מאיזה טעם נגזרה גזירה ואותו הטעם בטל כו' עד שנמנו עליו חכמים. ועי' בסמוך תוך סימן ה' בענין גילוי וחביריו. ובמסכת ע"ז פרק ר"י סימן ז' ביאר רבינו שם באריכות ותורף דבריו דגילוי ויין נסך לא גזרו בכ"מ אלא במקום שהנחשים מצוים ובמקום שמנסכין. מ"ה לא שייך בהו לומר דבר שבמנין דהא בשעת שתקנו לא תקנו בכל המקומות ע"ש. ועי' מזה ג"כ בשו"ת עבודת הגרשוני סימן ס"ז. ובב"ח וט"ז יו"ד סי' קס"ו. וצ"ע מ"ש כרם רבעי שלא היה תקנה בכל המקומות כי אם יום אחד בכל צד. ולאחר החורבן בטל הטעם. וצריך מנין אחר להתירו ועי' בסמוך תוך סימן ה' יבואר:

ב **ולכך** הוצרך לכתוב שובו לכם לאהליכם. ואין להקשות הל"ל שלשה ימים ולא צריך היתר שובו לכם וגו'. י"ל כיון דהשם אמר למשה והיו נכונים ליום השלישי לקבל התורה לכך א"א לשנות בלשון אחר: @44ה"ג

ג **מי** לא מודה ריב"ז שאם באו עדים. גי' הרי"ף ורבינו כגירסת רש"י ועי' ברמב"ן הפי' וביש"ש שהפשטא דשמעתיה כפרש"י ע"ש:

סימן ד

א **ה"ג** ושמעינן מיהא דבני א"י:

ב **ה"ג** ולא ישנו ממנהג:

סימן ה

א **ההוא** מיירי ליקבר בהן אחר המועד. שדרכן לחפור כוכין וקברות לזמנן לצורך מתים שימותו:

ב **משמע** דוקא בחצר שהמת מונח בו. אבל לא בחצר אחרת שלא יאמרו מלאכה אחרת היא. וילפינן מזה אם הוא מלאכה שא"א לעשות בחצר המת כגון חציבת קבר ודומיהן צריך לעשות עכ"פ בצנעא מפני הרואים. וקשה הא קי"ל דכל משום מראית עין אפי' בחדרי חדרים אסור תי' תוס' במ"ק דף ח' דדמיא להאי דפ' אע"פ צנור שעלה בו עשבים. ר"ל דשרינן התם דהוי איסור דרבנן. ה"נ כל מלאכת המת הוי מלאכה שא"צ

לגופה ופטור אבל אסור. אך קשה אמאי לא מייתי רבינו ראיה מברייתא דקתני התם אף מביאין עצים ומנסרן בצנעא בתוך ביתו. וע"ק אמאי השמיטו דין זה דנסרים רי"ף ורבינו וכל הפוסקים וי"ל דדוקא במועד. אבל ביו"ט כיון דיש קול ופרסום גדול אסור לנסר נסרים. וכתבו תוס' שם סברא זו. ומש"ה נמי אין ראיה מנסרים שצריך לנסרן בצינעא:

ג **ולישנא** דהש"ס לא משמע הכי. דא"כ לא הוי ליה לרב אשי למימר סתמא אע"ג דלא אישתהי נמי לא משהינו ליה. אלא הכי הל"ל רב אשי אומר מת ביו"ט שני אע"ג כו'. א"ו משמע דמר זוטרא לא קאי אלא אמת ביו"ט שני משום דשרינן לאיתעסוקי ביה ישראל. אבל מת ביו"ט ראשון דלא שרי אלא בעממין אפי' למר זוטרא שרי אע"ג דלא אשתהי. והקשה מהרש"ל סימן י' אימא רב אשי קאי נמי איו"ט ראשון דשמע ממר זוטרא דמשהינן ליה עד ימות החול היכא דאפשר שלא יסריח. ובזה פליג רב אשי וס"ל דלעולם לא משהינן ליה אלא אף המת של יו"ט [ראשון] קוברין אותו בשני ע"י ישראל דיו"ט שני כו'. ועוד הקשה מה מקשה רבינו וגם לא מסתבר כלל שלא יהיה כבוד הבריות כו' ועוד איכא תוספת צער וכו'. א"כ מה יעשה מר זוטרא דאמר אף ביו"ט משהינן ליה ולישנא דמשהינן משמע עד ימות החול. ואין קוברין אותו כלל ביו"ט ע"ש. ואני אומר דקושיא חדא פירוקא דאידך דקאמר רבינו לישנא דהש"ס לא משמע הכי כדפרישית. וצ"ל דרב אשי קאי נמי איו"ט ראשון דשמע ממר זוטרא דמשהינן ליה עד ימות החול. ע"ז הקשה רבינו וגם לא מסתבר וכו' ועוד איכא תוס' צער. כלומר דל"ל דמר זוטרא יאמר דמשהינן ליה עד ימות החול דזה לא מסתבר שמר זוטרא יסבור שלא יהיה כבוד הבריות דוחה אמירה לנכרי שבות. אע"כ דמר זוטרא מודה בדלא אשתהי ביו"ט ראשון נמי שרי ע"י עממין ומר זוטרא ור"א תרווייהו לא קאי אלא איו"ט שני:

ד **וכי** האי גוונא לא הוה דבר שבמנין. דבריהם סתומים עד שמצאתי את שאהבה נפשי מ"ש הר"ן גבי האי דרב יהודה דף ס"ה וז"ל כתבו בתוס' דלא שייך לאסור משום דבר שבמנין כיון דחששא דאזיל ומודה לא שייכי כי אם בהני דפלחי לע"ז ע"כ נראה שדעתם לומר דכי אמרי' צריך מנין אחר להתירו ה"מ להתיר אותם שהיה בהם טעם האיסור תחלה אע"פ שבטל עכשיו. אבל אותם שלא היה בהם טעם איסור מעולם שרו בלא מנין אחר ושפתים יושק. ומה שהקשה הר"ן וז"ל ואם הם רוצים לומר כן ודאי שזו קולא גדולה. דאפשר דהוי קים להו לרבנן שלא נאסר מעיקר התקנה לשאת ולתת עם הנכרים דלא פלחי לע"ז אבל בסתם אין לנו עכ"ל לא אוכל להבין את מושל כוונת תוס' כ"כ כיון דלא פלחו לע"ז לא הוי בכלל התקנה. מש"ה ניחא מה שעכשיו אנו נושאים ונותנין עמהם ביום אידם כמ"ש תוס' ריש מס' ע"ז. ויין של נכרים בזמן הזה שאין אסור בשתיה

כיון דהני שאין מנסכין לא הוי בכלל עיקר התקנה וכן שיבתא או גילוי שאין נזהרין בזה"ז. דלא הוי בכלל עיקר התקנה וזהו הטעם בזמן הזה אין לאסור במת להתעסק בו ישראל. דלא הוי בכלל עיקר התקנה. אבל אותם שהיו בכלל עיקר התקנה מחמת הטעם ואח"כ נתבטל הטעם צריך מנין אחר אף שהתקנה לא היה בכל המקומות. ובהכי ניחא כרם רבעי על מהלך יום א' הנה עליהם היה עיקר התקנה אף שנתבטל הטעם צריך מנין אחר. וחילוק זה מפתח גדול בכל הש"ס לחלק בין ענין לענין. ולפ"ז מ"ש מהר"י מינץ סימן י"ד בענין עד א' ביבמה יהיה נאמן להתירה לשוק זימנין דסניא ליה אבל באשכנזים כבר פשט המנהג שאין מייבמין אין לומר זמנין דסניא ליה עכ"ל. מ"מ הוי דבר שבמנין וכבר השיגו בספר עבודת הגרשוני סימן ס"ז. ועי' תוס' בע"ז דף ל"ה:

ה **ונהגו** באשכנז. ובתשובה כתב שנהגו העולם דלא כר"ת ולא כר"י להקל ע"י ישראל אכן באשכנז נהגו כו' אבל היכא דליכא עממין עושין ע"י ישראל. ובפרט האידנא דליכא למיחש לחשש השרים שאף הם נזהרים בכבוד המת ויודעין שראוי לעשות מלאכה טפי בשביל המת ממה שעושין בשביל אוכל נפש:

ו **והוא** דאיכא מת מצוה. והאידנא בזמננו הכל מת מצוה נקרא. מהרש"ל סימן י':

סימן ו

א **ה"ג** מותר הואיל:

ב **דדמי** לגרוגרות וצימוקין. וא"ת א"כ מאי פריך ומ"ש מעגל שנולד ביו"ע. אימא מוקצה דאפרוח שאני דדחיא בידים. וי"ל דודאי ידע רב כהנא ורב אסי דרב ס"ל בכל מוקצה דאסור אפי' בלא דחיה בידים. והא דמותיב אדרב דהכא דבעלמא ה"א דלידה לא חשיב כלל מוקצה דדעתיה עלויה כשיולד:

ג **ומשנת** ר"א קב ונקי. וקשה דהא רב ור"י תרוייהו לא ס"ל כראב"י דע"כ לא פליגי אלא ביו"ט. אבל בחול לכ"ע שרי. אע"כ צ"ל דאיירו דאיתרמי שנפתחו עיניו כמ"ש תוס' א"כ מאי האי דקאמר ומשנת ראב"י קב ונקי. ומהרש"ל סימן י"ז הקשה דאין מראב"י ראיה דהוא איירי בלא נפתחו אבל בנפתחו עיניו ס"ל דשרי אף ביו"ט. ונראה דכוונת רבינו מדקאמר ראב"י אומר אף בחול אסור משמע ביו"ט פשיטא דאסור מוקצה אלא אפי' בחול אסור. ש"מ דר"א נמי ס"ל כרב:

ד **וגם** משנת ראב"י קב ונקי. אפי' לרי"ף דפסק כרבנן היינו משום דרבים הם. אבל בהא מילתא רבנן נמי ס"ל דאפרוח שנולד ביו"ט אסור כמו ראב"י ואיירי בנפתחו עיניו כדאמרן:

סימן ז

א **אסור** למאן דאית ליה מוקצה. אבל משום נולד ליכא למיסרא. דאין נולד שייך בבעלי חיים כמ"ש תוס' ד"ה עגל ע"ש:

ב **ולא** שייך הכא טעמא דהכנה. דאם שייך טעמא דהכנה א"כ יו"ט אחר השבת אסור משום הכנה. ולעיל ביש"ש סימן ג' מביא סעד לדבריו דרבינו לא ס"ל תי' שני לעיל (דף ד') ד"ה אלא. דלפי התירוץ השני לא הוי קשה מידי מעגל. שהרי מותר העגל אם נולד ביו"ט ע"ש. ואיני רואה שום ראיה מזה. דהא לפי ס"ד ה"א הכנת הלידה הן בביצה הן בעגל במה שיצא לאויר העולם וא"צ לשחוט התרנגולת. ואף כי עגל שנעשה בעל חי שיצא לאויר העולם ונעשה בריה בפני עצמו ופשיטא כיון דאין לשחוט אמו הוי הכנה מעליא. א"כ אם יו"ט אחר שבת הוא הוי הכנה מעליא א"כ גזרינן יו"ט דעלמא משום יו"ט אחר השבת וא"כ יש לאסור העגל אפי' ביו"ט דעלמא משום יו"ט אחר השבת לשיטת מהרש"ל בהשיגו על רבינו יחיאל בסי' זה דגזרינן גזירה זו. ואפי' למה שכתבתי לעיל סימן ב' דלא גזרינן הך גזירה מ"מ קשה בעגל שנולד ביו"ט אחר שבת אמאי מותר. הלא בשבת אסור לשחוט ואין מכין לעצמו והלידה הוי הכנה על יו"ט. ודמיא לעצים שנשרו מן הדקל. ול"ל דאיסורא דרביע עלה. או שמוכן לעצמו אם יש חולה בביתו. א"כ בעצים שנשרו נמי נימא הכי וע"ז תירץ רבינו דלידת ביצה שאני. ולא מקרי הכנה בשביל שבא לעולם. אבל גבי עצים שנשרו נעשה התלישה בשבת שעי"כ ראוי להדלקה מה שלא היה ראוי בהיותו מחובר על הדקל משא"כ עגל ראוי לה עם היותו במעי אמו. גם מה שהשיג מהרש"ל בסימן זה על רבינו יחיאל לק"מ כמ"ש לעיל סי' ב' ע"ש:

ג **וגם** טובה יותר לאכול. הוצרך לטעם זה משום ביצים דספני מארעא שאין מגדלין אפרוחים:

ד **וגם** צריך שיפריס ע"ג קרקע. והקשה בס' רבינו ירוחם וכל הבאים אחריו. הלא אין זה אלא דחיה שם אבל לפי מסקנא קי"ל כרב נחמן דאמר בית הרחם אין בו משום ריסוק איברים וא"צ שיפריס ע"ג קרקע. עי' מהרש"ל יש"ש סימן י"ח והקשה עליו הט"ז ביו"ד סימן ט"ז א"כ היאך קאמר רבינו כדמוכח בפרק אלו טרפות. ובני החריף מוהר"ר טיאה מפראג השיב דוודאי מוכח מפ' אלו טרפות דלפי סברת מהרש"ל בלא כלו חדשיו איבריו רכות ונוחים להתרסק מהרה. אפי' שהה מעת לעת אם לא הפריס חיישינן לריסוק איברים. א"כ היאך קאמר תניא דמסייע לך מתינוק ועגל שנולד ביו"ט. אימא רב נחמן קמ"ל אפי' בלא כלו חדשיו. אלא ש"מ בלא כלו חדשיו אפי' רב נחמן מודה דחוששין לריסוק. ולכאורה דבר מקובל הוא אבל אחר העיון קשה מנ"ל להוכיח מפ' אלו

טריפות. דאיכא למימר דרב נחמן ליכא לאוקמא בדלא כלו חדשיו. דהא בלא כלו חדשיו א"א לשחוט עד אחר שמונה ימים ללידתו וכיון דשהה מעת לעת פשיטא דאין חוששין לריסוק איברים. אע"כ רב נחמן בכלו חדשיו ושפיר מסייע ליה ומנ"ל להוכיח מפ' א"ט סברא זו אף דשהה מעת לעת מ"מ בעינן שהפריס ע"ג קרקע. והנה הר"מ איסרלס מיישב דלענין שחיטת יו"ט דוקא בעינן שיפריס כמו דאיתא לקמן (דף ל"ד) מהו לשוחטה ביו"ט. אע"ג דקי"ל התם לקולא. שאני התם שיש לבהמה או לעוף חזקת כשרות מכח רוב הבהמות ועופות כשרים. משא"כ הכא אית ליה ריעותא משעה שנולד שאין יכולה לעמוד ויצא מחזקת רוב. בעינן שיפריס ע"ג קרקע. והשיגו עליו א"כ מאי ראיה מביא מפ' אלו טריפות. ובס' פ"ח א"ח הקשה א"כ מאי מייתי רבא שם סייעתא מהך דנולד ביו"ט. ע"כ צריך לאוקמיה ביוצא דופן. דהא גם לרב נחמן ביו"ט מיהו חיישינן לריסוק איברים ונראה לי דיצא לרבינו מדקאמר רבא לרב נחמן תניא דמסייע לך. ותו אמר זה אחר זה ת"ש עגל שנולד וכו' ת"ש ושוין שאם נולד הוא ומומו כו'. מפ' רבינו דהנך ת"ש קושיות נינהו כמו בכל הש"ס והכי קאמינא דרב נחמן אמר אין בו משום ריסוק איברים. שהיא אחת מן שמונה עשרה טריפות ה"ל לר' נחמן למפסק בית הרחם אין בו חשש לשמונה עשרה טריפות אלא ש"מ דה"ק א"צ שהיה מעת לעת ומשום ריסוק איברים. אבל צריך בדיקה לשאר מיני טריפות כיון דאית ליה ריעותא שמשעה שנולד לא עמד. ולפ"ז באמת אסור לשחוט ביו"ט דשמא הוא טריפה וע"ז אמר רבא ת"ש כו'. ש"מ דמותר לשחוט ביו"ט וקשיא לר"נ. ותי' דהפריס ע"ג קרקע נמצא דברי רבינו עולה כהוגן. והא דכתב רבינו כדי שיצא מספק ריסוק איברים ה"ק כיון דהפריס יצא מספק. א"כ אין כאן ריעותא ונעמידו על הרוב בהמות שהמה כשרות:

ה **וכן** נראה. ומ"ש רבינו פ' אלו טריפות סימן ס"ד דהלכתא כרבנן העתיק לשון הרי"ף וסמך על מ"ש כאן להלכתא. מ"מ והש"ך ועיין בכללים:

סימן ח

א **מעורות** בגידין יפה. עיין פרש"י ד"ה ואיכא דאמרי:

ב **ואפי'** הן מעורות אלא שנגמר החלמון. ובמרדכי ז"ל השוחט התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותר לאוכלן בחלב. פי' רשב"ם שנגמר לגמרי עם קליפתו החיצונה. אבל אם לא נתקשה הקליפה החיצונה כדרך הנמכרת בשוק דין בשר עליה לכל דבר. ודוקא לענין בשר בחלב שרינן ביצים גמורות אבל תרנגולת שנתנבלה בשחיטה איסורה איסורה דאורייתא (ר"ל התרנגולת מש"ה גזרינן אפי' בביצה גמורה בקליפה קשה. משא"כ בשר

עוף האיסור מדרבנן לא גזרינן ביצה גמורה בקליפה וכ"כ התוס') והכי תנן פ"ה דעדיות ביצת נבילה אם יש כיוצא בה נמכרת בשוק ב"ש מתירין וב"ה אוסרין עכ"ל. והנה הש"ך בסימן פ"ז ס"ק יו"ד אומר דהרשב"ם פוסק כר"א שס"ל עד שנגמר קליפה הקשה הכל מעורות נינהו. ע"ש באריכות וזה ליתא דהא לא הזכיר כלום מדברי ר"א. אלא שמפ' דברי ת"ק. ואם נאמר דאליבא דת"ק קא מפרש צריכין לומר דמחמיר הת"ק טפי מדר"א א"כ א"א ליישב כל הסוגיא ובפ"ח י"ד הניח פרשב"ם בצ"ע. ונראה לי לקיים דברי החכם וזהו דאם לא נתקשה הקליפה דין בשר עליה לכל דבר. היינו לענין איסור נבילה וטריפה. ה"ה לענין בשר בחלב גזרו רבנן עד שיתקשה הקליפה. וא"ת א"כ כיון שיש דין בשר עליה לכל דבר אמאי קאמר רב יוסף שלל של ביצים טהור דלא כר"א הא אליבא דת"ק נמי לא אתיא ראה זה מצאתי ברייתא דת"כ בפ' אחרי פ' י"ב אשר תאכל נבילה פרט לביצים. ש"מ אע"ג דביצים אסורים משום נבילה וטריפה מ"מ לענין טומאת נבילות עוף טהור ממעטינן א"כ הך ברייתא דשלל לת"ק ניחא. אבל ר"א דמחלק בין מעורות לשאינן מעורות. ע"כ לא גזר בבשר בחלב אטו שאר איסורים דא"כ אפילואינן מעורות ליתסר. אלא ש"מ דלר"א הביצים כשהן מעורות כבשר תרנגולת עצמה חשבינן ליה. א"כ אמאי שלל של ביצים טהור. ואשר תאכל אתיא למעוטי כשאינן מעורות: @44ועתה

סימן ט

א **ואותבינהו** תחת תרנגולת. מ"ש מהרש"ל בזה סי' כ' דרי"ף ורבינו לא גרסי פשיטא מהו דתימא אינו מוכרח וכן משמע בר"ן בקידושין דף תרל"ט. ומה שהקשה על גירסת רש"י דהא המקח קיים הא משנה שלימה היא בפ' הספינה יפות ונמצאו רעות שחוזר. ואני אומר חלילה לעשות רש"י כטועה בדבר משנה. והילך לשון המשנה יפות ונמצאו רעות הלוקח יכול לחזור בו. כי הוא נתאנה. ואם הוקרו אין המוכר יכול לחזור בו כדין מי שנתאנה ידו על העליונה וקמ"ל דגבי ביעא דפחיא דהוי מקח טעות ושניהם יכולים לחזור בו וכן מדויק לשון רש"י:

ב **ולא** נולד מהן אפרוח. משמע הכא דביעי דשחוטה אין מגדל אפרוח וביו"ד סי' פ"ו ס"ו אפרוח שנולד מביצת נבילה משמע שמגדל אפרוח. וי"ל דהתם איירי בנבילה מחיים כגון נקובת הוושט ופסוקת הגרגרת או גיסטרא שנולד מהן ביצה. ועי' בשו"ת נחלת שבעה חלק שני סימן א' ובט"ז שם נותן טעם לאסור לכתחלה דגזרינן שמא אתיא לידי תקלה כמו שגזרו חכמים בגידולי תרומה. ואינו דומה ביצת נבילה שיגדל אפרוח

הוא מילתא דלא שכיחא ולא גזרו בהו רבנן וכן בפ"ח אומר שאין מדמין גזירות חכמים ע"ש: @44ה"ג

ג **אבל** ליכא זכר בהדה. כיון דבדק ע"כ צ"ל דספנא מארעא כיון שילדה בלילה. אבל אי לא בדק תלינן טפי שילדה מעיו"ט דרובן יולדות ביום אפי' בדספנא מארעא. תוספות:

ד **דרובן** של זכרים. ומהרש"ל הכריע מדעתו דחד רוב בדבר שיש לו מתירין לא מהני. אך דהיתרא הוא דאיכא תרי רובא דבספנא מארעא נמי רובן יולדות ביום וכמ"ש הטור סי' תקי"ג. וחולק על הר"ן שמתיר אפי' ביו"ט ראשון ליקח מן הנכרי. עי' בסימן כ'. וליתא דהא רבינו לא הזכיר מרוב זה והטור לא הזכיר מרוב זה. אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי הטור אירי בענין שאין זכר בכל העיר. ומ"מ מותר מטעם רובן יולדות ביום. וכן איתא במרדכי בשם תוס'. ונראה דבכל גוונא הוי תרי רובא. דהא אין דלתות מדינה נעולות. ואיכא רובא דעלמא ורובא דהכא. כדאיתא בפ"ק דכתובות דף ט"ו:

ה **היכא** דשחט כבר התירו לכסות לב"ה. דמוטב לעבור על איסור קל דרבנן. ממה שיניח הדם בלא כיסוי כמ"ש רבינו בסמוך סימן י' בשם הירושלמי וכן פי' מהרש"א. ובמ"א סימן תצ"ח ס"ק כ"ה ובט"ז ס"ק י"ג סברו דמה שמסיים משום שמחת יו"ט חד טעמא הוא לב"ה ולב"ש. ואינו כששחט כבר מה מניעת שמחת יו"ט איכא. אם לא יכסה דאין הכיסוי מעכב האכילה כמ"ש רש"י בשמעתין ד"ה אין מכסין. ובחולין דף פ"ח ע"ב ד"ה הנאה ליכא. אבל קשה הא דתנן במסכת ר"ה דף ל"ב שופר של ר"ה אין מעבירין עליו את התחום ולא עולין באילן וכו' דאסירי משום שבות. ולא אמרינן שיעבור איסור דרבנן כדי לקיים מצות עשה דשופר ואף כשהיא מצוה דרבים ומפרש טעמא בגמרא משום דיו"ט הוי ל"ת ועשה ואין עשה דוחה עשה ול"ת. אע"ג דרבנן הוא עשאו חיזוק לדבריהם. וא"כ אמאי לא עשאו חיזוק לדבריהם הכא גבי כיסוי. וצ"ל דאין מדמין בשבותין. כדמצינו בפסחים דף צ"ב דלכמה דברים העמידו דבריהם נגד כרת ולכמה דברים שלא העמידו דבריהם כמ"ש מ"א סימן רנ"ד:

ו **ה"ג** ולפי' ר"ת. ועיין דף ט' ד"ה מוחלפת פירושו באריכות:

ז **ה"ג** ודכירנא דהוי נהיגין:

ח **אלא** שהיה עפר תיחוח. פי' עפר תיחוח באמצע וקרקע קשה סביב דאז ניכרת הגומא כמ"ש תוס'. ואהא קא מתמה ר"י דהא אוקמינן מתני' בדקר נעוץ אע"ג דמוקי לה בעפר תיחוח. אבל אם כל המקום סביב עפר תיחוח בגומא כזה פטור ומותר לא היה ר"י מתמה על ר"ת דמאחר שהתירו לר"ת חופר גומא שאסור מדרבנן בדקר נעוץ משום

שמחת יו"ט דלא משגחינן בחד איסורא דרבנן. ה"נ דשרינן בשאינו מוכן ועפר תיחוח לגמרי שאינו אלא חד איסורא משום מוקצה ודלא כמו שהקשה מהרש"ל בסימן כ"א על ר"י ע"ש. אך בתוס' אוסר ר"י אפי' באפר כירה שהוסק ביו"ט אם אינו ראוי לצלות בו ביצה. משמע שאוסר אפי' חד איסור דרבנן ורבינו השמיט באמת פסק זה:

ט **ה"ג** להביא עפר מוכן דלא כהלכתא:

י **אף** הוא ממעט בשמחת יו"ט. משמע דמייתי סייעתא להר"ר יוסף וקשה להבין. ונראה דמייתי ראיה לפי' ר' יוסף ודלא כפי' הר"ן דהרי"ף ס"ל כמקצת נוסחאות דלמא לא היא ע"כ לא קאמרי ב"ה הכא אלא משום דאין בנין וסתירה בכלים אבל קשה אמאי כעורה מימרא זו דעולא לקמן (דף י"א) שלשה התירו סופן משום תחלתן תריסי חנויות ומסיק תלמודא ה"א משום דאין בנין וסתירה בכלים קמ"ל:

יא **ואם** ראוי לצלות בו ביצה מותר. וגחלים עוממות אסור לטלטל ביו"ט מ"א ס"ק כ"ט. ואין נראה לי דהא אכתי עומדין למלאכתן ראשונה. ולפי מה שפי' הראב"ן ואם אפר חם וראוי לצלות בו ביצה מותר דמתוך שמותר לטלטל האפר לצורך ביצה שראויה לצלות בו יוכל נמי לטלטלה לכסות פשיטא שמותר. ע"כ נראה שעעות נפל בדפוס וצ"ל מותר לטלטל ביו"ט:

סימן י

א **ור"ש** מודה בהך נולד. הוצרך לזה לשיטת ר"ת וה"ג ורש"י שילהי משילין סימן י"ז דפסק כר"ש ביו"ט במוקצה ובנולד וכמ"ש לקמן דכך הוא מסקנת רבינו ובשבת פ' נוטל ע"ש:

ב **הדא** דאינו מוכן. אע"ג דקים לרבינו דמוקצה מותר ביו"ט מוקצה דעפר מקרקע עולם לא התירו כמ"ש מ"א סי' תק"ב ס"ק י"א לענין עצים ואבנים:

ג **איסורא** מיהא איכא. וקשה הא הוי מלאכה שאינה צריכה לגופא ומקלקל ומותר לכתחלה. כמו דבר שאינו מתכוין ומקלקל כמ"ש תוס' בכתובות דף ה' ד"ה אם תמצא לומר. וי"ל דמסיק שם דוקא משום מצוה. והכא יכול לקיים המצוה באפר שהוסק היום: @44ה"ג

ד **אמר** רמי ברי' דר' ייבא. הא דפסקו כמימרא דרמי נגד רבא. מדקתני במתני' סתמא כוי אין שוחטין אותו ביו"ט. משמע אפילו בעפר או אפר מוכן. ותו מדקתני בברייתא לא כוי בלבד אמרו אלא אפי' כו' וקתני כוי דומיא דנתערבו והתם אפי' באפר מוכן אסור. ולרמי אם הכניס עפר סתם מותר לכסות בו צואה. אבל אם הכניס לודאי אסור לכסות

בו צואה. ובכה"ג א"צ פסק כיון דהכניס לודאי מש"ה השמיטו הך דרבא הכניס עפר לודאי אסור לכסות בו ספק. אלא דאכתי קשה הא צריכין דלא תימא צואה קרוב לודאי י"ל דקי"ל כנרבלאי ור' זירא שהמה רבים נגד רבא:

סימן יא

א **דמאן** דחזי ליה דמכסי. ורש"י פירש חשש התרת חלבו על מי שמכסה הדם. ויש נפקא מינה בהני טעמי. אם מותר ביו"ט לתת עפר בכלי ולקבל הדם בכלי. ולכסותו בליל מוצאי יו"ט. דליכא למיחש למשרי תרבא. דהא יש לו היכר שאינו מכסה הדם עד מוצאי יו"ט. אבל לטעם הרי"ף איכא חשש רואים דאיכא מאן דהוה כשקיבל הדם בכלי בעפר למטה. וילך לדרכו ויסבור שיכסה ג"כ למעלה בעפר ביו"ט ואתא למשרי תרבא:

ב **דאי** ספק הוא לא הוי מטרחי רבנן לכסות לדמיה. אע"ג דסוגיא דהכא ס"ל דאפי' ספק נמי שרי בדאיכא דקר נעוץ אע"ג דפטור אבל אסור כדי לקיים ספק מצות עשה מדאורייתא כמ"ש תוס' בחולין דף פ"ד מכ"ש טלטול. דמ"מ מפני הרואים שיסברו דלא התירו איסור דדבריהם משום ספק מצות עשה ויתירו החלב:

ג **הלכך** אין מכסין את דמו ביו"ט כלל. אפילו באמצע החצר דאיכא למימר לנקר חצירו הוא דקעביד. דס"ל להרי"ף דהדר ביה מהך שינויא דלנקר חצירו. אבל רש"י מוחק תיבות אלא דביו"ט היכא דעביד לנקר חצירו שרי לכסות ועיין מהרש"ל שכתב שט"ס הוא ולא היא וכ"פ רמ"א בסימן תצ"א:

ד **דלא** מסתבר שימנע משמחת יו"ט. מגומגם ונראה המשך דברי רבינו דקאמר אבל לערב מכסין כו' והא דאין שוחטין וכו' עד לא יהא רשומן ניכר. מנ"ל למימר הכא. ועדיפא לן לומר דאפי' בערב אין מכסין דאתי למימר הך סברא זו דאין שוחטין לתוך הכלי אפילו עם עפר. גם הדם יבלע בארץ מוכח ממתני' לומר כך דאם לא כן למה אמר ב"ה לא ישחוט אא"כ היה לו דקר נעוץ. ישחוט לתוך הכלי. או על הארץ ויכסה למוצאי יו"ט. ומה תאמר במתני' שימנע משמחת יו"ט ע"ז מסיים דלא מסתבר שימנע משמחת יו"ט לפי שאין יכול לכסות את הדם לאלתר. א"נ ה"פ כיון דאמרת דאין שוחטין לכתחלה וישמור את הדם עד הלילה. א"כ אמאי כי שחט אין מכסין את דמו הא ימנע משמחת יו"ט כיון דלא מצי לקיים מצות כיסוי בלא זה לא הוי ק"מ דה"א דלא ימנע בשביל זה שמחת יו"ט דהא שפיר מצי לקיים מצות כיסוי בלילה. ע"ז קאמר דלא מסתבר כו' דאין הכיסוי מעכב האכילה:

ה **שחט** בהמה וחיה ועוף ונתערבו דמם. מכאן קשה מ"ש הש"ך בסימן כ"ח ס"ק כ' בשם ב"ח דבעוף ע"ג בהמה פטור מלכסות כיון דדם העוף מועט דהא קתני עוף בברייתא דהכא ומ"מ חייב לכסות. וי"ל דאיכא לאוקמי הברייתא דשחט השוחט בקצה אחד על דם בהמה ונשכח ממנו איה איפא מקומו ועפ"ז מיושב נמי מה שהקשה ט"ז בסי' תצ"ח סוף ס"ק כ"א על מה שפסק מהרש"ל היכא שלא יספיק דקירה אחת אז לא יכסה כלל אפי' דקירה אחת דשמא לא יכסה דם המחויבת בכיסוי ונמצא טורח ביו"ט שלא לצורך ע"כ. והא קי"ל דא"צ לכסות כל הדם כדאי' ביו"ד סימן כ"ח דדרשינן דמו אפי' מקצת דמו וא"כ בכל חלק דם יש בו דם חיה ושפיר יש לכסות ע"ש שהאריך דמירי ששחט בקצה א' ונשכח ממנו המקום ששחט ושפיר פסק מהרש"ל שמא לא יכסה דם המחויב בכיסוי ונמצא טורח ביו"ט שלא לצורך:

סימן יב

כיון דקי"ל. כן מסיק רבינו בהל' קטנות הל' חלה:

סימן יג

א **תרומת** חו"ל. כ"ה בבכורות דף כ"ז ובמכילתין הגי' חלת חו"ל. כי חלה ותרומת חו"ל דינם שוים:

ב **מי** לא מודה שמואל כו'. וכיון דאסורה לזרים כמו תרומה הוי בכלל אין מגביהין תרומה. א"נ כיון דהחלה אסורה לזרים ושאר העיסה מותר לזרים מחזי כמתקן. ורבה לא חייש לזה אף שאסורה לזרים מ"מ כיון דיכול לאכול בלא הפרשה לא מחזי כמתקן ולא הוי בכלל אין מגביהין ותוס' מיאנו בפי' הזה שפי' רבינו דמשמע בסמוך דלא שייך כלל למימר זה הטעם דקאמר מי לא מודה שמואל שאם כו'. א"כ כיון דשם חלה עליה מחזי כמתקן ומשמע לפי הלשון דסברא זו פשוטה ע"כ הרצון מדמשני רבא מי לא מודה כו'. ולא מסיים דמחזי כמתקן או דהוי בכלל אין מגביהין. אלא ש"מ דס"ל לרבא כיון דאסורה לזרים זהו סברא פשוטה. וא"צ להזכיר ואי טעמא דרבה כיון דיכול לאכול בלא הפרשה לא מחזי כמתקן אף שאסורה לזרים. ואבוה דשמואל פליג עליו בסברא זו. ה"ל לפרש ועיקר חסר מן הספר:

ג **ה"ג** כגון עיסה לאפרושי.

ד **ולמה** דפרישית טעמיה דרבה אין משם ראיה. אמנם הרי"ף לא ניחא ליה לפרש כפי' רבינו כמ"ש תוס' מדקאמר מי לא מודה כו'. ולפי מה שחילתו תוספות בין גלגל

עיסה מעיו"ט לגמר לישה מעיו"ט נמי אין ראיה מהך דמשילין. והרי"ף לא נחית לחלק בזה. וס"ל כפרש"י דלא היה הפרשת חלה בכלל איסור הגבהת תרומה:

ה **אין** משם ראיה משמע דרבינו פסק לקולא כפסק ר"ח ובעל התרומות וראב"ד ור"ן וראב"ן. ובעל ש"ע פוסק כשיטת הרי"ף ורמב"ם ורשב"א ושאר פוסקים. וכשחל ע"פ בשבת ושכח להפריש חלה מהלחמים אין להם תקנה כ"כ מ"א להלכה בסימן תק"ו ס"ק ח' ע"ש. ולא נהירא דכדאי אלו הפוסקים שפסקו לקולא להפריש חלה וליתן לכהן קטן או לגדול שטבל לקריו ואף לכהן טמא. דיוכל לבטלה ברוב ויכול לאכול כמו דקי"ל בהל' חלה סימן שכ"ג. ואי ליכא כהן אוכל והולך וישייר פחות מכזית ויכפה עליו כלי עד מוצאי יו"ט כמו שאר חמין שנשאר אם אין לו עובד כוכבים בסימן תמ"ד ס"ק ה' ולפסק מ"א קשה הא מפקיע העיסה מחלה בידים כנ"ל לפסק הלכה:

ו **ורבינו** חננאל פסק כרבה דהוא בתראה. נראה שרבינו חננאל היה גורס רבא. ועי' מהרש"ל סימן כ"ח:

ז **ויש** ספרים דגרסי רב. יש לפרש על שני פנים פן האחד שבא לסתור ראיית ר"ח. או שבא לעזור לר"ח דרב ושמואל קי"ל כרב. וכמו כן נגד אבוה דשמואל דהא מרב מקשינן כמו שפרש"י בפ"ק דמכלתין דף ט' וז"ל אע"ג דרב אמורא הוא מקשי' מיניה שרבן לכל בני הגולה היה בדורו חוץ משמואל וזה עיקר: @44ה"ג

ח **הוי** בכלל אין מגביהין. יש לדקדק א"כ ה"ל לרבא לשנויי הכא אף שס"ל כשמואל חלת חו"ל כו' מה שמשייר החלה ביו"ט הוי בכלל אין מגביהין וי"ל דר' חיים לא חשיב הגבהה אלא כשמשייר כשיעור חלה לחוד. אבל כשמשייר יותר לא א"כ עדיין הוי קשה דיכול לאכול ולשייר יותר מכדי שיעור חלה. ומה שאמר מעשה בא לפני רש"י והורה לאיסור היינו להניח כשיעור חלה אבל להניח יותר באמת אין בו איסור וא"ת אם להניח שיעור חלה מאי אריא משום אין מגביהין אפי' בחול נמי אסור דבעינן ראשית ששיריה ניכרים. וי"ל דרש"י ס"ל חלת חו"ל אין לה שיעור כמו שפסק רמ"א סימן שכ"ב. א"כ כל פעם יכול להפריש מהשיעור חלה ולהיות שיריה ניכרים ומ"מ הוי בכלל אין מגביהין כיון דלא שייר אלא מעט כשיעור שנוהגין להפריש:

ט **אמר** שמואל כאן שייך סימן י"ג:

י **משום** דבעינן ראשית ששיריה ניכרים. ואיירי כשאין כהן קטן או גדול שטבל לקריו ואזיל רבינו לשיטתו במקום שאין כהן מפריש שתי חלות אחת לאור אין לה שיעור ואחת לכהן יש לה שיעור כמו שהביא הטור בשם הרא"ש בסימן שכ"ב. אבל כשיש

כהן טהור אין מפריש אלא אחת ואין לה שיעור. אם כן בכל גוונא הוי ראשית ששיריה ניכרים כדפירשתי:

יא **ומיהו** מוקף ודאי לא בעינן מדשרינן אוכל והולך ואחר כך מפריש. אבל הר"ן כתב ז"ל יש מי שאומר שצריך להניח לבסוף יותר משיעור חלה כדי שיפריש מן המוקף. וכן כתבו תוספות בכורות דף כ"ז. ורבינו ס"ל כיון דאין כל העיסה ביחד בשעת הפרשת חלה שלא מן המוקף יחשב ועפ"ז מיושב דעת הטור מה שהקשה הט"ז בא"ח סימן תנ"ו סס"ק ה' וא"צ לדחוקים וסברתו לא ס"ל לתוס' והר"ן והא דכתב רבינו בפרת אלו עוברין סימן ו' דבעינן מוקף היינו בא"י:

יב **ולכך** לא הביא רב אלפס אלא המשנה כצורתה. וז"ל הר"ן ורב אלפס לא הביא מזה כלום לפי שהוא פסק בפ' חבית כרב. הלכך ע"כ אמרו ב"ה אפי' ברה"ר שרו דאי הוי אסרי ברה"ר ברה"י נמי הוי אסרי ע"כ. ורבינו נאיד מזה. משום דאיכא למימר אע"ג דקי"ל כרב מ"מ ב"ה לא קא שרי אלא ברה"י. וכ"ת דאי ברה"ר אוסר ברה"י נמי אסור משום מראית עין. י"ל כיון דאיסור קל הוא משום שמחת יו"ט התירו וכמ"ש הרמב"ם בפ"ה מהלכות יו"ט ומה שהשיג עליו הראב"ד. דאי כדבריו אמאי משני התלמודא תנאי היא ולא קמשני משום שמחת יו"ט התירו ברה"י לק"מ די"ל דהש"ס רוצה להתיר ברה"י אפילו בשבת. ובהכי ניחא מה שקשה לכאורה דה"ל לרב אלפס להביא לישנא קמא דב"ש אוסר סולם של שובך ברה"ר וברה"י מתיר. נשמע לב"ה בסולם של עלייה דברה"י לב"ה נמי שרי. דאי ב"ה מתיר בשל עלייה ה"ל למיתני עוד בבא במשנה. פלוגתא ב"ש וב"ה בסולם של עלייה. ותו דהוי מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה. אבל לפי מ"ש ניחא דבשל עלייה מתיר ב"ה ברה"י משום שמחת יו"ט:

סימן יד

א **אבל** בסולם של עלייה כו'. והכי הלכתא ויש לדקדק דהא ללישנא בתרא דר' חייא אוסר אפי' הטייה סולם של עלייה. וי"ל דהא כבר כתב רבינו בשם הגאונים דבדרבנן לקולא א"כ ה"ה בהנך דר' חייא עבדינן לקולא כלישנא קמא דהולכת סולם של עלייה אסור אבל הטייה שרי:

ב **ומסקינן** הכא דסולם עלייה אסור לטלטל. כ"ה לשון תוס' בעירובין והתוס' דהכא כתבו משמע דקי"ל כר' דוסא ועל זה קבעו קושייתם. נראה כהבנתם דתוס' בעירובין ונמשך רבינו אחריהם קס"ד בקושייתם דסולם צורי ומצרי המה נמי חזו להטיח גגו. מש"ה אפילו לית הלכתא כרבי דוסא נמי קשה מפרק חלון. וכן מוכיח הלשון התי' של

תוספות שם ורבינו דסיים בתירוצם דסולם של צורי לא חזי להטיח גגו. אבל תוס' דהכא לא ס"ד דסולם צורי ומצרי שאין להם ד' חווקים שתהא ראויה להטיח גגו אלא מידי דהוי כסולם של שובך משום לא פלוג מש"ה צריכין להקדים משמע דהלכתא כר' דוסא. ובשביל כך לא סיימו בתירוצם שאין ראויים להטיח גגו. אלא דמתרצו דבסולמות קטנים כי הני לא שייך לא פלוג רק בסולם של שובך דהמה גדולים יש בהן מראית עין אבל לא בקטנים ותוס' בעירובין ורבינו סוברים דאין הלכה כר' דוסא. רק דבני ר' חייא סברי מה דקאסר ת"ק שרי ר' דוסא. וכיון דמילי דרבנן הוא קים להו כר' דוסא וע"ז א"ל ר' חייא לא היא מה דקא שרי ת"ק קאסר ר' דוסא. ומ"מ לית הלכתא כוותיה. אלא שאומר להן אין לכם מי שהתיר הטייה של סולם אבל הטיית סולם של שובך באמת ס"ל לר' חייא דשרי. ומש"ה הניח רבינו תוס' דהכא וכתב כל דבריו ע"פ תוס' דעירובין ונכון:

ג **כההיא** לישנא דאמר ברה"י ד"ה מותר. ולכאורה קשה דלישנא בתרא נמי ס"ל לב"ה דמותר ברה"י ומה איכפת ליה בב"ש וי"ל דללישנא בתרא פליגי ב"ש וב"ה ברה"י. וע"ז אמר רבי יהודה בד"א בשובך אבל בשל עלייה אסור. ש"מ דבשל עלייה אפילו ברה"י אסור אבל ללישנא קמא דפליגי ברה"ר איכא למימר דר' יהודה לא קאי אלא ארשות הרבים של עלייה אסור אבל ברשות היחיד אפילו בשל עלייה שרי. ובחדושי ביצה של שו"ת פנים מאירות כתב בזה שלא כדת יעוין שם:

ד **ברשות** היחיד ד"ה מותר. דלית הלכתא הכי אלא כרב קי"ל כ"מ שאסרו חכמים משום מראית עין אפילו בחדרי חדרים אסור. לשון תוס' בעירובין. ורבינו מיאן בזה. דהך דסולם צורי ברייתא היא. ואיכא למימר דברייתא סובר כתנא קמא שוטחן בחמה ולא כנגד העם: @44ה"ג

ה **שרי** לכו"ע ברה"י. דאי בסולם של עלייה ב"ה סובר דאסור ברה"י. ה"ל לתנא דמתני' למיתני עוד בבא בסולם של עלייה מה דפליגי ב"ש וב"ה. ועוד דהוי מקולי ב"ש וחומרי ב"ה:

ו **דקאסר** הכא. ומשמע דר"ח אוסר אפילו ברה"י מדקאמרי ליה בני רבי חייא סולם בא לידינו והתרנוהו. ולא סיימו קמיה אי הוי ברה"י או ברה"ר ואמר להם צאו ואסרו מה שהתרתם:

ז **אבל** בשבת שאין דרך להוציא. קשה הא דפריך בשבת דף ס"ד ארב לפי מ"ש הסמ"ג דזוג הוי משוי א"כ לית ביה מראית עין דאין דרך לצאת בשבת משום משוי. י"ל דהסמ"ג איירי בזוג שאין קשור באפסר. אבל כשקשור באפסר בעל לגבי אפסר ולא הוי משוי

כמ"ש תוספות שם דף נ"ד. ומדאמר תלמודא הטעם משום דאזיל לחינגא ולא משום משוי ע"כ איירי בקשור באפסר ופריך שפיר:

ח **ולהאי** שינויא אסור לטלטל סולם שלנו ביום טוב. כ"ה הלשון תוספות בעירובין. והתוספות דהכא מסיימין דשמא הלכה כר' דוסא. והיינו דרבינו ותוספות בעירובין סברו לר"א בורגיל דסולם צורי ומצרי הוי כמו סולם עלייה. ולזה אין אנו צריכין לר' דוסא. אבל תוס' דהכא סברי דאפילו לתירוץ ר"א לא הוי סולם צורי ומצרי כ"א כסולם של שובך. ומש"ה צריכין לסיים דשמא הלכה כר' דוסא. ולזה אין צריכין להגהות של מהרש"ל ביש"ש סימן כ"א. גם מה שכתב דשמא הלכה כר' דוסא כתבו כן לתירוץ ר"ת ותמה אני על פירושו דהא לתי' ר"ת צריכין לומר דסולמות קטנות לא נחשבים כסולם של שובך. א"כ אפילו הלכה כרבי דוסא מ"מ סולמות קטנות שרי:

ט **בתוך** הקן ומצא לפני הקן אסורים. פריך בגמרא לימא מסייע לרבי חנינא כו' ותי' אביי בדף ורבא במילי אוחרי וכתב ב"י הא דהשמיטו הרי"ף ורבינו הנך אוקימתות משום דקי"ל כר' חנינא לדינא והקשה פ"ח מ"מ ה"ל להביא הך דרבא בקן מדדין ויש שם ב' קינין חד הזמין וחד לא ואין קן זולתם בחמשים דליכא רובא דעלמא דאסורים דאמרינן אישתרבובי אישתרבב דהך סברא אמר רבא לא מבעיא משמע דפשיטא ליה. וגם שאר פוסקים מקשים על ב"י ומשוי ליה לטועה. ואני אומר שצדקו דבריו דהכי תאמר רבא ליכא לסיוע לר' חנינא דיש שני קינין וזימן בא' וא' לא. א"כ הוי קרוב ורוב מש"ה לא אזלינן בתר קורבא אפילו דמוכח. אבל כשליכא רוב בהדיה מודה רבא דלא אמרינן אישתרבובי או מסריך דהך דמצאו לפני הקן הם קורבא דמוכח שאלו יונים הם מקן הזה. והא דפריך בשמעתין אי דליכא קן בתוך חמשים אמה פשיטא דמותרין. מאי פריך לרבא דהא צריכא רבה היא דיש שם ב' קינין דמותרין לא אמרי' מיסרך ואישתרבב י"ל דפריך לאוקימתא דאביי דלדידיה אין שם אלא קן אחד ועפ"ז מיושב מה שהקשו על הרי"ף ורבינו שהשמיטו הך שינויא כגון דקיימא בקרן זוית. משום דלרבא לא צריכנא לדוחק הזה כגון דקיימא בקרן זוית ותו נראה מה שלא הביא רבינו דבמקושרין איירי נראה דדחק מאד לאוקמי מתניתין במקושרים אך ר"י ור"א קשיא להו במתניתין קושיית רבי יוסף הא אסורים משום צידה. מוקמי המתני' במקושרין דלית בהו צידה. אבל רבינו והרי"ף פותרים מתניתין בקן מדדין ולכן אין לנו לדחוק המתניתין במקושרין:

סימן טו

א **דהנך** אזלו לעלמא. אע"ג דבמדדין איירי מ"מ חיישינן דאזלו לעלמא. מכאן סתירה למ"ש המ"א סימן תצ"ה ס"ק י"ד דלמסקנא דאמרינן שאני גוזלות דמדדין לא חיישינן שהלכו כולם. ובעיקר קושייתו לק"מ כמ"ש הש"ך ביו"ד סימן ק"י ס"ק כ"ו שהר"ן סובר כשו"ת רבינו ע"ש. גם שם בט"ז ס"ק ע' הקשה על שינויא דרב אשי ל"ל לדחוקי דפליגי רבי ורבנן במקושרין הל"ל במקושרין מודה רבי לרבנן דהכל חולין ע"ש לק"מ דהכריח לרב אשי לאוקמי פלוגתא אפילו במקושרים מהך מימרא בפרק קמא דפסחים דף י' הניח עשר ומצא תשע היינו פלוגתא דרבי ורבנן והתם איירי במקושרים כמ"ש תוס' שם:

ב **כדאוקימנא** לה. היינו תירוצא דרבא שם:

ג **בפ'** כל הכלים. דף קכ"ד ועכ"ל הרי"ף:

ד **בתרייתא** דרבא. פירוש כיון דלאביי ורבא לא ניחא להו לדמות לסיכי זיירי ואינהו אמוראי בתראי. משמע הכא שפוסק הרי"ף כאביי ורבא כנגד רבה רבם. ובכמה דוכתין פסק הרי"ף דהא דהלכה כבתראי מאביי ורבא ואילך א"ל לא כנגד רבם. והכרעתי דמספקא ליה ומש"ה כאן דאיסורא מדרבנן היא קים ליה לקולא כאביי ורבא ועיין בכללים שהוכחתי כן בכמה מקומות: @44ה"ג

ה **ולא** יגביהנו. לטלטלו לאחר הפשטתו. כ"פ (הראב"ד) [הרע"ב] וכ"כ הראב"ן. דלא כהב"ח בסימן

סימן טז

ק"ו מיו"ט לחול. דמדאורייתא אסור לבשל מיום טוב לשבת ק"ו לחול. אלא דשרי ע"י הואיל ומיקלעי אורחים. אלא דאיסורא מיהו איכא וע"י עירוב שרי. הר"ן פ"ג דפסחים. ולפ"ז דאם הוא סמוך לחשיכה דליכא למימר הואיל ואסור לבשל מיו"ט לשבת מדאורייתא. ובזה לא מהני ע"ת. וא"כ סמוך לחשיכה אסור לבשל תבשיל מיו"ט לשבת כ"כ מ"א סי' תקכ"ז. כל זה לרבה דקי"ל כוותיה כמו שפסק הרמב"ם ורבינו בפ' אלו עוברין אבל רב חסדא דס"ל דלא אמרי' הואיל מסיק אליביה בפסחים דף מ"ז מדאורייתא צרכי שבת נעשין ביו"ט ורבנן הוא דגזרו כו'. ולרב חסדא אפילו סמוך לחשיכה מותר לבשל. ובזה ניחא מה שקשה לי מה שפסק רבינו בפ' אלו עוברין סימן מ"ו דהלכתא כרבה. ומאי נ"מ בזה הפסק דהואיל מהני שלא לוקה אבל מדרבנן מ"מ אסור. ולפי מה שכתבתי אית לן נפקותא בהא דקי"ל כרבה א"כ אסור לבשל מיו"ט לשבת סמוך לחשיכה:

סימן יז

א **ויראה** דנפקא מינה בין אלו שני הטעמים. ורבינו לא הכריע כמאן. לכן פסק בש"ע דלכתחלה יניח העירוב בעיו"ט ובדיעבד יצא. אך ברמזים מסיק דרשאי לערב על יו"ט אחרון. והיינו משום דקים ליה כרב אשי שהוא בתראה. ובכלבו בשם רבינו נתנאל אומר דאין לשנות מנהג לערב עיו"ט בלא ראיה ברורה ואין לנו אלא לשון משנתינו עושה אדם תבשיל מעיו"ט וסומך עליו לשבת וגם הברייתות והגמרא כך הוא. וגם אין כבוד בתבשיל שכבר עברה צורתו. ואין שייך בתבשיל זכרהו מאחר שבא להשכיחו. ומהרש"ל כתב עליו שכן עיקר דלא כפסק ש"ע ויש נ"מ בין אלו שני עעמים כפי מה שכתב האגודה דסמך רבינו שמואל על הא דרבא פעם א' דשכח ולא עירב עד יום שני והניח ע"ת ביו"ט כי התלמודא פריך לרבא אפילו ביו"ט נמי. ומשני שמא יפשע והיכא דשכח ליכא למיחש:

ב **הכל** מודים דבעצרת בעינן נמי לכם. ואין לדקדק מדקאמר הכל מודים ש"מ דהלכה כר"א אלא כך שיטת התלמוד לומר הכל מודים בזה כמו במתני' ושוין בדג וביצה שעליו. והסמ"ג כמו כן הביא הך סוגיא וכתב שאין הלכה כר"א. ונ"מ אף למי שהוא עושה כחומרי ב"ש מ"מ בעצרת ובפורים אין להחמיר ע"כ יש לגעור בש"ץ אם בא להאריך בניגונים בשבתות וי"ט יותר מחצות:

סימן יח

א **דתני** רבי חייא מדפתי ועניתם כו' כאילו התענה תשיעי ועשירי. דברי רבינו קשה דהא בפ' יום הכיפורים סימן ח' מביא דרשות דר' ישמעאל דיליף מהאי קרא דועניתם תוספת שבתות ויו"ט. ובפ"ק דר"ה דף ט' משמע דהך דרשא כאילו התענה תשיעי ועשירי אתיא לר"ע דיליף תוספת שבותים מבחריש וקציר. וא"כ היכי מזכי שטרי לבי תרי. ועיין בל"מ פ"א מהל' שביתת עשור שהקשה כמו זה בהרמב"ם:

ב **אמר** רב חסדא. כאן שייך סי' ג':

ג **או** ששכח ולא עירב. ואם נזכר שלא עירב אחר שאמר הקהל ברכו אסור לערב כדאיתא בסי' רס"א כ"כ מ"א סי' תקכ"ז ס"ק א'. ואני אומר שמותר. גם הט"ז מביא בשם הראב"ן דשרי לערב כ"ז שהצבור לא התפללו תפלת יו"ט. והוא בראב"ן סי' קס"ח. ובאמת מהראב"ן אין ראיה דהוא מסיק שם דאפילו בשבת היחיד אין נגרר אחר הצבור כל זמן שלא התפללו תפלת שבת ע"ש. אבל אנן פסקינן דבשבת אסור ליחיד לעשות מלאכה כשהתפללו ברכו. מ"מ נראה לי דאין דומה לשבת. דבשבת היו תוקעין שש

תקיעות וברכו הוא במקום תקיעה ששית. אבל בערב יו"ט לא היו תוקעין דכן מוכח בפ"ה דסוכה במתני' דקחשיב מ"א תקיעות בשבת בתוך החג. ואי ביו"ט נמי היו תוקעין א"כ מצינו מ"ח תקיעות כל שנה ושנה בעיו"ט האחרון. ע"כ נראה לפסוק דאחר שהתחילו הצבור ברכו יכול עדיין היחיד לעשות עירוב תבשילין:

סימן יט

א **ולדידך** אסור. פי' אפילו האי סמיא שלא בא לסמוך על אחר אלא ששכח מלהניח ע"ת נקרא פושע בפעם ב' משום שהיה לו ליזהר. מכ"ש מי שלכתחלה אינו רוצה להניח ובא לסמוך על גדול העיר:

ב **וב"ה** אומרים ברוך ה' יום יום. ומ"ש בא"ז מצוה להכין מיום א' בשבת לשבת דבריו אינם להלכה וכמ"ש הרמב"ן פ' יתרו. ומה שהביא ראיה שם ממעשה דהאי קצב אינו ראיה. כיון דטבח הוא מצוה להרים מנה יפה לשבת לזכות אחרים כדי שהעניים ואביונים ימצאו ג"כ מרגוע לנפשם מאכל טוב בי בחול רוב הקונים אוכלי בשר ומטעמים המה עשירים אבל כל איש בביתו יש לעשות כב"ה:

סימן כ

עדשים שבשולי קדירה סומך עליהן משום עירובי תבשילין. כתב מהרש"ל מדלא קתני מערבין אינו אלא לסמוך עליו בשעת הדחק שאין לו תבשיל אחר מצוי או שעה עוברת. אבל לכתחלה ביזוי מצוה היא וכתב עוד דצריך להתנות דוקא מבעו"י אבל בתבשיל שיחדו לע"ת ונטרפה השעה ששכח מלברך ולהתנות אינו מעכב. ולישנא דמתניתין דייקת הכי ועושה תבשיל מעיו"ט וסומך עליו:

סימן כא

א **ואם** צלאן נכרי סומך עליהן משום ע"ת. הל"ל רבותא טפי אם מלחן נכרי סומך עליהן משום עירוב תבשילין וה"ל לאשמועינן רבותא טפי לענין ע"ת. וכן בברייתא בסמוך דחשיב שלוק וכבוש וצלי ומליח שיירה ש"מ דאין סומכין על דג מליח לענין ע"ת ואפילו בדיעבד דלא כשו"ת חכם צבי סי' ק"ל. וא"ת מ"ש כבוש מ"ש מליח תי' בעל מ"א דכבוש הרי הוא כמבושל. אבל מליח אינו אלא כרותח דצלי עכ"ל. ואפרש שיחתו מדקתני במתני' ועושה תבשיל מעיו"ט לאפוקי דג מליח. משא"כ כבוש וצלי וקולייס האספנין דהדחתן זהו בשולן וחייב עליו בשבת כל הני נכללין בתבשיל. ואפשר עוד

לומר דלחומרא בלחוד הוא דאמרי' מליח כרותח דצלי ולא לקולא. כדאשכחן במליחת כבד דאין תקנה לבשלה כ"א אחר צלי ש"מ דלקולא לא אמרינן כרותח דצלי:

ב **מכריז** רבי יעקב בר אידי. שמי שדרכו להניח בכל שנה כשמואל ור' אמי ור' אסי א"צ להכריז אלא סומכין עליהן מן הסתם. אבל מי שאין דרכו להניח כר"י בר אידי צריך להכריז. ר"ן:

ג **עד** תחום שבת. דלעומדים חוץ לתחום מסתמא לא היה בדעתו על אדם שהוא חוץ לתחום אף שעירב ויכול לבא אצלו. איברא היכי דפי' להדיא אפילו על אותן שחוץ לתחום ועירבו דוודאי מצי מזכה. וכן הסכים מהרש"ל סי' י':

סימן כב

א **וע"י** אשתו. ע"כ ברי"ף מדויק בספרים ישנים:

ב **מוקי** לה בשילהי נדרים בשיש לה בית באותו חצר. והר"ן מתרץ דברי הרי"ף דכי אוקמינן התם הכי לר"מ דס"ל דאין קנין לאשה בלא בעלה אבל לרבנן דפליגי על ר"מ התם לא צריך בע"ח שתהיה לה בית באותו מבוי הלכך מצי מזכה ע"י אשתו ע"כ. ובספרים חדשים של הרי"ף הסכים לדעת רבינו והקשה שם קושיות הר"ן ודחה כיון דרב פסק כר"מ. קי"ל כרב באיסורי ועוד דבקדושין קאמר רבא דכ"ע יד אשה כיד בעלה דמי ובענין אחר פליגי אשתכח דלדברי הכל צריך שיהיה לה חצר כו' ע"ש. והרש"ל סי' י' הקשה עוד על הר"ן ואומר דהא דמוקי בשילהי נדרים מתני' דעירובין כשיש לה בית באותו חצר משום מתני' אחריתי דמותיב מינה דקתני להדיא דאין מערבין ע"י אשתו ואינו תלוי כלל בפלוגתא דרב ושמואל התם וכ"כ שם הר"ן ותוס' ורבינו ע"ש. ואני אומר דמשום הא לא אריא. דבלא רבא ל"ק מתני' אהדדי. דהא דמתני' דכיצד משתתפין אתיא כרבנן. ובריייתא דקתני אבל לא על ידי אשתו אתיא כר"מ. אבל בתר דמשני רבא מודה ר"מ וכו' פריך שפיר:

ג **וכיון** דאינה צריכה לזכות אין מזכין על ידה. מש"ה לא תנן בפ"ד דמעשר שני גבי מערים אדם על מעשר שני על ידי אשתו אלא בשתופי מבוי כן הוא ברי"ף ועיין פ' חלון סי' ח' בחידושי שם:

ד **הוא** הדין הכא נמי ואין לזכות העירוב ע"י גדול הסמוך על שולחן אביו דידו כיד אביו. ובטור סי' שס"ו כתב זה לשונו הרמב"ם ז"ל פסק כשמואל דאמר גדול ממש קטן קטן ממש שאינו יכול לזכות ע"י קטן. אפילו אינו סמוך על שולחן אביו וא"א הרא"ש ז"ל לא כתב כן. וטוב להחמיר כדברי שניהם שלא לזכות ע"י בנו קטן אפילו

אינו סמוך על שלחנו. ולא ע"י בנו הסמוך על שלחנו חפילו הוא גדול וכן הכריע אחריו הב"י בארוך וקצר ומהרש"ל וכל האחרונים הבאים אחריהם בלי פקפוק ואשתומם על המראה הגדול הזה והילך לשון הרמב"ם פ"א דעירובין דין כ' ויש לו לזכות ע"י בנו ובתו הגדולים אבל לא על ידי בנו ובתו הקטנים כו'. וכן יש לו לזכות להן ע"י שפחתו העברית אע"פ שהיא קטנה שהקטן זוכה לאחרים בדבר שהוא מדברי סופרים עכ"ל וזה תלמוד ערוך בגיטין דף ס"ד דקאמר שמואל קטן זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים. ופריך מאמה עבריה דע"כ איירי בלא הביאה שתי שערות וזוכה ע"י אחרים. ומשני רב חסדא שאני שתופי מבואות דהוי מדרבנן. וא"כ איך ס"ד לומר להרמב"ם קטן שאינו סמוך על שלחן אביו אין יכול לזכות על ידו הלא בדבר דרבנן קטן יש לו זכיה דמ"ש מאמה עבריה אע"כ דקטן הסמוך על שלחן אביו הוא דאמר דאין יכול לזכות על ידו דלענין מציאה ידו כיד אביו כמ"ש הרמב"ם בפרק ט"ז מהל' גזילה ואבידה. וסמך הרמב"ם בזה על מה שביאר בהל' גזילה שפסק שם כר' יוחנן דגדול בשאינו על שלחן אביו וקטן בשסמוך על שלחן אביו ודי לו בביאור זה דאמה העבריה יכול לזכות על ידה אף שהיא קטנה ממילא נלמד דהאי קטן שאינו זוכה על ידו איירי בשסמוך על שלחן אביו אפס על שמואל גופיה לא תקשי דמשני בפ' האומר שאני שיתופי מבואות דרבנן. ומ"ש מבנו ובתו הקטנים דאין מזכה על ידן. יש לומר דשמואל דאמר התם בב"מ קטן קטן ממש ומטעם דבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו. י"ל דמהאי טעמא לכל דבר ידו כיד אביו ואמה העבריה איירי בשאין לה אב אבל הרמב"ם דפסק כר"י לענין מציאה ודאי קשה למה אין מזכין על ידי בניו הקטנים. אלא ש"מ שמיירי שהמה סמוכים על שלחנו. ומה שהביא עוד בב"י ראיה מהירושלמי ובבלי דלא קבעו פלוגתא דר"י ושמואל רק על מתני' דמציאה משמע. דלגבי עירוב מודה ר' יוחנן דקטן ממש אינו ראיה דודאי קטן דעירוב איירי בסמוך כמו שהוכחתי. אלא בהא ליכא למימר דמודה ר' יוחנן דלענין עירוב אף שהוא גדול וסמוך על שלחן אביו. אע"ג דלענין מציאה שלו יוכל האב לזכות על ידו. והיינו מטעם שפסק הרמב"ן בשו"ת סי' רי"ב במציאה אין האב זוכה אלא כדי' שלא תהיה לו איבה. כיון שהבן סמוך על שלחנו. אבל במה שהאב רוצה לזכות לאחרים על ידי בניו זוכים המה לאחרים כאינש דעלמא ומש"ה איכא למימר דלא קבע ר"י דבריו על מתני' דעירובין. וכן מה שהביא ראיה בשם רבינו שמשון הזקן אינו כותב על קטן קטן ממש הוא אינו סמוך על שלחן אלא כך הובא בהגהות אשרי בפ' חלון וז"ל ורבינו שמשון הזקן אמר דבבנו הגדול אפילו סמוך על שלחן אביו מזכה על ידו דלא אמר ר' יוחנן לא גדול ממש אלא במציאה אבל בעירוב גדול גדול ממש (ר"ל אף שהוא סמוך על שלחן אביו) דגמרא

שלנו וכן הירושלמי לא מייתי מילתא דר"י אלא במציאה בכל מקום עכ"ל. בכך אין לזוז מפסק רבינו דקטן כשאינו סמוך על שלחן אביו לכתחלה יכול לזכות על ידו:

ה **הלכה** כרבי לאסורא. והא דאין מערבין עירובי תחומין ביו"ט בע"ש. דוקא שלא עירב בראשון. אבל אם עירב בראשון מערב ברגליו בשני. ר"ן:

ו **הלכתא** כר' וכדמתרץ רבינא. ובסי' תפ"ז ס"ק ב' פסק מ"א אם חתם ביו"ט או בשבת מקדש ישראל יצא כן משמע בפסחים דף קי"ז. ולא ידעתי על מה סמך דהא רבא גופא הדר בי' ע"ש:

סימן כג

א **אמר** רב הונא אין הלכה כאותו הזוג. והא דלא אמר הלכה כת"ק עיין תוס' ורש"י ולי נראה דמה שאמר ת"ק אם לא אמר מחזירין אותו משמע דקאי אפילו בתפלת ערבית ובהא לית הלכתא כוותיה דקי"ל כרב בשלהי תפלת השחר שאין מחזירין בר"ח מטעם דאין מקדשין את החודש בלילה:

ב **דלמיקני** שביתה ביו"ט לא. אבל מתנה על כלכלה של תרומה בשני י"ט של גליות כדאיתא בע' בכל מערבין סי' ח'. אע"ג שאין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט על ידי תנאי שרינן דממ"נ חד מינייהו חול. אבל תוספות ד"ה מ"ט פי' כיון דלמקני שביתה אסור ביו"ט אסור להתנות ביו"ט משום הכנה ולפי טעם זה אפילו מיו"ט לחבירו כשחל באמצע שבוע ג"כ אסור להתנות וה"ה שאין יכול להתנות על הכלכלה וצ"ל הא דמסיק בעירובין דף ל"ט מודה ר' יוסי בשני י"ט של גליות לא קיי"ל הכי דק"ל כרבא הכא בשמעתין. אבל הרי"ף ורבינו דפסקו התם דבשני י"ט של גליות יכול להתנות על הכלכלה ובתחומין שאוסר רבא משום דלמיקני שביתה ביו"ט אסור ולא מטעם הכנה:

סימן כה

א **ולמחר** א"צ כלום. ע"כ ביו"ט מברך קודם העירוב. וכ"כ ש"ג:

ב **ממלאה** אשה קדרה בשר. עי' סי' תקכ"ג באריכות במ"א:

ג **אבל** בתנור גדול אין לאפות יותר מכדי צרכו. עי' לקמן (דף כ"א) בתוס' ד"ה עיסה:

ד **ש"מ** הוא נאסר וקמחו נאסר. וגי' תוס' הוא נאסר ואין קמחו נאסר ומצי לאקנויי קמחו לאחרים. ולכאורה אין נפקותא לדינא. ואי דייקת נוכל לומר דאיכא בינייהו במ"ש בעל העיטור והביאו הטור בשמו. מסתברא אחרים שלא הניחו עירוב אופין ומבשלין למי שהניחו דשלוחו של אדם כמותו. והשיגו עליו דבהדיא גרסינן אין אופין לאחרים

אבל אם נאמר דקמחו נאסר אוכא למימר דהא דקתני אין אופה לאחרים. היינו מקמח שלו. אבל אי גרסינן אין קמחו נאסר ע"כ צ"ל דלא כבעל העיטור: @44ה"ג

ה **ולא** איפשיטא בעיין. כ"ה ברי"ף וספיקא דרבנן לקולא. והראב"ן כתב וכיון דלא איפשטא נראה לי דלא יאכל דלחומרא עבדינן:

סימן כו

א **ויראה** מרב אשי ורב נחמן. עי' יש"ש סי' י"ז מה שדקדק בדברים אלו ולכאורה אין לו שחר. וראיתי בב"ח סי' תקכ"ז ס"ק י"ב שהשיב עליו באריכות:

ב **ה"ג** דקאמר הא מני חנניה היא:

ג **אלא** תבשיל אבל פת לא. ולמאי דקאמר פת לא אין לומר דה"ק ל"ש אלא תבשיל דמהני תבשיל. אבל פת לא דלפת לא מהני תבשיל. א"כ לא שייך בזה הך טעמא דאמר התם פת שכיחא. ואין לומר דהכי קאמר דלתבשיל לא מהני פת כ"א תבשיל כר"ת. דהא ר"א אמרה. אין אופין כו' אע"כ ה"ק ל"ש אלא תבשיל דהוי עירוב אבל פת לא הוי עירוב לשום דבר אפילו באפיה סמכינן אעירוב תבשיל. וע"ז משני לצורך בישול קאמר דלתבשיל לא מהני פת אלא לאפיה ואביי קמ"ל דלכל מילי מהני תבשיל אפילו לצלי ולחמין דלא אתא לאפוקי אלא פת לחודיה:

ד **ה"ג** דכתיב ויבשלו הפסח. והוא בד"ה ב' ל"ה:

סימן כז

א **ה"ג** בברייתא דחנני' ב"ה אומרים מערב אדם תבשיל אחד:

ב **ה"ג** במכילתא דתני'. והוא בפרשה ה' ע"ש:

ג **ושוב** לא יבשל ולא יטמין וכן אם התחיל לבשל כו' בלבד. וכן דעת הראב"ד והראב"ן גם דעת רש"י שפי' במתניתין אכלו או שאבדו קודם שבישל כל צרכו. משמע להדיא אפילו בישל כמה תבשילין לא יבשל עליו בתחילה. ועיקר ספיקתא דרבינו מדלא קתני גומרה ואפשר לומר דאי תנא גומרה ה"א דאין גומר אלא מלאכת עיסה. אבל לא לאפותה. ונראה דזה כוונת רש"י ד"ה אם התחיל בעיסתו לתקנה ולאפותה על ידי עירובו כלומר דהיה דעתו לאפות וקא משמע לן תצ"ט שפי' להגביהנו לשטוח על הכלונסות. וכבר השיג עליו מ"א שם ס"ק ג' ודבריו נכונים ועיין לקמן סי' י"ז:

ד **ואין** מהפכים בהם. פי' שלא יהפוך אותו צד שנתקשה שהוא מלמעלה למטה ומלמטה למעלה כדי שיתקשה וכתב הג"א אבל לטלטלו מותר דלאו מוקצה הוא דחזי להדלקה ועוד דדעתיה דאינש עלייהו לטלטלו ולהצניעו שלא יאבדו ע"כ. ובמ"א סימן

תצ"ט ס"ק ט' השיג ע"ז דנולד הוא דאתמול היה אוכל והשתא לאו אוכל הוא ע"ש באריכות. ונדפס בגליון השגה על זהו תורף דבריו כיון דחלבים חזו לכלבא ושונרא לאו נולד הוא לפי מה דקי"ל כר"ש בנולד שמתחלה ראוי לאדם ועכשיו מאכל בהמה לאו נולד הוא ע"ש באריכות. ואין אני רואה דבריו. דדוקא בקליפין ועצמות דהוא מאכל בהמה. אבל חלבים אין עומדים לאכילת כלבים שהוא דבר שנמכר כפלים כבשר ומידי דחזי לאדם לא שדי לכלבים וכמ"ש מ"א סי' ש"ח ס"ק נ"ו בשם בעל המאור דכל מידי דבר אכילה דלא חזי למיכל עד מוצ"ש לכלבים נמי לא קאי ולא מטלטלי ע"ש. אבל נראה דלאו נולד הוא דהשתא נמי אוכל הוא אך אריא הוא דרביע עליו וכמו שפרש"י בשבועות דף כ"ד וכן מוכח הסוגיא שם. ומ"ש תוספות בשבת דף מ"ו ד"ה מי יימר גבי נדר דהוי מוקצה אבל לא נולד. והב"ח וישׁ"ש ופ"ח וט"ז כולם הסכימו לדינא כהגהות:

סימן כח

א **משום** דאין עיבוד באוכלין. כרבא פרק כלל גדול (שבת דף עה.) וא"ת א"כ מה האי שהקשה רבינו בפ"ק דחולין סימן י"ט וא"ת והא אין יכול למולחם בשבת הא ס"ל דאין עיבוד באוכלין. י"ל דכמו שכתבו התוספות שם דרבא לא פליג אלא שאין חיוב חטאת אבל מדרבנן מ"מ אסור ע"כ. והיינו מטעם דמחזי כמעבד. וכ"כ הראב"ן שם. ומכאן יש לאסור למלוח אוגרקס בשבת דמחזי כמעבד ודלא כמ"ש בשו"ת שבות יעקב חלק שני סימן י"ב ע"ש. ועיין בפרק שמונה שרצים סימן ב' מ"ש:

ב **במליחת** שאר החתיכות. כלומר לא דמי להך דלקמן (דף י"ז) ממלאה אשה קדרה וממלאה אשה תנור אע"פ שאינה צריכה אלא לחד דהתם משביחה אותה שצריכה על ידי מילוי:

ג **מסלקין** את התריסין. עיין לעיל סוף סימן ט':

ד **דבעי** לאפוקי תבלין לזבוני לרבים. עי' פרק אין צדין סימן י"ד בגוונא דשרי למכור ביו"ט:

סימן כט

א **ואפילו** דבתים. להחזיר:

ב **שלשה** דברים התירו. מכאן קשה נמי למה שכתבתי סימן ט"ז בשם הב"ח דמותר להגביה העור על כלונסות. ה"ל לעולא למחשב ארבעה דברים התירו סופן משום תחלתן

ומלתא דא לא דמי לעור לפני דורסן דהתם חזי למזגא ע"פ הדחק וגם שמחת יו"ט. אבל להגביה על כלונסות לא חזי למזגא. והוי אשמעינן רבותא דאפ"ה שרי:

ג **דלא** מימנעי משום שיכול לשטוח בערב יו"ט. משמע לשטוח הוא דאסור אבל בטלטול שרי. אע"ג דעור לח היא ומבהמה דקה. אבל בתוס' פרק במה טומנין (שבת דף מ"ט.) משמע דלא שרינן לטלטל עור אם לא בגסה ויבש דחזי למזגא עליה ע"ש. אבל רבינו לא הזכיר מאומה מהנך חלוקים שם ובפרק כל כתבי. גם הטור בסי' ש"ח כותב בסתם עור אפי' של אומן מותר לטלטל. והיה תמה בעיני הלא אנן צריכין לחלק או כפרש"י או כר"ת מכח קושיית תוספות. ע"כ לבי אומר לי דרבינו והטור לא ס"ל הנך חלוקים. ולא קשה להו קושיית תוס' משמעתין ומפרק כל כתבי. דהיינו טעמא דאסור לטלטל משום נולד דמערב יו"ט העור צריכה לאוכל וחשיבי כאוכל עצמו עד שנשחטה הבהמה לכך חשיב להו נולד ולא מהני מה שדעתיה עלייהו מאתמול כ"כ תוספות בשבת דף כ"ט ד"ה אוכלן. ומשום הכי בשמעתין ובפרק כל כתבי בהמה שנשחטה ביו"ט ובשבת העור הוי אסור לטלטל אם לא מטעם שמחת יו"ט ובפ' כל כתבי גבי פסח שנשחט בשבת אסור לטלטל העור אם לא על ידי בשר אבל כשנשחטה הבהמה מעיו"ט אז מותר לטלטל העור דלא הוי נולד כך שיטת רבינו והטור אבל לדידן דקי"ל לחלק כמו דאיתא בסימן ש"ח ודאי אם נשחט מעיו"ט אסור העור אפי לטלטלה דלא חזי למזגא באשר שהיא לחה וכ"כ פ"ח שאסורה לטלטלה והנה הב"ח סימן ש"ח ס"ק י"ב כתב דיש לנו להחמיר כחומרות שבשני הפוסקים שלא להתיר כ"א בגסה ויבש. ולפי מה שהצעתי רבינו וטור לא חלקו כלל. ודי לנו לאסור בדקה ולחה כנ"ל. ודברי תוספות צ"ע אמאי לא תירצו כמ"ש וצ"ע:

ד **כל** שכן דבר שאין צורך היום במקצת. אבל שיטת רש"י והרמב"ם פ"א מהל' יו"ט לדעת הרב המגיד סברי דאפי' דבר שאין לצורך היום כלל אמרינן מתוך וכל הקושיות שהביא רבינו יש ליישבם דמהך דאופה מיו"ט לחול דלוקה היינו טעמא דלא אמרינן מתוך אלא בזמן האכילה שראוי לעשות בהם אוכל נפש ולכך תלתה התורה באוכל נפש. אבל מיו"ט לחול שהיא לאחר האכילה לא אמרינן ביה מתוך ועיין מזה בספר מגיני שלמה ומה שהקשה פ"ח. במה דלא אמרינן מתוך במבשל לעובד כוכבים או לכלבים התם התורה אסרה בפירוש דכתיב לכם. ומה שהקשה משריפת קדשים קושיא זו אינה אלא לרב אשי דלאידך מ"ד כולהו ילפי מקרא דאין שורפין קדשים ביו"ט וגזירת הכתוב הוא. ולרב אשי תי' רש"י בעצמו קושיא זו לקמן (דף כ"ז) דרחמנא אחשביה דכתיב באש תשרפו ע"ש. וממוגמר נמי לא קשיא דמוגמר הוי דבר שאינו רגיל וגרע מדבר

הרגיל ואינו לצורך כלל. ומזה אומר אני ששיטת הרב המגיד שרירא וקיימא דהרמב"ם סובר כשיטת רש"י. ורמב"ם סובר דבכל מילי אמרינן מתוך והוצאה לדוגמא נקיט. ובזה נסתלקו כמה קושיות בסוגיא עליו ומה שהקשה פ"ח סימן תצ"ה על שיטת הה"מ מהא דכתב בהמגבן שאינו אסור אלא מדרבנן שכתב שאם גבן מעיו"ט אין בו חסרון טעם. משמע הא מדאורייתא שרי א"כ הבונה לא יחייב מלקות דנימא מתוך וקושיא זו הקשו תוס' בשבת דף צ"ה נראה דלא ק"מ כיון דגבינה הנעשה מאתמול עדיף מגבינה בת יומא כדאיתא בשבת דף קל"ד. אפי' באוכל נפש לוקה דהיה לו לעשותה מעיו"ט וכן מצאתי להדיא במגילה דף ז' בתוס' ד"ה כאן ע"ש ומה שהוכיח הפ"ח מדקא מפליג בפ' אין צדין במכשירין בין שאפשר לעשותן מעיו"ט ובין שא"א לעשותן מעיו"ט משמע הא באוכל נפש ליכא למיפלג. היינו בדבר שלא יגונה ולא ישובח. אבל בדבר שעדיף אם עשה מעיו"ט משאם עשה ביו"ט. אפילו באוכל נפש אסור ולוקה. וזהו שיטה המחוורת בהרמב"ם ודלא כפ"ח. ומ"א סי' תקי"ח ס"ק א' מה שהקשה על הרב המגיד מהא דפ"ק דפסחים לק"מ דר"ע ע"כ לא ס"ל הך דרשה ביום השבת דהא הרב המגיד ע"כ דרשה זו אומר אפי' למ"ד לחלק יצאת דהא הרמב"ם פסק להדיא בהל' שבת דחייב סקילה אהבערה ואהכי קאמר תלמודא שם שפיר ש"מ דלא אמרינן מתוך ס"ל לר"ע ומ"ש תוספות לקמן (דף כ"ג) דפליגי הנך מ"ד אי ללאו יצאת אי לחלק היה לו לתוס' גירסא אחרת בירושלמי דאי היה לתוס' גירסא זו ביום השבת ולא ביו"ט אין מקום לדבריהם לומר מאן דשרי ס"ל ללאו יצתה. א"כ ביום השבת ל"ל הא לאו מלאכה היא וקושיא שניה שהקשה המ"א היאך יתכן דפליגי ב"ש וב"ה בפלוגתא דר' יוסי ור' נתן. זה אינו דלתרוייהו ס"ל דלחלק יצאת אלא פליגי בהך דרשה ביום השבת דבית הלל דרשי הך. דרשה ומש"ה התירה תורה דאמרינן מתוך אף שהוא דבר שלא לצורך. וב"ש לא ס"ל הך דרשה כמו ר"ע:

ה **דהוי** כעין מכשירין. כ"כ תוס' שם בכתובות והביאו ראיה לזה וישבו שם עוד בענין אחר:

סימן ל

א **יחיד** בבית. ומהרש"ל סי' ל"ד בשם מרדכי מתיר אפילו האם בבית משום שמחת יו"ט של אב ובנו:

ב **ואף** להחזירן דהתירו סופן משום תחילתן. היינו כשרוצה ללמוד בו היום או שמתיירא שמא יגנובו. מהרש"ל:

ג **פילפלין** הוה ליה בהדיה. פירוש בפלטרין היו בה פלפלין תבלין: @44ה"ג

ד **ואסור** לעשות כן. אפי' חושש משום גניבה ומתיירא להניח המפתחות בביתו כשהולך לבהכ"נ מ"מ שלא לצורך היום מקרי דמותר לישב בביתו ולשמור המפתחות ממה שיעבור בלאו דהא הוצאת אבנים לוקה לב"ה ולא מצינו שהתירו לחלל יו"ט משום הפסד ממון. מהרש"ל. ולפ"ד הפריז על מדותיו ואין הנדון דומה לראיה. ופוק חזי מה עמא דבר:

ה **ואין** צריך עירובי חצירות. והא דפ' שני דף י"ח יו"ט שחל להיות בערב שבת רבי אומר מערבין כו'. ובשמעתין דמסיק רב יוסף דבמתוך פליגי ודר"ע סבר עירוב והוצאה ליו"ט. הרי"ף גורס עירוב הוצאה כמ"ש תוספות:

ו **ועירובי** חצירות. דמדלא קאמר שמערבין לגדול ביום הכפורים שחל להיות בשבת. והרא"ם בביאורו לסמ"ג הקשה מאי מייתי ראיה מהך ברייתא אימא בתחומין איירי והניח בתימה. ומהרש"ל סימן ל"ה תירץ דמדקאמר מערבין משמע דהוי דבר הרגיל כו' ע"ש. ואיני רואה שום תירוץ בזה דהא אמרינן ביומא דף ס"ז שהיו צריכין לערב כל יום כפורים משום איש עתי ע"ש והוי דבר רגיל כל שנה ושנה ולי נראה דהא ב"ה סובר דמערבין עירובי חצירות לישראל בתרומה. ונסתייע מהא דמערבין לגדול ביוה"כ. ואי לא צריכין לעירובי חצירות ביוה"כ ליכא למילף מתחומין על עירובי חצירות דפת גרים משא"כ עירובי תחומין מערבין בכל דבר דבעירובי חצירות דירה גרים וצריך להיות פת ראוי אע"כ דמערבין לגדול ביוה"כ עירובי חצירות והרא"ה הביא ראיה דעירובי חצירות ביוה"כ מהא דתניא ביבמות דף ק"ב אבל מטייל באנפילי בתוך ביתו ומדקתני בתוך ביתו אתא למעט חצר שאינה מעורבת דקי"ל עירוב והוצאה ליוה"כ כמו בשבת ובשבת אסור לצאת בכל דבר שאינו מנעל דחשיב משוי ע"כ. והרי"ף ושאר פוסקים נראה דס"ל דהך דקתני בתוך ביתו לאו דוקא. ואיידי דנקט רישא לא יטייל אדם בקורדיקיסין בתוך ביתו משום מנעל תנא סיפא בתוך ביתו כמ"ש רבינו בפרק יום הכפורים סימן ז'. והקשיתי לפי מה דקי"ל עירוב והוצאה ליו"כ. מהא דיומא דף ע"ד דפריך מהא דשווין שקב הקיטע ביו"כ אסור ש"מ אפילו אינו של עור מקרי מנעל. הל"ל היינו טעמא דשווין דלר"מ קב הקיטע מנעל הוי ולר"י אסור משום דלמא מפסיק ואתא לאתויי ד"א כמו בשבת. וי"ל בדוחק דא"כ לא הוי שווין דלר"מ אפי' בביתו אסור. ולר"י אינו אסור אלא ברה"ר אבל מטייל בביתו. מש"ה צריך לדחויי דכ"ע מנעל הוא:

סימן לא

א **וב"ה** אומרים מוליכין. כ' מהרש"ל והיכא דאין מוליכין כגון רה"ר או כרמלית מותר ליתן לכהן או עני כשהם אוכלין בביתו ולמה לא הזכיר רבינו דאין רשאין לאכול בביתו כ"א בלמודין אצלו ע"כ. וט"ז חולק עליו בסימן תק"ו ואומר כיון דראויה לכהן אוכל נפש הוא ומותר להוציאו לרה"ר מתוך שהותרה הוצאה לצורך ובעיקר קושייתו למה לא הזכיר בלמודין אצלו זה ג"כ אינו שזה שכתב בירושלמי היינו לב"ש או לב"ה אליבא דר' יהודה. אבל לפי מה דקי"ל כר' יוסי כשם שמוליכין ולא יסברו העולם שהוא תרם תרומה ולא חש ב"ה להאי טעמא ה"ה אם אוכלים בביתו ולפי' אחר שפי' הר"ש שצריך שיודיעוהו דפעמים אינו טהור הכהן ואסור בתרומה ועני כמו כן אין ראוי לטמא טהרותיו של חבירו לא שייך האידנא דאין מדקדקין עכשיו על טומאת אוכלין הגם בחלה בטומאה היוצא מגופו נזהרין י"ל דרבינו לא ס"ל הך טעמא:

ב **א"ל** מוללין מלילות ומפרכין קטניות ביו"ט. והא דלא הביא רבינו פלוגתא דאמוראי כיצד מולל חדא אחדא או חדא אכולהו משום דס"ל דהך לענין שבת איתמר וכמ"ש רבינו בפרק מפנין ס"ס ב' בשם הרי"ף. אבל ביו"ט לא צריך שום שינוי ודלא כמ"ש תוס' ורש"י דקאי איו"ט:

ג **ה"ג** ובמדוכה ובמדוך:

סימן לב

התם בשבת איירי. מבלעדי הוכחה זו מוכח התם דבשבת איירי דהא רב יהודה התם בשמעתין כשמואל ס"ל דכל הנידוכין נידוכין כדרכן. אפס דמוכח כן השתא אפי' לרבא:

סימן לג

א **ה"ג** ודלא כמו שפי' התם ר"ח וכן:

ב **וצריך** ליזהר כו' היכא דידע. ה"ה אם לא ידע מה בישולי אלא שאין מפיג טעמא כמו מוריקא. אך רבינו הזכיר חלוקה זו לומר דלרב אלפס אין צריך ליזהר. משא"כ במוריקא אפי' לדעת רב אלפס צריך ליזהר וכמו שאבאר בסמוך:

ג **דמר** מיקל בחד צד. עיין מ"ש בפרק שני דמועד קטן סימן מ"ב ותמצא נחת:

ד **דמתקלקלין** ביותר. דתבלין אף שתש כחן ואינן חדין יכול לתקן הדבר כשמרבה תבלין. אבל הפגת טעם שומין אין יכול לתקן מידי דהוה אשוחט ואופה ומבשל. לשון תוס' בשבת:

ה **אבל** רב אלפס לא הביא דברי רב הונא ורב חסדא וז"ל הרב אלפס. ובתוס' על פסק ר"י לא נפקא לן מידי דקיי"ל כשמואל וכן פסק הרב אלפס ע"ש באריכות ורבינו השמיט במתכוין. שלא נראה לו לפ' דעת הרב אלפס שיפסוק כשמואל וכתנא דברייתא ולשביק המתניתין. ותו דקיי"ל כר"י דהלכה כסתם מתני' ושמואל ורב ור"י קי"ל כר"י כמו שהקשה מהרש"ל. לכן סובר רבינו דרב אלפס לא פסק כשמואל אלא כרב וכרב ששת דבעי שינוי הצלאה כתנא דמתני' דבעי שינוי מדוך של עץ. וה"ה שינוי הצלאה ואפשר לומר דרבותא נקט התנא מדוך של עץ שאינו ניכר כ"כ השינוי דשמא אין לו מדוך של אבן. כ"ש הטיית מדוכה שאין דרך לדוך בהטייה. וכך פירש הב"ח סי' תק"ד סעיף א' דרב ורב ששת פליגי אדשמואל. וסבירא להו כתנא דמתניתין. וכן משמע בפ' נוטל סימן י"ב שהביא שם המתניתין דמלח במדוך של עץ. דלא כשמואל. והא דהביא הרי"ף מימרא דשמואל עיין ב"ח ועי"ל להורות דרב ורב ששת קאי אמלח. והקשה הר"ן איכא למבעי מהך מסקנא מ"ט מלח בעי הצלאה טפי מתבלין ומצטרכינן לטעמייהו דרב חסדא ורב הונא והיה לו לרב אלפס להביאן בהלכותיו משום דנפקא מיניה. ומה שתירץ הר"ן אין עולה לשיטתו. והב"ח שם תי' דרב ורב ששת וכולה הישיבה סוברים דאפילו מוריקא מפיג טעמא. וא"כ ליכא נפקותא ע"ש. ולא נהירא חדא היכי יחלוקו במציאות אי מוריקא מפיג טעמא אי לא. ועוד מה יענה בהלכות גדולות דכתב בפי' מלח ומוריקא בעי שינוי. ותו דרב אלפס מסיים והכי איפסקא בה"ג משמע שהוא סובר כבה"ג דמוריקא בעי שינוי וכן מוכח דפריך ודלמא תבלין הוי ומשני תבלין מנבחין קולייהו ואי מוריקא שרי קשה דלמא מוריקא הוי דלא מנבח קולייהו. אלא ש"מ דמוריקא אסור אפילו בדלא ידע מה בשולי. ומ"ה לא צריך רב אלפס להביא הך דרב הונא ורב חסדא. דהא מוכח דתבלין שרי לדוך כדרכן ומוריקא אסור אפילו בדלא ידע בישולי ש"מ דטעם הוא משום אפוגי טעמא:

ו **לענין** מלח קאמר. אבל מלח שלנו אין צריך שינוי כיון דנעשית בידי אדם. תוס'. ותמהני אמאי לא חילק רבינו:

ז **ה"ג** בהל' פסוקות בהלכ' גדולות:

ח **אבל** לדידן כותשין במכתשת. זהו לפרש"י אבל הרמב"ם פי' להו דבני א"י התבואה שלהם יפה אפילו כתושין מעיו"ט אין בהו הפסד. וא"כ להך טעמא אפילו האידנא אסור:

ט **ה"ג** בבל רב בפי איקלע לבי מר שמואל:

סימן לד

א **בורר** אוכל ואוכל. דהוי ברירה לאחר יד והא דאמרינן בפ' תולין (שבת דף קל"ח) מה דרכו של בורר נוטל אוכל מתוך הפסולת. עיין בתוס' ובפ' היה נוטל דף קמ"ב תי' ר"ת באופן אחר. ורבינו הסכים לתי' תוס' דהכא:

ב **דאגוזים** ובטנים. עיין סימן תק"י במ"א סק"ד:

סימן לה

א **ותנא** אין שורה פחותה משלשה בני אדם. ובגמרא בעי רב אשי תלתא גברי ותלתא מיני מהו וקאי בתיקו. והנה הרמב"ם פסק לקולא בספיקא דרבנן. ורי"ף ורבינו מדהשמיטוהו הך איבעי' פסקו לחומרא. וכתב הר"ן ואיני יודע למה וביש"ש סימן מ"ז תי' אי לא איפשטא בזה אזלינן לקולא. אבל מאחר דרב אשי ודורו שחתמו התלמוד הניחו האיבעי' בתיקו אלמא שהניחו בספק איסור עד שיבוא התשבי. ובעל הלכות וגם הראב"ן פסקו לחומרא דלא כפסק הש"ע סי' תקט"ז:

ב **ה"ג** בתבואה חטין לעשות מהן לודיאות:

סימן לו

א **ולא** ידענא טעמא מאי. ואני אומר דמשום הא אינו משמע דפסק רב אלפס כר"ש ולכן מייתי הברייתא דלא תימא דת"ק לא פליג אדר"ש אלא בדבר שהוא מאכל בהמה דנפש בהמה אינו בכלל. אבל במידי דחזי למעבד מינייהו מאכל אדם מודו רבנן לר"ש. לכן מביא הברייתא דאפילו בחטין ועדשים דחזי למעבד לודיות ורסיסין מ"מ פליגי רבנן עלי' ועיין פ"ק דשבת סימן ז' שתי' הב"י שם הרי"ף ע"ד זה:

ב **בעל** העיטור ז"ל כתב. אינו מקושר ונראה דהמשך רבינו כך כאומר לדברי בעל העיטור יש לתמוה יותר על הרי"ף שפסקיו סותרים אהדדי שכאן פסק כר"ש כשיטת ר"ע ולקמן בפ' שני סי' ט"ו פסק כר"י הגלילי שהוא כדברי ת"ק. וע"ז השיג על בעל העיטור דגמ' דידן פליג על הירושלמי ומש"ה לא הקשתי על הרי"ף אלא שנעלם הטעם ממני: @44ה"ג

ג **משום** דחזי למעבד מנייהו מאכל אדם. נראה שהרי"ף לא היה גורס בברייתא שעורין ליתן לפני בהמתו:

ד **דמשמע** דרבנן אסרי תבואה לפי שאין ראוין למאכל אדם כקטניות. אף כי כיינות שמנים וסלתות. ונראה דהכי משמע לרבינו מהא דקתני משלחין יינות כו' אבל לא

תבואה ה"ל לשנות בקצרה משלחין דבר מאכל אדם ולא מאכל בהמה. אלא לדייק עם היות שתבואה ראוי לעשות מהן רסיסין ולודיאות אם אינו מאכל אדם כקטניות אין משלחין:

ה **מפני** מה אמרו וילון טמא מפני שהשמש מתחמם כנגדו. ובסי' ש"א ביו"ד הקשה ב"י משו"ת הרא"ש כלל ב' סימן ו' וילון העשוי למחיצה ואין מתחממין בו כלל אין בו משום כלאים וזה היפך מ"ש בפסקיו. ושמא י"ל דהכי קאמר וילון שיהוא קשה עד שאין ראוי להתחמם בו ע"כ. ואיני יודע מה קושי' דהא כתב להדיא שאין מתחממין בו כלל כגון שתלויה למעלה שאין יד אדם משתמשין בו או במקום אחר שאין דרכו להתחמם בו שום אדם. וברייתא דקתני מפני שהשמש מתחמם כנגדו פרש"י מתעטף בשוליו. אבל מה שמגין הוילון מפני חמה או צינה לא מצינו בו שום איסור כי אם חימום דרך לבישה:

ו **ודביזרני** אין בהם משום כלאים לפי שאין דרך חימום בכך. כר' אשי וכן ברמזים. ובנדה הל' כלאי בגדים וטור סי' ש"א חזרו מדבריהם ופסקו דלא כרב אשי וצ"ע למה:

סימן לז

א **משלחין** אותו ביום טוב. מהכא משמע דמותר לטלטל תפילין ביו"ט ובשבת. וכ"כ מהרי"א. ומקשין והא לצורך המועד קתני במתני' ותפילין לאו צורך מועד נינהו. ותי' האור זרוע דה"ק כל שנאותין בו בחול ר"ל חש"מ משלחין אותו. ומכאן ראיה שחייב במצות תפילין בחוש"מ. ובעל השלמה תי' כיון דאיכא שמחת יו"ט בשילוחן הוי צורך יו"ט. א"נ שרוצה לנטורי נפשיה: 0הדרן עלך ביצה דיכול לגמור את האפיה:

ב **ועוד** לפי הטעמים שכתב מותר להטביל כלים חדשים ביום טוב. דלא שייך בהו טעמא דר' יוסף וטעמא דרב ביבי דהא וולד טומאה לא שייך לרב ביבי טעמא שמא ישהה כיון דלית בהו תקלת תרומה דמדאורייתא טהור הוא הכלי. א"כ פשיטא דבכלים חדשים לא שייך שמא ישהה. וכלומר פוק חזי מה עמא דבר שנוהגין איסור בדבר להטביל כלים חדשים ביום טוב. ולהרי"ף מותר להטביל כלים חדשים ביו"ט:

ג **הלכך** נראה דטעמא דרבה עיקר דהלכתא כוותיה לגביה דרב יוסף וכו' וכן רבא בתראה הוא. ובאמת דברי הרי"ף צ"ע במה דלא פסק כרבה או כרבא. וע"ק למה פסק כרב יוסף וכרב ביבי והיה לו לפסוק כחד מיניהו. והנראה ליישב דברי הרי"ף דס"ל דהך טעמא שמא ישהה (לא) שייך בכלים הראוים להשתמש בהם לח ויבש. אבל בכלי סחיטה דאינן ראוים להשתמש בהן תרומת תירוש ויצהר כי אם תרומת דגן משום האי חששא רחוקה אינו מן הסברא לגזור שמא ישהה. אלא דרב ביבי סמך בכלי סחיטה

אטעמיה דרב יוסף. אלא אטעמיה דרב יוסף לחוד הוי קשה. כלים דלאו בני סחיטה מאי איכא למימר ומשני רב ביבי לתרוצא מילתא דרב יוסף בכלים דלאו בני סחיטה גזרינן שמא ישהה דראוין להשתמש בהן לח ויבש. והשתא ניחא דלא פסק כרבה ורבא דהא תניא כוותיה דרב ביבי ש"מ דהנך טעמי דרבה ורבא ליתא. דא"כ למה תני בברייתא שמא ישהה. אבל לרב יוסף איכא למימר דהברייתא ס"ל ג"כ טעמא דרב יוסף. אלא שצריכה לטעמא שמא ישהה לכלים דלאו בני סחיטה נינהו. ועיין מ"ש מהרש"א ליישב דברי הרי"ף. ואציג לפניך מה שתירץ בני המופלא מוהר"ר ליפמן נר"ו על מה שהקשה מהרש"א על הרמב"ם דבשני י"ט של גליות יכול להפריש תרומה על ידי תנאי ואומר אם היום חול תהיה זאת תרומה ואם היום קודש אין בדברי כלום. ולמחר אומר אם אתמול קודש והיום חול אפריש היום תרומה ואם אתמול חול כבר הפרשתי. וכ"פ רבינו בפ"ג דעירובין סימן ח' עי' שם. א"כ ה"ה בטבילת כלי זו מטומאה לטהרה דבעי כוונה לטבילה כדאיתא בש"ך סי' ק"כ ס"ק כ"ח יכול להתנות ולטבול ולא שייך טעמא דמתקן. לכך ביו"ט כתב הרמב"ם הטעם שמא ישהה. ובשבת דזמן מועט הוא לא חיישינן שמא ישהה אלא מטעם דרבא דהוי כמתקן והביא בני הב"ח כ"ה ש"ה ראיה לדברי הרמב"ם דבפסחים דף כ' ע"ב איתא דב"ה לא חיישי לתקלה וא"כ היכי קאמר רב ביבי שמא ישהה אליביה דב"ה אע"כ חילוק בין זמן מרובה לזמן מועט ועיין ברשב"א ב"ק דף קט"ו ע"ש ודוק:

ד **דטעמא** דרבה עיקר. וקשה הא בהדיא אמר תניא כוותיה דרב ביבי. וי"ל דרבה ורבא מודים דלרבי דלא מחלק בין יום טוב לשבת לענין הטבלת כלים ע"ג מימיו דאסור מטעם ישהה ואתיא הך ברייתא כרבי אבל לרבנן אסור מטעם דרבה ורבא ובלימוד הישיבה הארכתי בזה בכמה ראיות:

ה **וכן** מצינו זה הטעם גבי שופר לולב ומגילה. ונתקשה בזה הט"ז בסימן שכ"ג ס"ק ה' דהתם בשבת שפיר גזרינן. אבל כאן דביו"ט וס"ל לרבה גזירה יו"ט אטו שבת לא מצינו ע"ש. ולק"מ דיו"ט ושבת חדא גזירה היא כמ"ש תוס' ד"ה יו"ט כו'. מאי אית לך למימר דלא נגזר בור בחצירו אטו בור ברה"ר. ע"ז מייתי רבינו ראיה אלימתא הלא כמו כן מצינו בלולב ושופר ולא נאמר דבשבת חייב בתקיעת שופר כשיש לו שופר בביתו או לולב. אע"כ דגזרינן אטו רה"ר:

ו **ומאלו** שני הטעמים אסור להטביל כלים חדשים ביו"ט. ש"מ דרבינו ס"ל דטבילת כלים חדשים דאורייתא כסברת הראב"ד ורמב"ן שהביא בתשובת הרשב"א דלא כרמב"ם שס"ל שהוא מדברי סופרים דאלת"ה הא רבה ורבא מודים דכלים שנטמאו

בוולד הטומאה מטבילין ביו"ט כיון דא"צ טבילה מדאורייתא ומ"ש כלים חדשים. אע"כ צ"ל דס"ל לרבינו דטבילת כלים חדשים מדאורייתא. א"נ דשאני התם דעכ"פ ראוים להשתמש בו דברים טמאים משא"כ כלי חדש לא חזי כלל קודם טבילה ומחזי כמתקן וגם רבה מודה דבכה"ג אסור משום מחזי כמתקן וכ"כ מזה הרב המגיד בפ"ד:

ז **דהא** אפשר למיפלגה בלישה. ופריך בש"ס ממתני' דחלה עיסת הכלבים כו' ומוקי לה דאית ליה נבלה אחרינא לפייסן. ובירושלמי מוקי לה כראב"ש עי' ב"י. ונראה דלא פליגי. כי תמן במסכת חלה קאמר ר' יוחנן אפי' גלוסקין והדתני אין הרועין אוכלין ממנה. תפתר שעשאה משעה ראשונה שלא יאכלו הרועים ממנה. ולהך מ"ד אי אפשר לאוקמיה בדאית ליה נבלה לפייסן. דא"כ אפי' אין דעתו מתחלה לאכילת הרועים. מ"מ הא חזיה ליה מש"ה צריך לאוקמיה דלית ליה נבילה לפייסן אז לא מהני ובזמן שהרועים אוכלין ממנו מותר לאפות מטעם דראב"ש. אבל לריש לקיש דמפרש אין הרועים אוכלין ממנו שעירב מורסן הרבה עד שאין ראוין למאכל רועים אפי' לדידיה ודאי תפתר המתני' בדאי' לי' לפייסן. ועי' ב"י ורמ"א סימן תקי"ב שהאריכו בזה ומ"ש הוא נכון:

ח **לפי** שאינן שוות. אף ששוות בדמיהן אין שוות בעצם שזו שמנה וזו ילדה. ולפ"ז אפי' אם הנכרי רוצה ליתן לו הגדולה והטובה מותר לשחוט שניהן וכ"כ פ"ח ודלא כמ"א סי' תצ"ח ס"ק כ"א. ואם שוחט ואין מעבד כ"א חלק הפנימי וחלק אחוריים מניח בעור לנכרי המשותף לכ"ע מותר לשחוט שתיהן אף שהן שוות דהא אין לו טרחא בחלק הנכרי. וא"א לכזית בשר בלא שחיטה:

סימן לח

א **ה"ג** בשביל הנכרי אלא בקדרה שהוא מבשל בה ליכא חשש איסור והא:

ב **והא** ליכא למיחש בעבדים ושפחות שבבית ישראל. וא"ת לפ"ז מאי קאמר ליתא להא דרב הונא מדאמר ריב"ל. הא דינא דרב הונא לא הוי אלא בעבדים ושפחות דאין מרבה בשבילם ואינו דומה לדריב"ל דהתם מזמין לנכרי וחיישינן שמא ירבה בשבילו. וי"ל דבעבדים ושפחות לא שרינן אלא באותה קדירה אבל לא בשתי קדירות ואפיית הפת הוי כשתי קדרות דבכל חד וחד יש בו טרחא. ופריך שפיר וכ"כ מ"א סי' תקי"ב ס"ק ג' ע"ש:

סימן לט

א **והלכתא** כוותיה דרבה. אבל מ"מ אסורא מיהו איכא. ומ"מ יש נפקותא לדידן עיין לעיל בפרק זה סימן א' מה שכתבתי בזה:

ב **כיון** דאפשר לכלבים בעיסה בלא אפיה. אבל ללוש עיסה לר"ע מותר עיסת כלבים ביו"ט אפי' אין הרועים אוכלים ממנה. ודקתני עיסת הכלבים. איירי שנילושה מעיו"ט ולר"י הגלילי צ"ל דמאפיה נלמוד לחלק בלישת העיסה וקתני באפיה משום אידך מילי:

סימן מ

א **עלה** בלבו. של הרז"ה:

ב **וגם** ב"ה דרשו לעיל לכם ולא לכלבים. ותמהני אמאי לא מייתי סייעתא דהלכה כר"י הגלילי דב"ה קיימי כוותיה:

ג **אלא** ע"י תיקון שמרככין אותו או שוחקין. וקשה עדיין ממתני' דמחתכין את הנבילה דמוקי לה בפרק מי שהחשיך סימן ב' בגורייתא זוטרי או בשר פילי א"כ לא חזו להו לכלבים בלא חיתוך ומ"מ מותר לטלטל וי"ל דהתם אין הנבלה ראויה לאכול אפי' ע"י הדחק בלא חיתוך. וקי"ל כרב יהודה דאמר שיווי אוכלין משווינן משא"כ סופלי דחיותא כיון דלפעמים אוכלין כך ע"י הדחק מטרח באוכלין לא טרחינן. ומזה ראיה ברורה דלא כהרב ב"י ובעל מ"א סי' שכ"ד ס"ק ד' דחשבי שיווי אוכלין אפי' כשנאכלין ע"י הדחק בלא חתיכה. דא"כ הני סופלי לתיותא אמאי לא שרינן לרככן או לשוחקן:

ד **דמטלטלינן** להו אגב ריפתא. ובשו"ע סי' תקי"ב אסור לבשל ולאפות לצורך כלבים. אבל מותר לטלטל מזונות ליתן לפניהם וכ"ה בטור. והקשה בס' מ"א דבתוס' משמע דבר שאין ראוי למאכל בהמה אלא ע"י הדחק אסור לטלטלו כ"א ע"י פת. ולפי שיטתן דחשבינן שיווי אוכלא אפי' נאכלין ע"י הדחק בלא חתיכה לק"מ דאיכא למימר דכל הך סוגי' דאמר אביי לרב יוסף לר"י הגלילי הני סופלי לחיותא אזלא לרב הונא דקא משני אליביה והוא ס"ל שיווי אוכלא אסור והני סופלי אפי' נאכלין ע"י הדחק שיווי אוכלא הוא משא"כ לדידן דקי"ל כרב יהודה שיווי אוכלין מותר מש"ה פסקו סתם מותר לטלטל וליתן לפניהם. אבל בלא"ה לק"מ דה"ק מותר לטלטל מזונות וליתן לפניהם בדבר שראוי למאכל בהמה כמות שהוא ואשמועינן לאפוקי מדעת בעל המאור דאוסר כל טלטול מאכל לר"י ואנן קי"ל כר"י הגלילי:

ה **פי'** ריב"א כשאוכל הפרי. ובתוס' חילקו דהתם בדבר שיכול לעשות מבעו"י. אבל הני סופלי לא היה יכול לעשותו מערב יו"ט. ורבינו לא חילק בזה וכ"פ בפ' נוטל סימן

ב' שאין ליתן ככר ע"ג מנורה שהדליקו בה בשבת. משא"כ כשזורק הגרעינין לתוך הסל הוי בסיס לדבר איסור ולדבר מותר שרי לטלטל ועי' ט"ז סי' שי"א ס"ק ה':

ו **דלא** התירו. שבת דף קמ"ב:

ז **כתבתי**. סי' ז' וע"ש. והגאון שהתיר דוקא חוץ למרחץ אבל במרחץ אסור מש"ה הך ברייתא מרחץ שפקקו לא הוי תיובתיה. ומאן דאוסר גוזר משום מרחץ:

ח **ה"ג** גריצין ותררין:

ט **היכי** דמי אי דאנח עירובי תבשילין מ"ט דב"ש. קשה הל"ל כגון שעירב בתבשיל אחד דלב"ש לא הוי עירוב. והחמיר כדברי ב"ש. וי"ל דהכי ה"ל למתני במתני' שלשה דברים החמיר כב"ש דלעירוב בעי ב' תבשילין:

סימן מא

א **ה"ג** ומדליקין לו את הנר משום ר' יצחק אמרו אף צולין לו דג קטן תנ"ה מי שלא הניח עירובי תבשילין אופין לו פת אחד וטומנין לו קדרה אחת ומדליקין לו את הנר ומחמין לו קיתון אחד וי"א:

ב **וכן** משמע בירושלמי דקתני לא עירב ולא עירבו לו אחרים. לפי גירסא זו לא ידעתי מאי משמע. וכצ"ל לא עירב ולא עירבו אחרים. והר"ן דייק מדקתני אופה ומחמם ומדליק ולא קאמר אופין ומדליקין משמע שאף היא אופה ומדליק לעצמו:

ג **לאפויי** ולבשולי ולאדלוקי ולאטמוני. ולעיל סימן ט' מסיים ולמעבד כל צרכנא. ולא סגי בהא בלחודא. דאתא למטעי שמותר לו לעשות לכבוד שבת אפי' דברים שאסורים לעשות ביו"ט. ולהכי צריך לפרט אפיה ובישול והטמנה והדלקה. ש"מ דהני מילי ולמעבד כל צרכנא קאי אהנך ארבעה. כלומר לעשות מה שצורך לבישול ואפיה גם לשחוט ולעשות אש. או לבקע עצים ע"י שינוי. ועי' ט"ז סימן תקכ"ז ס"ק י"א:

ד **אי** משום רבה דהוא בתראה. צ"ל רבא. או אביי. דמאביי ורבא ואילך הלכה כבתראי אבל לא כרבה נגד רב הונא שהוא תלמיד תלמידו וכ"כ רבינו בבכורות:

ה **מיהו** ברייתא מיתני' כרב הונא. ונראה דהיינו טעמא דהרי"ף דהוא סבר כסברת יש מדקדקין דהא דקתני בברייתא אופין לו ומבשלין לו. אחרים עושין לו כשהם עירבו. והך ברייתא נגד תרי ברייתות דקתני לעיל (דף י"ז) מי שלא הניח עירובי תבשילין הרי זה כו' ולא אחרים אופין ומבשלין לו. ומשמע אפי' תבשיל אחד דומיא דרישא הרי זה לא יאפה לא לו ולא לאחרים. ותו תני התם אבל העירוב כו' לא אחרים אופין לו ומבשלין לו. לכך עדיפא ליה לומר סמי חדא מקמי תרתי. אך רבינו מוקי לה הנך ברייתות כשעירבו

אחרים. ובריייתא דהכא שלא עירבו הוא ואחרים. ולפי שאין יכול להקנות קמחו אופין ומדליקים בני ביתו לו:

ו **ה"ג** ואין לפרש משום:

ז **וקי"ל** כרבנן דגרם כיבוי מותר. מכאן משמע דלא ס"ל להתוס' ורבינו כדעת רבינו יואל במרדכי פרק כל כתבי וכ"פ רמ"א סימן של"ד דלא התירו חכמים כ"א במקום פסידא דהא הכא ליכא פסידא. וראיה זו אח"כ מצאתי במ"א סימן תקי"ד ס"ק ז'. ואין לומר דה"פ וקי"ל כרבנן דגרם כיבוי מותר כשיש פסידא א"כ במקום דליכא פסידא אינו אסור אלא מדרבנן. א"כ אמאי קתני בברייתא המסתפק ממנו חייב. דע"כ צ"ל אף לדברי רבינו הא דקתני חייב היינו מכות מרדות כמ"ש תוס' דנראה ומחזי ככיבוי דאלת"ה מאי האי דקאמר וקי"ל כרבנן אפי' לרבי יוסי נמי דאסיק פ' כ"כ שם דלא אוסר ר"י גרם כיבוי מדאורייתא דכתיב לא תעשה כל מלאכה וזה אינו עושה ע"ש. אלא דראיה זו יש לדחות דמצינו למימר דרבינו דקאמר וקי"ל כרבנן אינו אלא כמעתיק לשון תוס'. אבל הוא בעצמו ס"ל חייב דקתני בברייתא מדאורייתא הוא ולדידיה אפי' קי"ל כר"י נמי קשה. אלא דלפ"ז מה קא סותר פי' תוס' מההוא דשפופרת שאינו מכחיש אור הנר. התם טעמא משום גרם כיבוי דהא התם ליכא פסידא והתם לא קתני חייב. אלא ש"מ דס"ל לרבינו אנן דקי"ל כרבנן שרינן גרם כבוי אפי' בלא מקום פסידא. ועי' בסוף כירה סי' כ"ד מה שחדשתי שם:

סימן מב

א **אף** אם יסתפק מעט מן השמן שבתוך השפופרת מטפטף תמיד לאור הנר. ובישו"ש סי' כ"ח מהסס בזה כי חיישינן שמא יקח כל השפופרת עם השמן ויסתפק ממנו או יערה למקום אחר או יסתפק ממנו בכולה ע"ש שהאריך. ונ"ל קצת ראיה לדבריו דבשפופרת חיישינן דמכחיש מאור הנר. מהא דאמרי' בפרק במה מדליקין (שבת דף כט) ואי אשמועינן הני תרתי בהא קאמר רבי יהודה משום דלא מפסק אבל קערה דמפסקא אימא מודה להו לרבנן. ה"ל לתלמודא למימר דאי אשמועינן הני תרתי בהני קאמר ר' יהודה דאינו מכהה מאור הנר דיקח מן השפופרת רק מעט. אבל בקערה דראש הפתילה בתוך הקערה ויונק משמן אם יקח קצת מהקערה מכהה מאור הנר והוי מכבה אימא מודה להו לרבנן וק"ל:

ב **ואין** ליטול פתילה דולקת. ר"ל לפי' תוס' דכשממעט השמן הוי מכבה פשיטא דאין ליטול פתילה דולקת דהוי מכבה. אלא דצריכא לומר אף לפי' רבינו דלא הוי אלא גרם

כיבוי מ"מ מודה בזה דאין ליטול פתילה דולקת דהוי מכבה. ובט"ז סימן תקי"ד ס"ק ה' הקשה דלפי מ"ש סימן תק"ב כדעת המרדכי דמותר ליקח עץ הדולק מצד זה של מדורה להניחה לצד אחר ולא אמרי' דהוי מכבה. ונראה לכאורה דהמרדכי לא ס"ל הך דינא של רבינו שאסור ליקח פתילה דולקת. וא"כ השו"ע ומהרש"ל מזכי שטרא לבי תרי ע"ש. ולי לק"מ דודאי לא לחנם לוקח עץ דולק מצד זה ומניחה בצד שני. אי משום שבצד זה יקדיח הקדרה מרוב אש. או בצד שני ליכא עצים כדי צרכו לבשל הקדרה ואין לו אש אחר נמצא צריך לאוכל נפש וכיבוי לצורך אוכל נפש מותר כמו הבערה אבל פתילה דולקת ליכא ביה אוכל נפש:

ג **ודוקא** כשרוצה להדליק באותו לילה. והיינו מטעם הכנה. וק"ק דהא שיורי פתילה דאוסר רבינו בפ"ק סימן א' מטעם הכנה משבת ליו"ט או בשני י"ט של ר"ה. אבל בשני י"ט של גליות אין חוששין לזה דא' מהן חול ואיסור הכנה לא שייך מיו"ט לחול. וי"ל דהתם קאי לענין הכנה דממילא. כמו ביצה שנולדה. או נכרי שמביא דורון מחוץ לתחום. אבל הכנה בידים פשיטא דאסור להכין מיו"ט לחול. דאפילו להביא יין מיו"ט למוצאי יו"ט להבדלה אסור:

ד **ועוד** פי'. וכן פירש הרי"ף ולפי פירוש זה גורס קינסא שרי:

סימן מג

א **אפשר** לעשות מחיצה. וקשה דהא קי"ל בסי' שט"ו דאסור לעשות מחיצה בשבת בפני אור כדי שישמש מטתו. וי"ל דהתם איירי מחיצה גמורה שיקשרה שלא תנוד ברוח דבזה עושה רשות בפני עצמו. אבל הכא איירי לעשות מחיצה בעלמא בפני הנר. ומהני לזה דיכול להאפיל בטליתו. אבל בלא מחיצה אסור לשמש בפני הנר אפי' כשמאפיל בטליתו שכ"כ בהגהות מיימוני בשם תוס' ויסוד של הראב"ד. והט"ז סי' תקי"ד סס"ק ב' תי' דהמחיצה לא הוי תיקון ביו"ט דקי"ל כר' יהודה מכשירי אוכל נפש מותר לעשותו ביו"ט. א"כ מותר לכבות את הנר כדי לשמש. אלא שאין מורין כן. וה"ל כעשיית מחיצה לצניעות בעלמא ע"ש. הנה תי' זה שפיר לתי' ראשון שכתב רבינו בסמוך. אבל לתי' שני במידי דלאו אוכל נפש החמירו טפי הקושיא במקומה עומדת ולפמ"ש הכל ניחא:

ב **אע"פ** שהתירו בעילת מצוה ע"י מתוך. בכתובות דף ז'. מתוך שהותרה חבורה לצורך אוכל נפש כגון שחיטה. ותוס' שם הקשו קושיא זו ותירצו הני שני תירוצים:

סימן מד

א **א"נ** כיבוי זה חשיב כמכשירי אוכל נפש. והשתא כל הבעילות כיון דהנאת יו"ט הוא הוי כאוכל נפש. אלא דהכיבוי היא מכשירי אוכל נפש ותי' זה אזיל לפי תי' ראשון שכתב רבינו בסמוך דהלכה כר"י ואין מורין כן. אבל בשינויא בתרא דבסמוך ס"ל כתי' ראשון. דמחלק בין בעילת מצוה לשאר בעילות:

ב **א"נ** במידי דלאו אוכל נפש ממש החמירו טפי. והשחזת סכין ושפוד שנרצף וגריפת תנור חשיב טפי אוכל נפש מעישון בית או קדרה דיוכל לבשל באש אחרת ועיין בסמוך בסימן כ' מה שכתבתי בשם פ"ח:

ג **ה"ג** אמימר שרא למיכחל עינא:

ד **דשרי** למיכחל עינא ביום טוב שני של גליות. ובפרי חדש סי' תצ"ו ס"ק ב' הביא להלכה שכמו כן מותר לכבות הנר משום דבר אחר ביום טוב שני של גליות בשם הר"ש מלוניל ורמב"ן ורשב"א והר"ן והרא"ה. דהא כיבוי ג"כ שבות דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה כמו מיכחל עינא ולכבות הנר משום ד"א ולכבות את הדליקה ומיכחל עין כולהו כהדדי נינהו דלר"י מותר ולרבנן אסור. וכיון דגילה תלמודא בכחול ה"ה באינך והיינו כשאין לו בית אחר ואין לו לעשות מחיצה או לכפות עליו כלי. ואני אומר שאין לסמוך על הוראה זו. דהא לא אישתמיע אביי לחלק בין יו"ט ראשון לשני גבי כבי' משום דבר אחר או משום דליקה. ומה שעיקר ההיתר לסמוך על ר' יהודה. הא לר' יהודה אסור לכבות ביו"ט שני דאב מלאכה הוא דס"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב. ומש"ה לא אמר אמימר אלא גבי כיחול. אבל כיבוי אסור לרבנן דמכשירי אוכל נפש הוא. ולר"י אסור דהוי אב מלאכה. והרשב"א בעצמו כתב שראוי לאסור. והפוסקים המתירין רבו האוסרין על המתירין. הלא המה ה"ג והרמב"ם הרא"ש וטור וריי"ו וראב"ן ואלפס לא חילקו בין יו"ט ראשון לשני וכל האחרונים גם מהרש"ל ביש"ש סימן ל"א מסיק לאסור. ומצאתי בכ"ה סימן תצ"ו לבשל ביו"ט שני לשבת בלא הנחת עירוב תבשילין מותר. רדב"ז חלק ראשון סימן נ'. והיינו בדיעבד אם שכח איירי. ואין בידי גוף התשובה ולא אדע מה טעמא. אי משום דסמך אדר' יהודה כמו גבי כיחול התם שבות אבל אפיה ובישול אב מלאכה:

סימן מה

א **דנפישא** בלישה. עי' פרש"י ומה שהביא רבינו בשם רש"י לעיל סימן ט':

ב **ה"ג** ולרבינו חננאל וה"ג צ"ל:

סימן מו

א **דהני** תנאי. היינו ר"ג וחכמים דאסרי. והאי דמכבדות של תמרה דבפ' כל הכלים השיב הרי"ף בתשובה שגירסא אחרת יש להגאונים ואי מחמה לצל בהא לימא רבי אלעזר אף של תמרה. ומשני סבר לה כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר. רשב"א בפ' המצניע. וביש"ש סימן ל"ג החמיר בכיבוד ע"י נכרי. ואפי' כנף אווז. ולא ידעתי למה. אינהו מיכל אכלי ואנן מסתים לא סתימי. ומה שנוהגין באשכנז לאסור אינו אלא מנהג והחמירו על עצמם משום מאן דאוסר. וע"י נכרי לא קבלו החומרא ולא שייך בזה דכל שאסור לעשותו אסור לומר לנכרי. היינו מה שהוא אסור מצד הדין ולא משום מנהג. דבזה נהגו ובזה לא נהגו. והנח לישראל:

ב **מידי** דהוה אבישרא אגומרי. התם נמי אפשר לצלותן סמוך לגחלים ולא לעשות כיבוי אלא שהוא מעולה ביותר ושרי ה"נ (רמב"ן) דשביח טפי כשצולין היום מאתמול וה"ה לעשן ועי' סימן תק"י ב"י וב"ח:

ג **ה"ג** אמר ר' אבינא ותנויי תמן:

סימן מז

א **תנינן** תמן. היינו בפ"ק דף י"ב דב"ש אוסר הוצאת קטן וס"ת לרה"ר דלא אמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה שלא לצורך וה"ה דלא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה שלא לצורך וב"ה מתירין ועי' שם סימן י"ח מה שכתבתי:

ב **ונרות** שמדליקין בבהכ"נ לא מקרי נר אבטלה ושרי ע"י מתוך. ורבינו אזיל לשיטתו לעיל פ"ק סימן י"ח דבעינן צורך יו"ט קצת. אבל נרות שמדליקין להראות עשרו ונדיבתו בפני אחרים אסורים: @44ולא

ג **התם** ליכא כיבוי. שסופו מבעיר. והבערה ליכא דצלי ליה על המדורה שמבשל בה תבשילין ליו"ט והרז"ה מגיה על הרי"ף דגי' זו ליתא כי כל כיבוי שהוא משום אוכל נפש מותר מה לי הבערה ומה לי כיבוי אלא גי' רש"י עיקר הכא אפשר הכא לא אפשר והרמב"ן מקיים גי' הרי"ף ואומר שמיתוק החרדל תיקון הוא ואינו כאפיה ובישול אלא כטחינת החטין וכענין שאמרו באגדה שכל מה שנברא בששת ימי בראשית צריך תיקון. חרדל צריך למתק חטים צריך לטחון ואפי' אדם צריך תיקון ומפני כך אסרוהו ע"כ. ועדיין טעם זה אינו מתוק כמו שצווח על זה הט"ז בסימן תק"י דהא פת נמי צריך תיקון שצריך אפיה ובשר כמו כן צריך בשול. ונראה שכוונתו שצריך תיקון רמו חטין. רצונו

שדרך לתקן בפעם אחת כמו קצירה וטחינה ומחזי כעובדא דחול כמו שפי' רביט ריש אין צדין ואם אין כוונת הרמב"ן כך מ"מ סברא נכונה היא ליישב גי' הרי"ף:

ד **אבל** לא סורק. משום דהוי פסיק רישיה ומוקמינן התם כר"מ דמודה בסורק:

סימן מח

אבל שלנו ודאי אסור. אע"ג דהוי פסיק רישי' דלא איכפת ליה. זהו לדעת הערוך דלא חשיב פסיק רישי' כה"ג. אבל מחו ליה מאה עוכלי רבינו בפרק הבונה סימן א'. ומסיק לאסור פסיק רישי' דלא ניחא ליה ע"ש:

סימן מט

א **הריחים** של פלפלין טמאה משום שלשה כלים. ונ"מ לדידן שמותר לטלטל. אף כשנשבר ואחד קיים דתורת כלי עליו:

ב **וקי"ל** כר"ש. בשבת דף כ"ב עבד שמואל כר"ש בגרירה: 0הדרן עלך פרק שני

ג **מכלל** דבאוכל נפש לא מפליג. היינו בדבר שאינו מתקלקל אם עושהו מאתמול. אבל אוכל נפש דעדיף טפי כשהוא עשוי מאתמול אסור לעשותו ביו"ט. וכזה מסיק לעיל פ' (המביא) [יו"ט] סי' י כ"ג גבי גבינה שעדיף טפי גבינה ישן מחדש בדבר זה אסור לעשותו ביו"ט כיון דאפשר לעשותו מעיו"ט. וכ"כ להדיא במגילה דף ז' ד"ה כאן וכן כתבתי לעיל בפ"ק סימן י"ח. ומהרש"א שם במגילה אומר שלגבי אוכל נפש כשאינו מתקלקל אם עשוי מעיו"ט הרי אפשר לעשותו מאתמול ואסור ביו"ט ע"ש. ואשתמיטתיה מה שכתבו תוס' הכא ורבינו דמתירין צידת דגים דאפשר מאתמול. ויניחם במצודה במים. ומה שהקשו תוספות שם תמוה דאימא הברייתא דהמצניע איירי בדלא צריך ביום טוב מה שמגבן ומחבץ. ואין כאן מקומו וצריך עיון:

סימן נ

אלא רבנן הוא דגזרו. כתב מהרש"ל סימן א' דברי רבינו מלשון תוס' אלא שהוסיף שצידה אסורא מדרבנן. והתוס' ס"ל דאין צדין מדאורייתא והדין עמם דגזרינן מזונות פן יצוד מהם. ואי צידה מדרבנן הוי גזירה לגזירה ע"ש. ותמהני וכי לא ראה בפ' המצניע (שבת דף צ"ה) בתוס' ד"ה והרודה. שמסיק שם להדיא דהוי מדרבנן. ותו קשה לעיל (דף כ"א) בד"ה הואיל מקשין הרודה חלות דבש ביום טוב אמאי לוקה נימא הואיל. ואי מדאורייתא הא תולש תולדה דקצירה וקצירה מדאורייתא אפילו באוכל נפש אלא ש"מ דסבירא להו דאינו אסור אלא מדרבנן. ובתוס' דהכא בשמעתין מוכח דהוי דאורייתא

מדגזרינן מזונות פן יצודו דאי מדרבנן הוי גזירה לגזרה. ע"כ נראה לפרש דצדקו יחדיו. דבפ' האורג (שבת דף ק"ו) כתבו תוס' בשם ר"י ע"ש. ולפירושו א"צ לתי' תוספות דהכא שאין נותנים לפניהם מזונות שמא יצודם. והיינו טעמא דר"י אזיל לשיטתיה שסובר דצידה אינו אלא מדרבנן כמו שכתבו תוס' בשמו בפ' המצניע. מ"ה נאיד מהך פירוש דמזונות גזרו משום צידה. דהא צידה גופא מדרבנן גם קושיית תוס' לעיל (דף כ"א) נמי אזלי בשיטת ר"י. אבל תוס' דהכא בשמעתין אזלי לתי' רבינו נתנאל מקינון שהביא ירושלמי שמעינן מיניה דהוי מדאורייתא. מש"ה שפיר קאמר אין נותנין מזונות שמא יצודם וצידה אסור מדאורייתא. ולפי הצעה זו מיושב קושית מהרש"ל על רבינו:

סימן נא

א **מסמיך** לי' אקרא. לכאורה נראה דזה נמשך אדלעיל דרבנן הוא דגזרו על קצירה ובצירה אלא דסמכו אקרא וכן הבינו מהרש"ל. וזה ליתא דהא בירושלמי משמע להדיא דהוי דאורייתא דאיתא התם הבורר המרקד הטוחן ביום טוב לוקה ארבעים ויליף לי' מהך קרא. וקשה לדברי מהרש"ל דהא רבינו גופא מסיק בסמוך דהא דקאמר רשב"ג כל המחוסר צידה אסור ר"ל חייב אלמא דסובר רבינו דלקי מדאורייתא אצידה ביו"ט אלא דרבינו נמי סובר דמדאורייתא היא. אלא שצריך עוד להך סברא שכתוב לעיל לחלק בין מלאכה לזמן מרובה או ליום א'. והוא דמצינו כל הנידוכין מותר לדוך כדרכן ושחיקה תולדה דטוחן הוא. ולמה טחינה אסור ושחיקה שרי. ואפי' בדבר שאין מפיג טעם כגון מלח מותר ע"י שינוי. ולא מצינו היתר זה גבי טחינה וצידה וקצירה כיון שהיא מדאורייתא. לזה הקדים לחלק בין מלאכה שהיא לימים הרבה. למלאכה שהיא לשעה או ליום אחד. והיינו מדממעט קרא הוא לבדו. שאסור לעשות מלאכת אוכל נפש. וקרא אחר אומר מלאכת אוכל נפש יעשה לכם. הא כיצד מקצת מלאכה אסורה ומקצת מלאכה מותרת ולא מסרן אלא לחכמים כדמצינו בחגיגה דף י"ח דדרשינן כן למלאכת חש"מ ע"ש. ה"נ אסרו חכמים טחינה והרקדה וצידה וקצירה ותלישה שהיא לימים הרבה אף שעושה בשעה מועטת מ"מ דרכן לעשות לימים הרבה. וה"ה צידה דרכם לצוד הרבה. אבל שחיקת סממנים ודיכת מלח אין דרכם לימים הרבה תבלין מפיגים טעמם. ומלח אין דרך לדוך אלא לשעה הצריכה מש"ה מותרים:

ב **הרי** אלו מיעוטין מכאן שלא יקצור ולא ירקד. ובירושלמי הגירסא הרי אלו מיעוטין שלא יקצר שלא לטחון שלא ירקד ולפי גי' זו דריש שלשה מיעוטין אך. והוא. ולבדו.

וזה ליתא דהא לקמן (דף כ"ח) ר"י ורבנן תרוייהו דרשי הוא לדרשא אחריתי. ע"כ סוגיא נכונה שהביא רבינו:

ג **היכי** דמי מחוסר צידה אמר רב יוסף כו' שאומרים הבא מצודה ונצודנו. וגבי חיות לא הביאו הרי"ף ורבינו החילוק בין ביבר קטן לביבר גדול. משמע דס"ל כפרש"י דתרוייהו חד שיעורא הוא: @44ה"ג

ד **ולפי** זה אסור לצוד ביו"ט אווזין ותרנגולין ההולכין בחצר. דהך סברא דבאין לכלובן לערב לא מהני אלא שלא לחייב אצידה שלהן אבל מ"מ אסור לכתחלה:

ה **דפטור** דאווזין ותרנגולים פטור ומותר קאמר. וקשה הא שמואל בהדי' אמר כל פטורי דשבת פטור אבל אסור. ומצאתי תי' בתוס' ריש שבת ד"ה בר מהני תלת שלא חשיב שמואל אלא פטורין השנוין במשנה. אבל בברייתא איכא טובא פטור ומותר:

ו **ומיהו** אפשר אף לדברי התוס' הוי פטור ומותר. וז"ל מהרש"ל ול"נ דלק"מ דודאי פטור אבל אסור קאמר לענין שבת וממילא ביו"ט לצורך אוכל נפש שרי לגמרי ע"כ. ותימה דהא צידה דמיא לקצירה ואף לצורך אוכל נפש אסור. א"כ שבת ויו"ט שוין לענין איסור זה:

ז **ואפי'** ר"ש מודה במוקצה כי האי. הוצרך לזה משום דמסיק רבינו שלהי משילין סי' י"ד דהלכתא כר"ש ביו"ט:

ח **והא** דעבדינן תרי יומי משום דשלחו. כל זה לשון רש"י בפ' בכל מערבין: @44ה"ג

סימן נב

א **והרמב"ם** והראב"ד. וכן גרס ב"י סי' תקט"ו והביא ראיה דרמב"ם פסק להדיא כדעת רש"י שהרי בפ"א כתב שני י"ט של גליות שתי קדושות הן לפיכך דבר מוקצה ביו"ט ראשון או נולד אם הכין לשני מותר כיצד ביצה כו' ועוף שניצודו כו' דבר המחובר לקרקע שנעקר בראשון יאכל בשני ע"כ. ולא חילק בין ניצודו ונתלשו בשביל ישראל לניצודו ונתלשו בשביל נכרי. ובהגהות מיימוני החדשות כתב שדעת הרמב"ם כדעת ה"ג ולא חש לקימחיה מי שכתב כן עכ"ל. ואני אומר שקמחו סולת מנופה. דהא הרמב"ם בפרק ששי מהלכות שבת דין ח' כתב הטעם שאסרו חכמים בכל מקום בכדי שיעשו. שאם תאמר יהא מותר מיד שמא יאמר לנכרי לעשות לו וימצא הדבר מוכן מיד וכיון שאסרו עד שימתין בכדי שיעשו לא יאמר לנכרי לעשות לו שהרי אין משתכר כלום כו'. הרי לפניך שס"ל להרמב"ם כפי' ר"ת ולהאי טעמא צריך להמתין עד ערב שני בכדי שיעשה דחיישינן שמא יאמר לנכרי להביא ביום ראשון כדי שיאכל ביום שני כמו שכתב רבינו

בסמוך. והאי דפרק ראשון איירי בניצוד ממילא או הנכרי עשה לעצמו וכמו שכתבו תוס' דאינו אסור אלא משום שמא יאמר משום הכי מותר ביום טוב שני ולפ"ז צריך להגיה והריב"ם וראב"ד וכן הוא ברי"ו:

ב **משום** דקניס שוגג אטו מזיד ולא משום שמא יהנה ממלאכת שבת. ואין בזה שום תפיסה על רש"י שהוא גופי' פי' בפ"ק דחולין טעמא דר"י משום שלא יהנה אלא בהניזקין ס"ל טעמא דקניס וסוגיות מחולקות נינהו. ועי' מהרש"א פ"ק דחולין דף ט"ו:

ג **דמלתא** דלא שכיחא לא גזרו. אע"ג דלפרש"י הכא לא אסרו משום גזרה שמא יאמר. מ"מ הא דאסור בכדי שיעשה גזרת חכמיה היא שלא יהנה ממלאכת יו"ט ובמילתא דלא שכיחא לא גזרו וכ"כ תוס' פ' בכל מערבין ועי' יש"ש:

ד **והאי** טעמא לא שייך אלא בנכרי העושה בשביל ישראל. כלומר לפרש"י פשיטא כשעושה נכרי לעצמו לא שייך טעמא שלא יהנה ממלאכת יו"ט. אלא אפי' לר"ת ה"א הא נמי גזרינן שמא יאמר בפרט אם הביא בשבילו אפי' ניצוד או נתלש מאליו או בעבור נכרי:

ה **אבל** אם עשה בשביל עצמו לערב מיד. אבל אי לא ידעינן שעשה בשביל עצמו ה"ל ספק מוכן ואסור:

ו **אין** ראיה שניצוד מאליו. או שצד הנכרי לעצמו:

ז **מסתבר** שמותר לישראל אחר מיד. פי' לאפוקי שאין צריך להמתין למוצאי יו"ט בכדי שיעשה. דהא אחלוקה ראשונה קאי שאמר לר"ת משום שמא יאמר לנכרי להביא ביו"ט שיאכל לערב מיד והיינו מוצאי יו"ט שני ועלה קאי מסתבר שמותר לישראל אחר מיד במוצאי יו"ט שני ולא חיישינן שיאמר לנכרי להביא בשביל ישראל אחר כדי להנות ישראל אחר ממנו במוצאי יו"ט מיד דאין אדם חוטא ולא לו. אבל ביו"ט שני לישראל אחר נמי אסור ולאו משום מוקצה דביום שני לא שייך מוקצה בשני י"ט של גליות. וליכא למימר משום מיגו דאיתקצאי בהש"מ. דלא אמרינן מיגו משום יום שהוא לשעבר כדאיתא לעיל (דף ד') בתוס' ד"ה נימא. אלא היינו טעמא חיישינן לגומלין שיאמר לנכרי להביא לו אף שאסור לו לאכול ממנו יתן ויכבד לישראל אחר ומול זה אותו אדם אחר יערים גם כן ויאמר לנכרי להביא לו כדי שיחזור ויתן לו לחבירו כדכתב רבינו להדיא בפ' כל כתבי סימן ב' בדבר דאורייתא אסור לישראל אחר כמו שאסור לאותו שהדליק נכרי בשבילו. והיינו מטעם גזרה שמא יאמר לנכרי להדליק משא"כ במוצאי יום טוב לא חיישינן לזה דמשום שעה מועטת שפיר אמרינן בצרוף האי סברא אין אדם חוטא ולא לו. וכ"ה דעת הסמ"ק:

ח **והא** דלא קאמר ומותר לישראל אחר מיד כדקאמר גבי בא מחוץ לתחום כתב מהרש"א מאי קא קשיא ליה דהא איכא למימר דקאמר לה בסוף דבריו וקאי אתרוייהו. דכה"ג כתב הרא"ש בסמוך לימא רב פפא בכדי שיעשו בסוף דבריו והיה קאי אתרוייהו כו' ע"כ. דבריו אינם מובנים לי בשלמא אי הוי תני בסיפא בכדי שיעשו גבי איסור תחומין שהוא מדרבנן והוי נלמד בק"ו ברישא באיסור מחובר דאסור בכדי שיעשו וע"כ קאי אתרוייהו משא"כ אי אמרינן דלישראל אחר מותר אפילו באיסור מחובר הל"ל בהדיא כדי שלא נטעה לומר דלא מקילינן הך קולא אלא באיסור תחומין:

ט **כיון** דבו ביום אסור לכל בשביל שעה מועטת דבכדי שיעשו לא חש להאריך. גם בזה הקשה מהרש"א כיון דלשיטת תוספות אסור גם ביום ב' אין זה שעה מועטת להתיר לישראל אחר גם כל יום ב' עכ"ל. ולפי מה שכתבתי לפי דברי רבינו דלאחר גם כן כל יום ב' אסור אלא למוצאי יו"ט שני מותר מיד ולא צריך להמתין בכדי שיעשו הוי שפיר שעה מועטת. ומהרש"ל סימן ה' בסופו כתב אבל ביום טוב שני לאחרים שרו לכ"ע ממ"נ והאוסרו לפי דעתו הוראה שאין בו ממש ואינו ראוי לשמוע ואחרים באו לחלק עלי בזה ותפסו דברי הסמ"ק שכתב שיש להחמיר ולאסור כל ב' ימים לאחרים וכו' ובתשובה בימי חורפי הארכתי נגד החולקים עכ"ל. ואני אומר מצוה לשמוע דברי חכמים דהא מדברי רבינו מוכח להדיא דאף לאחרים אסור ביום טוב ב' דאלת"ה מה יענה בקושית מהרש"א וכי כל היום ב' קרי לאינשי שעה מועטת ומה שהוגה בטור סימן תקס"ו אבל לאחרים מותרים מיד לערב יום א' הגהה חדשה היא ואין בו ממש:

י **חוץ** לתחום אסור אבל ספק חוץ לתחום מותר וסמך כאן על מה שמסיק רבינו שלהי שואל סימן ט' דאפילו לגבי מת דאווושי מילתא פסק כשמואל דחיישינן שמא חוץ לחומה לנו ולא הביא חלילין מחוץ לתחום. והר"ר שמואל מאיבירא פסק גם כן ספק חוץ לתחום מותר והביא ראיה מפ' בכל מערבין עיין תוס' וקשה למה לא הביא ראיה מהאי דפ' שואל דקאמר תניא כוותיה דשמואל. אלא דלהר"ר שמואל איכא למימר דס"ל שם כפי' הרי"ף דהך דאמר שמואל חיישינן שמא חוץ לחומה לנו לחומרא ע"ש. אבל על תוס' קשה שמסקו התם בפ' שואל כפרש"י דשמואל חיישינן לקולא קאמר. ואפשר לומר דהתוס' הביאו להא דהר"ר שמואל מאיבירא לסיוע להך סברא שחילקו בין מת לדברים אחרים דהר"ר שמואל ס"ל דספק חוץ לתחום מותר והביא ראיה מפ' בכל מערבין וא"כ ע"כ הסוגיא דפ' שואל מפ' להו כפי' הרי"ף. ובשאר דברים שרינן ספק חוץ לתחום. ש"מ דס"ל דיש חילוק בין מת לשאר דברים:

יא **ואין** לחוש שמא הביאו הנכרי דרך רשות הרבים סרטיא ופלטיא. ובתוספות פ' שואל ד"ה אלא תירצו וי"ל דהביא ממקום קרוב לא מהני כ"כ הבאתו ע"ש:

יב **ששים** ריבוא בוקעין בו. ז"ל מהרש"ל דהוא סברת תוס' וסמ"ג וסה"ת. אבל בפ"ק דשבת כתבתי דא"צ ס' ריבוא אלא ט"ז אמות ומפולשין משער לשער:

יג **ומזה** יש ללמוד דכ"ש דלא בעינן בכדי שיעשו. ור"ת דאוסר בכדי שיעשו משום גזרה שמא יאמר היינו טעמא דבמינו מחובר איסור דאורייתא ואוסר מפני כך אפילו ביום טוב שני ומוצאי יו"ט בכדי שיעשה משא"כ באין מינו במחובר דאיסור מדרבנן די לנו לקנוס יום אחד בלבד:

יד **והבא** בשביל ישראל זה חוץ לתחום מותר לישראל אחר. עיין מ"ש רבינו בפ' מי שהוציאוהו ס"ס י':

טו **לא** מבעיא באכילה הוא דאסור אלא אפילו לטלטל הוא דאסור דלא חזי לאכילה וכמוקצה דמי. יש מקשין למאי נפקא מיניה כתב רבינו הך טעמא דרי"ף הלא כתב ריש סימן זה כפירוש רש"י דאף ר"ש מודה במוקצה דמחובר ומהך טעמא אסור. אף בטלטול. ותי' מהרש"ל שנ"מ לפרש"י לאסור הביא דורון במחובר אפילו במוצאי יו"ט ראשון בכדי שיעשו אפילו בטלטול אף דלא מוקצה מצד עצמו דלפרש"י הוי שרי בטלטול דמוקצה אינו אלא ליומו דשני י"ט של גלויות לכ"ע שתי קדושות הן. ועיין מהרש"ל פ"ק דחולין סימן ל"א. וקשה דהא רש"י ע"כ לא ס"ל שיטת הרי"ף דא"כ אמאי צריך רש"י לפרש מוקצה דהוי כגרוגרת וצימוקין כיון דאסור באכילה. ע"כ נראה דרבינו הביא הך סברת הרי"ף לשיטת ר"ת דאסור באכילה אף ביום שני. ובשני י"ט של גליות הוי מותר לטלטל ביום שני. אבל מטעם הרי"ף אסור בטלטול אפילו ביום שני:

טז **ה"ג** לאורתא לאלתר:

יז **הסוכר** אמת המים מערב יום טוב ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרין. הקשה הרב המגיד על שיטת הרשב"א והראב"ד שסוברים דאין צדין דגים מן הביברין אפילו מביבר קטן מהא דהסוכר אמת המים ועיין ב"י סימן תצ"ז ובישו"ש סימן י"א. וי"ל שהמה מפרשים אמת המים בענין שעשוי שמצד א' סכור לגמרי ומצד שני יש נקבים בהנסר שסוכר המים שהולכין דרך שם ונמצאו הדגים סכורים בלי מים הרבה שיכול ליקח בידים ואין להם מנוס ואין מכוסים במים ותחבולה זו יש במקומות הרבה: @44ודע

יח **והתירו** לאכול כזית מבית טביחתה. ומלשון זה פסק הטור כר"ע. אבל באמת הלכה כת"ק דהלכה כר"ע מחבירו ולא מחביריו ומ"ש תוס' בפ"ק דיומא דף ד' ד"ה מסייע ליה. היינו שם פליג עם כל יחיד בפני עצמו. משא"כ סתם מתני' הוי כרבים וכ"כ ספרי

סוגיות. ורבינו שהביא דברי ר"ע אינו אלא ללמוד מדבריו דבלא בדיקה מותר לאכול ויליף במכ"ש אם הוציאו ריאה בלא בדיקה ומדר"ע נשמע לת"ק דבהא לא פליגי וכ"כ מהרש"ל ופ"ח דלא כב"ח והא דקתני מבית טביחתה לשון משנה היא וקאי אדברי ת"ק ור"ע והא דלא קתני ברישא כזית צלי מבית טביחתה ור"ע אומר כזית חי. אי תני הכי ה"א דר"ע בעי כזית ממקום דחזי לאומצא בבשר רכיך אבל לא מבית טביחתה וכמ"ש מ"א סימן ש"ח ס"ק נ"ו ע"ש:

סימן נג

בפרק במה אשה. דף ס"ה: ד"ה הקיטע:

סימן נד

ואיכא זילותא דיו"ט. ומ"מ נראה דביו"ט אינו אסור אלא ברה"ר או כרמלית הדומה לרה"ר דקי"ל אין עירוב והוצאה ליו"ט. לאפוקי בשבת אפי' חוץ לעירוב אסור. מהרש"ל סימן י"ד:

סימן נה

א **שאני** איתתא. ויש גורסי' ילתא ויש חילוק בין שני הנוסחאות:

ב **ואמרי** לה משום דוחקא דציבורא. והכי קי"ל להרי"ף דהלכה כלישנא בתרא גם לשאר פוסקים דהלכה כדברי המיקל בדרבנן:

ג **דאמרינן** אמי וורדינאה. לקמן (דף כ"ז:)

ד **אסור** לשוחטו ביום טוב. דאתמול בין השמשות לא היה עומד לשחוט כיון דאין רואין מומין ביו"ט והוי מוקצה:

סימן נו

א **אבל** אם נולד הוא ומומו עמו ביו"ט וראהו החכם מותר. אבל לכתחלה אין מבקרין אותו ביו"ט כרב נחמן. והיינו טעמא כי היכי דלא ליתי לאחלופי בשאר מומין כ"כ הב"ח סימן תצ"ח ס"ק י"ב. ובשו"ת חכם צבי סימן פ"ה אומר הטעם דאין מבקרין אותו לכתחלה משום טלטול ע"ש וליתא כי הרב המגיד כתב טעם זה לגבי בכור שאין רואין מומין ביו"ט. משום איסור טלטול שמא ימצא שזה המום אינו מום קבוע ואסור לשחוט עליו וא"א שלא יטלטלנה וטילטל למפרע דבר מוקצה. ודוקא בכה"ג שלא היה לבהמה חזקת היתר. משא"כ כשנולד הוא ומומו עמו דלית ביה איסור טלטול דהא בהש"מ היה

חזי אגב אמו והיה לו חזקת היתר. ושרינן טלטול כמו שאר טריפות שרואין ומטלטלין משום האי טעמא. ותדע דאי שייך איסור טלטול בנולד מומו עמו. א"כ מאיזה טעם אמר רבה בר רב הונא מבקרין אותו ביו"ט לכתחלה ודברי ב"ח עיקר. ובט"ז סימן תצ"ח ס"ק ט' כתב דבר זה יש ללמוד מבכור באם היה איסור מבורר כגון שנפל איסור לח בהיתר לח בפחות מס' או יבש ביבש ואין רוב בהיתר בעיו"ט ואח"כ נתוסף היתר ביו"ט ונתבטל האיסור דבר זה אסור להורות ביו"ט דהוא ממש כבכור ואסור להורות לחכם בזה ביו"ט ע"כ. ולא ראיתי מעולם רבנן קשישאי דחשו לזה. ואין הנדון דומה לראיה דלפרש"י הטעם משום דהוי כדן את הדין. אין זה אלא בבכור דהוי כדיני ממונות שע"י פסק הדיין מוציא ממון מרשות זה לרשות אחר. ה"נ יוצא הבכור מרשות הקדש לרשות כהן ע"י הוראתו. משא"כ בהוראות איסור והיתר. ואי משום מוקצה הא אתמול מוכן לכלבים היה ומוכן לכלבים מוכן לאדם. וא"א למצוא אלא באיסור בשר בחלב לח בלח שאסורים לכלבים מאתמול בבשר בחלב אמרינן חתיכה נעשה נבילה. וצ"ל שנתוסף היתר ס' פעמים נגד התערובות. א"כ על הרוב הזה אנו דנין וזה היה לו חזקת היתר כנלע"ד עי' ת"ה סימן נ"ד:

ב **ומיסתבר** כלישנא בתרא דבשל סופרים הלך אחר המיקל. טעם זה לדעת רבינו. אבל להרי"ף בלאו הכי פוסק בכל מקום הלכה כלישנא בתרא. ועי' בפרק כל הכלים סימן ד' מה שכתבתי לענין איזמל של מילה בשבת שהאריך מהרש"ל סימן ט"ז בזה:

ג **כיון** דמסוכנת היא מעיו"ט דעתיה עלויה מאתמול להאכילה לכלבים הלכך שרי לטלטלה לדברי הכל. כן הוא לשון הרי"ף ולדידיה ניחא שפסק שלהי משילין בשבת כר"ש וביו"ט כר' יהודה וא"כ הא דתני במתני' בהמת קדשים הא חולין שרי לטלטולי. לפי מה דקי"ל כר"י ע"כ איירי במסוכנת ובכה"ג ר"י מודה דלא פליגי ר"ש ור"י אלא בב"ח שמתו. אבל רבינו שפסק כר"ש אפילו ביו"ט קשה למה צריך לאוקמא במסוכנת. וכ"ת דס"ל לרבינו כמר בר אמימר משמיה דרבא דמודה ר"ש בב"ח שמתו. דא"כ בסוף מי שהחשיך דפסקו סתמא דמתני' דשרי לחתוך את הנבילה כר"ש לא חלקו במידי. וע"ק למה פסק לחומרא כמר בר אמימר. ה"ל למפסק כמר בריה דרב יוסף דאמר חלוק היה ר"ש אף בב"ח שמתו ובמילי דרבנן אזלינן לקולא והנכון בזה מ"ש הב"ח סימן שי"ד דבלא"ה מקשה שם בב"י לפי מה שפסק רבינו בפ' מי שהחשיך סימן ב' כרב יהודה שיווי אוכלין משוינן מטרח באוכלין לא טרחינן. ואליבא דר"י מסיק שם דף קנ"ה מתני' דתני מחתכין את הנבילה ואת הדלועין. נבילה דומיא דדלועין מה דלועים דאשוני אף נבילה דאשוני. והיכי משכחת לה בבשר פילי. א"נ בגורייתא זוטרא. וקשה על רבינו שהביא

המתני' דמחתכין כצורתה ולא כתב הא דשרי לחתך נבילה לכלבים דוקא בנבילה קשה שא"א להם לאכלה בלא חתיכה שאוכלא משוינן. אבל אם היתה רכה מטרח באוכלא לא טרחינן. וצ"ל כיון דפי' שם רבינו סימן ה' דבדלועין תלושים איירי ואשמועינן דשוי אוכלין משוינן דומיא דהכי נבילה איירי בשיווי אוכלין ולא במטרח אוכלין ה"ה סמך רבינו בזה שלא ביאר שם הא דמחתכין במסוכנת איירי דדומיא דדלועין קתני דהיו תלושין מבעו"י דדעתיה עלויה. ה"נ נבילה במסוכנת איירי ודלא כתפארת שמואל בשבת בפרק בתרא ועי' מ"ש בשבת שם סימן ה' ע"ש:

סימן נז

רבי יהודה אומר. דף כח:

סימן נח

ואם היה הטבח אומן. אין הלשון מכוון. ותו שהוא לשון תוספתא בפירקין. ע"כ נראה להגיה תוספתא ואם היה טבח אומן. ומסתייע לפירושו מהתוספתא:

סימן נט

א **אבל** חותך בסכין. אפי' יודע לכוין המשקל:

ב **אבל** הלכה כר"י דאף במשחזת של אבן מותר. ודלא כפי' הר"ן שאומר דבמשחזת של אבן אפי' ר"י מודה לפי שהוא עושה כלי. וכשם שאוכל נפש עצמו אסור לטחון ולרקד דהמלאכות אלו נעשים לזמן מרובה. ומה גם במכשירי אוכל נפש פשיטא דלא שרינן מלאכה שהיא נעשית לימים מרובים כה"ג שהוא עושה כלי ע"כ. ואני אומר שצדקו דברי רבינו דס"ל אף שהוא עושה כלי ע"י משחזת של אבן שרי. דדמיא להא דתני לעיל (דף ט"ז) ממלאה אשה כל התנור פת אפי' א"צ אלא לפת א' כיון דהפת נאפה יפה כשהיא מלאה וכל מה שהוא עושה ומטריח הכל לכבוד האי פת שנאכל ביו"ט ה"נ האי דהשחיז בטוב עד שנעשה כלי לימים רבים הכל הוא עושה לכבוד היום. ולא דמיא לקצירה וטחינה שדרכם לקצור ולטחון הרבה ביחד ומה אהניא ליה לשבח בהך דבר שהוא צורך יום טוב מאחר שאין משביח יותר משקוצר וטוחן הרבה או מעט:

ג **דאמתני'** דאין משחיזין דאוקמא רב הונא במשחזת של אבן קאמר רב חסדא דלא כרבי יהודה. מדלא קאמר מאן תנא דבמשחזת של עץ אסור אמר רב חסדא דלא כר"י מהא נשמע דלא כהר"ן:

סימן ס

א **והרב** אלפסי לא הביא כל הני לישני דקאמר רב יהודה אמר שמואל. ואי כפי' הר"ן דר"י מודה במשחזת של אבן ה"ל להרי"ף לברורי הני לישני אי להעביר שמנוניתא מותר בשל אבן או לא אלא ש"מ דר"י פליג אפילו במשחזת של אבן לחדד וכל הני לישני קיימו אמתני' דאין משחיזין ודלא כהלכתא הוא דקי"ל כרבי יהודה:

ב **ומה** שהביא הרי"ף ז"ל מההוא דרבא דקא מעבר סכינא אפומא דדיקולא לא הביאו אלא להשמיענו דהלכה כר"י. וה"פ דרבא ס"ל דר"י לא שרי אלא במשחזת של עץ אבל בשל אבן מודה ר"י ובשל עץ דפליגי ר"י ורבנן אף שהם רבים קים ליה לרבא דהלכה בזה כדברי היחיד. וא"כ למאי דס"ל כרב חסדא דר"י פליג אחכמים אפילו במשחזת של אבן כיון דגמירי לן דהלכה כר"י א"כ אפילו במשחזת של אבן ג"כ הלכה כר"י. ואי תקשי א"כ כיון דס"ל לרבא דאין הלכה כר"י אלא במשחזת של עץ א"כ ה"ל להרי"ף לפסוק כרבא. וי"ל כיון דרב חסדא ס"ל במשחזת של אבן נמי פליג ר"י ואמר ליה לרבא לדרוש ברבים משמי'. איכא למימר דרבא מחמיר אעצמו היה:

ג **גריפת** תנור. עיין לקמן פרק המביא סימן ח' מה שכתבתי שם:

ד **ופי'** בעל הלכות גדולות טעמא דמילתא דלמא אזיל חוץ לתחום. וקשה דהא תחומין מדרבנן אפילו חוץ לי"ב מיל כמ"ש הרי"ף ורבינו סוף פרק ראשון דעירובין. וא"כ הוי כמו גזרה לגזרה ותי' הרמב"ן כיון דהוי דבר הרגיל בכל יום שמראה סכינו לחכם חיישינן טפי עיין ר"ן. ומכאן אני אומר יש ראיה אלימתא לפי' רבינו הרי"ף לעיל סימן י' ודלא כהר"ן. דאי כדבריו ה"ל להרי"ף לפ' טעמא דרבנן דגזרינן שמא ישחיז במשחזת של אבן כמ"ש הרמב"ם א"ו דהרי"ף ס"ל דהלכה כר"י אף במשחזת של אבן אלא שאין מורין כן ומ"ה א"א למגזר משום משחזת:

סימן סא

רבינא אמר אע"פ שאין עליו בשר שרי. רש"י וראב"ן פירשו דשרי לטלטל טלטול גמור ורבינא פליג אדרב אדא ואדרב חייא בר אשי. אבל הטור בסימן תקי"ח וכ"פ בש"ע סעיף ג' לקח עץ לשפוד וצלה בו בשר אסור לטלטלו אחר כך אלא שומטו ומניחו בקרן זוית. וזה תימה דהא רבינא ע"כ שרי לטלטלו טלטול גמור דהא מדמה לקוץ ברה"ר ובשבת דף מ"ב אמר רבינא קוץ ברה"ר מטלטלו פחות מארבע אמות דאיסור מדרבנן הוא ובכרמלית מטלטל אפילו טובא. דבמקום היזקא לא גזרו רבנן שבות וכ"פ בש"ע סי' ש"ח סעיף י"ח. וא"כ למה פסק הטור וש"ע דשפוד אסור לטלטלו כ"א טלטול מן

הצד. ונראה דס"ל כשיטת בה"ג הביא המ"א סי' ש"ח ס"ק ל"ז דדוקא קוץ שאינו נראה. אבל קוץ גדול לא שרינן לטלטל בכרמלית דהא ניכר לעין כל שלא יזיק. א"כ קשה מהך דשפוד דמסתמא גדול הוא. וא"כ איך מקיש רבינא שפוד לקוץ ברה"ר. אע"כ דרבינא לא שרי אלא טלטול מן הצד וה"ק מידי דהוי אקוץ ברה"ר דשרי לטלטל טלטול גמור. עכ"פ בשפוד גדול שרי לטלטל בטלטול מן הצד דלפעמים אדם הולך דרך הלוכו וניזק על ידי השפוד. אבל רש"י והרמב"ן לא ס"ל הך דינא דבה"ג ומש"ה התירו טלטול גמור כמו קוץ אפילו גדול שניכר. ובזה מיושב קושיית מ"א מה שהקשה שם ע"ש:

סימן סב

שקול לי בדינר בשר. ר"ל קח לי או תן לי. כמו שקול טיבותך ושדי אחיזרא. דאי לשקול במשקל אפילו בלא סכום מעות אסור דאין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר:

סימן סג

ה"ג תרטא ופלגא תרטא. ועיין בערוך ערך אזא:

סימן סד

א **והרמב"ן** ז"ל פסק כרב יהודה. ונראה דגירסתו היה רבה ואין הלכה כתלמיד במקום הרב. וכן היה גירסת הראב"ן וע"ש שצווח על המנהג:

ב **והרב** אלפס ז"ל פי' קודר משער באומד דעתו. ואפילו בידים נותן במדה אך באופן שלא ימלא המדה. ולפירוש רש"י הוא להיפך כשהוא נוקב בכרי יכול למלאות כל המדה. ובידים אסור ליתן תוך המדה. וכתב מהרש"ל כיון דמילי דרבנן הוא אזלינן לקולא בתרוייהו:

ג **ה"ג** וכן פסק בתשובת הגאונים בשם ישיבות. וכ"ה בסמ"ג ובהגהות מיימוני:

סימן סה

א **וטעמייהו** משום דיכול למדוד מאתמול. אבל תימה וכי יש רשות לגאון או מחבר להכריע נגד קבלת הלכות דהלכתא כוותיה דרב באיסורא. מהרש"ל. אבל בתשובת הגאונים איתא שדרוה לאיסור כשמואל ואבייי. וא"כ אפשר לומר דהך וטעמייהו קאי אשמואל ואבייי:

ב **ושוין** שאם נפל לתוכו צרור או קיסם ששונין. אפילו בלאו שינוי כ"כ הטור אבל ביד משמע דאסור דהוי כבורר כרבינא. והא דלא הביאו רבינו הך דרבינא. שסמך בזה אהך ברייתא דקתני ששונין משמע הא ביד אסור דהוי כבורר:

ג **ה"ג** אמר לה חזי דאנא ריפתא מעלייתא:

סימן סו

א **ורמי** בר חמא הוה שכיח קמיה דרב פפי. דבר תמוה רמי בר חמא חתנותא דרב חסדא הוי ובתר דשכיב רמי בר חמא נסיבא איתתיה לרבא כדאיתא בב"ב דף י"ב. ובתר דמית רבא נולד רב אשי כדאיתא בקידושין. דף ע"ב. ורב פפי היה תלמיד דרבא כדאיתא במגילה דף כ"ו. ומצאתי נוסחא אמתית בהלכות גדולות רמי בר אבא דהוי שכיח קמי' דרב פפי:

ב **וכל** הני עובדא אשונין קאי. והא דבעי שינוי משום דפסקו כת"ק דס"ל אין שונין מ"מ ע"י שינוי מודה. ועלה קתני בסיפא אם נפל צרור כו' ששונין. אפילו בלא שינוי וכפי' הטור וכן פי' הפ"ח ודלא כב"ח. וכן מוכח דאי הרי"ף ורבינו פוסקים דלא כת"ק וסמכי אעובדא דרבה בר רב הונא ואדרב נחמן. א"כ ה"ל להביאו הך עובדא:

ג **אבל** שינוי דאפתורא בעי. והקשה מהרש"ל סימן כ"ז דא"כ ה"ל לרב יוסף למימר לאינתו שתעשה שינוי אחר. ומכח קושיא זו הלך בדרך אחר ליישב דברי הרי"ף. ולי לק"מ דודאי רב יוסף סובר דלא בעי שינוי כלל. ומה שכתב רבינו אבל שינוי דאפתורא בעי דהכי סבר רב אשי וקי"ל כרב אשי דבתראה הוא. והא דהביא עובדא דרב יוסף. ללמוד מזה שאינו רשאי לעשות שינוי זאת אגבא דמהולתאא דפוגם בכבוד יום טוב דריפתא מעליא בעינן:

ד **זו** היא גירסת רש"י ופי' סכום מדה קב או קביים סכום מקח סכום דמים. ובתוס' הקשו על פירוש רש"י דפשיטא דאסור וכוונתו מ"ט דרשב"א דפליג וכ"ת דלא פליג א"כ הכי הל"ל רשב"א א' אף שלא יזכיר לו סכום מקח ותו אמאי קאמר סכום מדה הכי ה"ל למימר ובלבד שלא יזכיר מדה. ורבינו לא חש להנך קושיות דאיכא למימר שלא יזכיר מדה קב או קביים הגון שלא יאמר לחנוני סכום אגוזים או אפרסקין שמכוין לקב או לקביים:

ה **שאינו** מזכיר לו סכום מקח שלא אמר לו טול כך וכך להשלים הדינר. אבל להזכיר דמי מקח פשיטא דאסור. אבל בתוספות הגי' סכום מקח תן לי אגוזים בששה פשיטים וכבר כו' חייב לך מכל י"ב פשיטים. ועיין מהרש"א מ"ש בזה וכ"כ מהרש"ל ביש"ש דלא

כהגהת מהר"ם מלובלין ולשיטתם ס"ל לתוס' כסברת מרדכי בשם ראב"י. ומכאן שדיתי נרגא במ"ש רמ"א בסימן שכ"ג ליישב המנהג הרע שאומרים לחנוני תן לי מדה או חצי מדה שכר או יין דכמו שהתירו המרדכי בשם ראב"י לענין להזכיר שם דמים שאינו אסור אלא בדבר שאין מקחו ידוע אבל בדבר שמקחו ידוע רק שאומר לו כמה צריך שרי אם לא מזכיר לו סכום. כמו כן צידד הרמ"א מסברתו להזכיר שם מדה במקחו ידוע. ואני אומר חלילה להתיר על סברא קלושה כמו שהאריך בעל ט"ז. ואני אבא אחריו למלאות דבריו דאי כדברי רמ"א מאי קא קשיא להו לתוס' על פירש רש"י פשיטא דאסור ואמאי פליג רשב"א הא תניא לעיל במתני' אומר אדם לחבירו מלא לי כלי זה אבל לא יזכיר לו שם מדה. התם איירי בשאין מקחו ידוע וכאן מקחו ידוע מש"ה פליג רשב"א. וע"ק אמאי צריך תוס' להגיה בת"ק סכום מנין ה"ל להניח גי' רש"י סכום מדה ודוקא סכום מדה אסור. אבל שם מדה כיון דמקחו ידוע מותר להזכיר. אלא ש"מ דראב"י לא מחלק כך אלא לענין שם דמים ולא בשם מדה ע"כ. על כל זאת ראוי להחמיר שלא להזכיר בשבת ויום טוב שם מדה אלא מלא לי כלי זה. אבל מה שהשיג הט"ז בזה דה"ל לתוס' להניח גי' רש"י שם מדה וכפי סברת ראב"י. אין בו השגה כלל דהא לשיטתו כפי הגהת מהר"ם איכא למימר דלא ס"ל תוס' הך סברת ראב"י אפילו לענין שם דמים. אבל מאן דאית ליה הך סברא אית לן למימר נמי לענין מדה. אבל לשיטת מהרש"א ס"ל לתוס' סברת ראב"י מוכח שפיר דלא ס"ל לתוספות הך דינא דרמ"א:

סימן סז

א **ולא** היה לו להזכיר חוץ לתחום דהא ודאי שרי כדאיתא בפ' בכל מערבין. לא מיבעי היכי דמספקינן דאתי מחוץ לתחום פשיטא דשרי (אלא) אפילו הביא בשביל ישראל דספק חוץ לתחום מותר כמ"ש רבינו בשבת פ' השואל סימן ט'. אלא אפילו אם ידעינן בוודאי שהביא הנכרי מחוץ לתחום נמי שרי מהאי דליפתא. ועיין בפרקין סימן ב' מ"ש בזה:

ב **ולי** נראה דאפילו אם היה קמח או עיסה בהש"מ לא הוי מוקצה. ומהרש"ל בפ"ק דחולין סימן ל"ב אומר דלא הוי גמרו בידי אדם אלא היכא שהתחיל במלאכה מבעו"י ועוד כתב הסמ"ג דלענין דבר מאכל יש להחמיר. אבל אם הוא לצורך שבת ללחם משנה דמשום כיבוד שבת שרינן ספק איסור דרבנן ע"ש: 0הדרן עלך פרק שלישי

ג **נפרוס** סודרא עליה. והא דלא חיישינן לסחיטה כמו דאמר בשמעתין זימנין דמטמיש בהו מיא ואתא לידי סחיטה. תי' רש"י בפ' שואל דמיירי בפירות יבשים. ותוספות תירצו

דיש לחלק דבמים אסור סחיטה משום ליבון. אבל הכא מירי ביין דלא שייך משום ליבון אלא שסחיטה דיליה אסור משום דש ואם כן כי נפל לארעא הולך לאיבוד ולא חיישינן לסחיטה. אך הר"ן כתב בפ' שמנה שרצים דיין ג"כ מלבן ומביא ראיה מהא דב"ק דף ק"ב לאכלה ולא לכבוסה. ותמהני עליו דהוי ליה להביא ראיה ממקרא מלא דכתיב כבס ביין לבושו. והאמת הוא כמ"ש הט"ז סימן ש"כ סס"ק י"ב דיין לבן מלבן כמו מים אבל יין אדום אינו מכבס אדרבה מאדים הבגד. והכי איתא במדרש כבס ביין לבושו זהו החלב. ובדם ענבים סותה זהו האדום. ופי' מ"כ זה החלב הוא יין לבן. שבלשון ערבי קורין ליין לבן חלבא:

ד **דקאכלי** ושתי עד חשיכה. פירש רש"י ולא גרסי' משחשיכה. ופירש מהרש"ל ה"ט משום דכתיב באורייתא בהדיא. ומש"ה נראה לא זו ודאי דאורייתא אלא אפילו ספיקא דאורייתא מאחר דספיקא דאורייתא לחומרא הוי כוודאי דאל"כ שפיר גרס משחשיכה ור"ל בין השמשות אלא ודאי אף בה"ש הוי מחינן בהו אי הוו אכלי כי ספיקא כוודאי ע"כ. וכן פסק המ"א סימן תר"ח. ולי נראה דאין מכאן ראיה דאי אכלי בהש"מ. מה צ"ל דהא תוס' יו"כ מדאורייתא. אף אם תאמר שאינו מדאורייתא עכ"פ בהש"מ מדאורייתא. וכן הוא בס"ח סימן רס"ב דאפילו בספק חשיכה אמרינן נמי מוטב שיהיו שוגגין:

סימן סח

בחד לישנא כו' ובאידך לישנא. ונ"מ להנך תרי לישני. אי קי"ל ביום טוב כר"י או כר"ש כמבואר בשלהי מכילתין:

סימן סט

א **רב** מנשיא אמר. ומדהביא הרי"ף ורבינו תרוייהו ס"ל דתרוייהו הלכתא נינהו ולא פליגי דלא כהרמב"ם:

ב **ור"ש** מתיר. ובגמרא פריך והא קסתר אהלא ומוקי לה רב נחמן בר יצחק בנפולה ורעועה. והשתא אמאי לא הביא הרי"ף ורבינו הך אוקמתא איך שיהיה אי פסק כר"ש ואף אם קי"ל בהא כחכמים מ"מ ה"ל להביא לאורויי דרבנן אסרי ליטול עצים מן הסוכה אפילו ברעועה ונפולה וצ"ע. ובס' מ"א סימן תקי"ח ס"ק י"ב תמה בזה על הטור למאי הלכתא כתב סוכה רעועה ונפולה שרי לר"ש דהא לא קי"ל כר"ש במוקצה מחמת איסור ע"ש ולק"מ דמדר"ש נשמע לרבנן אם התנה הכל לפי תנאו אתאן לת"ק בסוכה דעלמא לא מהני תנאי כ"א בנפולה ורעועה וכשיטת המאור דלא מהני תנאי במוקצה מחמת

איסור כ"א ברעועה דאין בו איסור סתירת אהל מן התורה ובמעות על הכר לא מיירי בהתנה שאם התנה באמת מהני:

סימן ע

א **אבל** עצי סוכה דחיילא קדושה עלייהו איתקצאי לשבעה. ועיין מ"ש בפ"ק דסוכה סימן י"ג:

ב **אמר** שמואל אין מביאין עצים אלא מן המכונסין שבקרפף. כתב פ"ח דשמואל נמי סבר דמכונסין בשדה מביאין ולא נקט קרפף אלא להורות דאפילו בקרפף בעינן מכונסין. דאלת"ה ה"ל למפרך אשמואל מרישא דמתניתין ע"ש. ולק"מ דפריך מסיפא אכולה מילתא דשמואל דקתני מן הקרפף אפילו מן המפוזר ממילא שמעינן דבשדה אין מביאין מן המפוזר אלא מן המכונס:

ג **ה"ג** איבעיא להו רבי יוסי לקולא קאמר דקאמר רבי יהודה:

ד **ה"ג** או דלמא לחומרא קאמר דקאמר רבי יהודה:

ה **ואם** איתא אם נכנסין לו בפותחת. והיינו כפירש הר"מ מקוצי עיין תוס':

ו **ש"מ** דרבי יוסי תרתי לקולא קאמר. וכ"כ רש"י ותוספות וטור וראב"ד ובהרי"ף אין הכרע כמ"ש הר"ן אך הרמב"ם פסק דבין רחוק בין סמוך צריך פותחת וכ"פ בש"ע סימן תק"א. ורמ"א לא הגיה עליו וזה תימה שהניחו כל הני אשלי רברבי ותפסי לחומרא במילי דרבנן וסמכו על עמוד אחד. גם מהרש"ל והאחרונים פסקו לקולא בתרוייהו:

ז **ה"ג** אמר רב סלא אמר רבי ירמיה הלכה כר"י להקל היינו דר"י תרתי לקולא. דאלת"ה קשה מאי איצטריך למפסק הלכה כרבי יוסי הא אמרינן בפ' מי שהוציאוהו ר"י ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי:

ח **פסק** כלישנא בתרא וכן בעל העיטור. והר"ן כתב דלא פליגי הני לישני אלא דבאתריה דהאי היו עושין לקרדום נקבות וזכרות וקופיץ כולה זכרות. ובאתריה דהאי היו עושין לקופיץ נקבות וזכרות וקרדום כולה נקבות. וצדקו דברי רבינו ודעימיה דע"כ מוכח דפליגי דקשה ללישנא קמא אדתני קופיץ אמאי לא מפליג דבקרדום נמי בוקעין בו מצד הזכרות והוי רבותא טפי דלא גזרינן משום אידך גיסא. אע"כ צ"ל דללישנא קמא קופיץ נמי בצד א' נקבות וקמ"ל דקופיץ מותר אפילו בצד נקבות שלו. ולאידך לישנא קשה אדתני קופיץ בזכרות שלו ליתני קרדום וכ"ת דבמקום תנא דמתניתין לא היה לו לקרדום צד זכרות הלא משנה שלימה בפי"ג דכלים קרדום שניטל עושפו טמא מפני

בית ביקוע ניטל בית ביקוע טמא מפני עושפו אלא צ"ל דקתני קופיץ הוא דבוקעין בו בזכרור. אבל קרדום אפילו בזכרות שלו אסור:

ט **ולא** ידענא מאי שינוי קאמר כבר מפורש במשנה היתר הביקוע בקופיץ. והקשה מהרש"ל סימן ז' כוונת הראב"ד נמי שינוי דקופיץ אלא שהוא נותן טעם הא הוי מכשירין שיוכל לעשות מעיו"ט וכ"ה להדיא בהשגות. ולי לק"מ דרבינו ס"ל דביקוע עצים גדולים לא הוי מלאכה כ"א עובדא דחול וכ"כ מרדכי הובא במ"א סי' שי"ד וזה מותר על ידי שינוי אף במכשירין שיוכל לעשות מערב יו"ט. אבל לעשות עצים דקים אסור. וזהו שסיים רבינו ויראה דהיתר ביקוע אינו אלא מן הקורה כו' אבל עצים של הסקה כו' ואב מלאכה כדאמר פ' כלל גדול:

י **טרחא** שלא לצורך הוא. מזה למד הטור שכתב לשברם ביד יראה מלשון א"א הרא"ש נמי אסור. וטרח מהרש"ל למצוא מקורו ופשוט הוא דלשברם ביד מסתמא עצים קטנים הם וראוים לבשל עמהם כמו שהם והוי טרחא שלא לצורך:

סימן עא

א **והא** דאמרינן נוטל ממרום הפחת. משמע הכא שפסק רבינו כת"ק. ובפ' בכל מערבין תוך סימן ה' משמע שפוסק כר"מ שכתב שם ומוקי לה באוירא דליבני וביום טוב דוקא כו' וזהו כאוקימתא דרב ושמואל דמוקמינהו להו מתניתין דהתם כר"מ. ובסימן שצ"ד ס"ק ב' הרגיש בזה מ"א. ומתרץ דמשום שמחת יו"ט רבנן מודו ע"ש. וזה ליתא דהא ר"מ גופא לא שרי אלא ביום טוב משמע דת"ק אפילו בכה"ג פליג. ונראה דאוקימתא דרב ושמואל אתיא אפילו לת"ק. דס"ל כרבי דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בהש"מ. אלא דלא ניחא להו לאוקמי מתניתין כרבי. משום דרישא דמתני' אתיא כרבנן כמ"ש תוספות שם בעירובין ד"ה והאמר. מ"מ לדינא שפיר כתב רבינו שם דמוקי לה באוירא דליבנא אפילו לת"ק וזה נכון:

ב **דליכא** בסתירתה אלא איסורא דרבנן הלכך לאו מוקצה הוא. וקשה דהא בפ' כירה גבי סל של אפרוחים ומעות שע"ג הכר משמע דאמרינן איתקצי לבהש"מ איתקצי לכולה יומא אע"ג דלית בהו אלא איסורא מדרבנן. והאריכו תוספות ביישוב קושיא זו עד לבסוף לכ"נ דאתיא האי סתמא כר"ש דלית ליה מוקצה והך דפ' כירה אתיא כרבי יהודה. והקשה ע"ז מהרש"ל סימן ח' עדיין קשה אמאי שרי לר"ש אף שהוא איסור מדרבנן והא סוכה רעועה נמי מוקצה מדבריהם שאפילו בבריאה לא מחייב מדאורייתא משום סותר אלא סותר ע"מ לבנות ומוקי התם דוקא ברעועה ונופלת אבל בריאה ונופלת מודה ר"ש

דאסור. ומחלק בענין אחר ולסברתו א"צ לאוקמא כר"ש ע"ש. ולי לק"מ דהא התוס' גם כן לא הקשו מהך דסוגיא דלעיל (דף ל') כמו שהקשה הרמב"ן. והיינו משום דהכא מוקמינן באוירא דליבנא. דהוי בנין רעועה. ואסיק אדעתי' דנופל בשבת כמו בסוכה רעועה ונופלת דמתיר ר"ש ה"ה הכא כיון דבנין רעועה ונפחת שרי לר"מ דמאי שנא ואח"כ מצאתי כדברי בחידושי ריטב"א דף ל"ד וששתי:

ג **אבל** בנין גמור דאיכא בסתירה איסורא דאורייתא אסור. אבל הרי"ף ורמב"ם כתבו סתמא להתיר אפילו בבנין גמור. והרמב"ן נותן טעם לשבח דהכא הפירות ראויים הם אלא שדבר אחר גורם להם שאינו יוכל להנות מהם ואינו אלא כאילו היו פירותיו במקום שאין יוכל לילך לשם ע"כ. ועיין בט"ז סימן תקי"ח ס"ק ז':

ד **ושבכלים** מתיר ומפקיע וחותך. כתב מהרש"ל סימן ט' זוג של מנעלים או בתי שוקיים שדרכן של אומנין לתפרם ביחד. וכמו כן הכתונת אם נתקשרו המשיחות וא"א לו להתירן. שמותר לנתקן הואיל ולא עבידי להתקיים וכל זה לא יעשה בפני ע"ה אלא ילך בצינעא ויעשה:

ה **מפני** שהוא כמתקן כלי. וקשה אמאי העתיק רבינו הך בבא. הא סתם בכלים סוף פ"ד עד שיצרפנו בכבשן והלכה כסתם בתרא דבשתי מסכתות יש סדר. וי"ל הואיל ותני בבחירתא כוותיה בפ' ב' אלפסין ערניות:

ו **טעמא** מאי יפסוק הלכה כיחידאה. וי"ל דר"י לאו יחידאה הוא דרבי חייא ובר קפרא סבירא להו כוותיה. א"נ י"ל שיפסוק כת"ק ומביא פירושא דרבי יהודה כדי לישמע מיניה דת"ק אוסר אפילו בשצריך לשתיהן:

סימן עב

א **ואין** גורפין תנור וכירים. פירש רש"י דמתקן מנא. והקשה בישו"ש סימן י"ג א"כ אמאי מפ' בגמרא טעמא דאין שוברין משום תיקון מנא ואינו מפ' אין גורפין משום תיקון מנא ע"ש. ואישתמיטתי' מ"ש תוס' פ' אין צדין (דף כ"ח) ד"ה גריפת שנאדו שם מפי' ר"י שכתב טעמא משום אשוויי גומות א"כ לא הוי דומי' דהני אחרינא דחשיבי משום דהוי תיקון כלי. וס"ל לתוספות דתלמודא מפ' טעמא דרישא משום תיקון מנא וממילא נשמע כל אינך דחשיב בהאי בבא טעמייהו נמי משום תיקון מנא:

ב **גריפה** דשמעתין מיירי כו' ואפ"ה התירוה דאין בה אלא איסור טלטול. מהרש"ל בסי' הנזכר צידד לפ' דברי רבינו דהא דכתב גריפה דשמעתין קאי אמתניתין ואברייתא והנך אמוראי דגריפה דמתני' אינו אסור משום תיקון מנא אלא משום טלטול עפר ואבנים

ומשכיבין דתנן היינו להשכיב האש והאפר שהן מותרין אבל להשכיב העפר ואבנים אסורים משום טלטול אף דלא שייך ביה תיקון מנא ע"ש. ודבריו תמוהים דהא מתניתין דקתני אין גורפין א"א לפרש דאירי מהטפילה והטיחה אינה מעכבו כלל והפת נאפת יפה בלא גריפה. דא"כ קשה פשיטא משנה שאינה צריכה היא ועוד למה מכבשין. א"ו מתני' אירי בגוונא שאינו צריך כ"כ בגריפה אלא שיהא הפת נאפת יפה שלא יגע בפת. א"כ קשה ממתניתין אהנך אמוראי לפי פי רבינו דהתירו גריפה כדי שיהא הפת נאפת יפה ושלא יגע בפת. וליכא למימר דמתני' אתי כרבנן ואינהו סבור להו כרבי יהודה א"כ קשה דהא רבא גופיה בפרק אין צדין גבי מעביר סכינא אפומא דדיקולא ס"ל הלכה ואין מורין כן. וא"כ כאן למה אזהר כן לשמעיה. אע"כ דהמתני' ובריית' אירי בתנור חדש ומשום תיקון מנא כדאמרן. והנך עובדא דאמוראי לא היה אלא בתנור ישן והתירוהו לגרוף כדי שהפת נאפת יפה ולא יגע בהפת התירוהו טלטול אף שאין צריך בגריפה כ"כ עיין פ' אין צדין סימן י' מ"ש שם. אבל תימה מה שלא הביא בש"ע ובטור דין גריפה בתנור חדש ועיין סימן תק"ז בב"י ובב"ח וט"ז:

ג **ה"ג** פי' הרי"ף שהאפר:

סימן עג

א **והקשה** ר"ת מהא דאמרינן בפ"ק דשבת כו'. דברי רבינו תמוהים כי מאי קושיא אימא רבינא סבר כאביי דאמר התם מאי אפר עפר. דזהו בר גיבול אבל אפר לא. ותו מאי תירץ אליבא דר' וכו' דמיירי שנתן מים מבעו"י וזהו לרבי. אבל לר"י בר יהודה לא מהני נתינת מים. והרי"ף פוסק כר"י בר יהודה בפ' מי שהחשיך סימן ג' וא"כ רבינא לא אתיא אליבא דהלכתא. ונראה דשיעור דבריו כך הוא דהא אביי פריך התם ע"כ לא קאמר ר"י אלא בקמח דבר גיבול הוא. אבל דיו דלאו בר גיבול אימא לחייב והא דקתני אחד נותן את האפר מאי אפר עפר א"כ קשה אם רבינא סבר כאביי הואיל ולאו בר גיבול הוא חייב טפי היאך אמר רבינא לפי' הרי"ף דמותר לשרוק התנור הואיל ולאו בר גיבול הוא כמו שהקשו תוס' קושי' זו בפ"ק דשבת אע"כ צ"ל דלא ס"ל כדדחי אביי אלא כרב יוסף. א"כ קשה כי מגבל לי'. ר"ל שנותן מים עליו ביום טוב ומגבלו לכ"ע חייב. וע"ז תירץ שפיר וכצ"ל ואליבא דהרי"ף אפשר לפ' דלעולם רבינא סבר כדדחי אביי מאי אפר עפר. ולא תקשי א"כ לרבי יוסי היאך שרי לגבל ביו"ט דמיירי שנתן ביה מים מבע"י דנתינת מים היא גיבולו כיון דלאו בר גיבול הוא ולכך שרי לגבל ביו"ט. ותי' זה שתירץ רבינו מוכרחים לומר אליבא דהרי"ף. דאלת"ה קשה קושיא עצומה לפי מה שפסק הרי"ף בפ'

מי שהחשיך כר"י בר' יהודה והכא פסק כיון דלאו בר גיבול הוא שרי לגבלו ביו"ט. א"כ לא ס"ל כשינויא דאביי ומתני' דהתם דקתני אין שורין דיו ע"כ מוקמינן כרבי כדאמר רב יוסף. ובספרו העתיק משנה זו. וכיון דפסק כר"י ב"ר יהודה. א"כ מתני' דא שלא אליבא דהלכתא. דלר"י בר"י נתינת מים לאו היינו שרייתן. אבל לפי תי' רבינו דמתני' אין שורין דיו אתי' כר"י בר"י וכאוקימתי' דאביי כדאמרן. וביש"ש מגיה ואליבא דר"י ואפשר סכין מהירות פלטתו. וא"ת הלא המורסן נמי לאו בר גיבול הוא כדאמר בשבת דף קנ"ה אבל מורסן דלאו בר גיבול הוא ואמאי קתני במתני' נותנין מים ע"ג מורסן ואין גובלין. וי"ל דהתם לגבי קמח קאמר דאינו בר גיבול אבל בר גיבול הוא טפי מדיו. וכ"כ תוס' דף י"ח. בפ"ק דשבת. ולכאורה אמרתי שעפ"ז ניחא נמי פסק הרמב"ם פ"ג דשבת שורין דיו סמוך לשבת משמע הא בשבת אין שורין א"כ ס"ל כר' ובפ"ח כתב אין גיבול באפר ולא בחול הגס ולא במורסן. א"כ ס"ל דנתינת מים עליהן אינו חייב משום לישה וכפי הבנת הראב"ד. וא"כ קשה דידיה אדידיה. ובעל ל"מ יישב בדוחק ובירר דרך לעצמו דשריית דדיו. היינו משום צובע ומפ' השמעתתא ע"פ שיטתו בדוחק ע"ש באריכות בפ"ח אבל לפי דברינו ניחא שס"ל כשיטת רבו הרי"ף וזה שכתב אין חייב על גיבול אפר וחול הגס. היינו לאחר שנתן עליהן מים מבע"י דנתינת מים עליהן זו גיבולן ולהכי אחר מעשה זאת אין שייך גיבול בהן. וא"כ דברי הרמב"ם עולים כהוגן ודלא כהבנת הראב"ד בהרמב"ם. ודלא כמגיד משנה שצידד לומר דרמב"ם ס"ל במה שאינו בר גיבול אינו חייב על שרייתן וגיבולן. אבל אחר העיון א"א לומר הכי דא"כ תקשי לי' מתני' דמי שהחשיך נותנים מים למורסן בשבת ואין גובלין וליכא למימר דמורסן בר גיבול הוא טפי מדיו א"כ מאי קאמר ולא במורסן הלא מתני' שלימה אבל אין גובלין:

ב **ה"ג** משום כבודו לא גזרו. כ"ה גי' הש"ס ורי"ף וכפרש"י:

סימן עד

א **פירוש** לפירושו. של הרי"ף:

ב **ה"ג** הרגלים תחתיהן:

סימן עה

ד' דפים מחוברים כארבע דופני התיבה. וקשה אמאי צריך ארבע הלא בשתים סגי דהא גבי ביעתא קאמר מניח אחת על שתים. ומצאתי תי' בט"ז סימן שט"ו ס"ק ד' היכא דצריך לאויר תחתיה מקרי אהל אפילו בב' מחיצות אבל אם א"צ לאויר תחתיה בעינן ד'

מחיצות כיון דארבע מחיצות מגיעין לארץ ראוי לתשמיש תחתיה ע"כ. ודבריו תמוהים דהא אכתי קשה גבי מטה אמאי צריך ד' מחיצות הלא צריך לאויר תחתיה לסנדלין כמו שהביא הוא בעצמו בשם הרשב"א. ועיין בסמוך ישוב לזה:

סימן עו

א **ה"ג** כארבע דופני התיבה:

ב **דהוי** בנין חשוב. פירוש שיש לו ד' מחיצות ועיין תוס' בפ' כירה (שבת דף מ"ג) ד"ה ופורסין והאי דמחזירין קדרה ע"ג כירה אפילו בשבת. אע"ג דיש לו ד' מחיצות. היינו טעמא דמחיצות נעשית מבעו"י והמחיצות אינם רחבים אינו דומה לבנין חשוב משא"כ כובא ופוריא אף דמחיצות נעשות מבעו"י מ"מ כיון דמחיצות רחבים דומה לבנין חשוב:

ג **וגם** עיקר כוונתו לעשיית אהל. להיות לצל. הוצרך רבינו לזה דעל תי' ראשון עדיין הוי קשה מהאי דפסק רבינו בפ' תולין סימן ג' דסינא אסור משום אהל בלא מחיצות וצ"ל דשאני התם שכוונתו להיות לצל על ראשו:

ד **אבל** בנין עראי כזה. שאין בו ד' מחיצות וגם לא נתכוין לעשות אהל לא מקרי אהל:

ה **מ"מ** מתכוין לעשות דבר הדומה לבנין. כגון פוריא שיש לו ד' מחיצות אע"ג דמחיצות כבר עשויין בחול מ"מ דומה לבנין חשוב כיון שיש ד' מחיצות ועכשיו עושה אהל על גביהן. וביעא וחביתא אע"ג דאין להם אלא ב' מחיצות מ"מ הוא עושה בשבת הגג וב' מחיצות ומתכוין לאויר תחתיה. אסרוהו חכמים גזרה אטו בנין. משא"כ אם יש כ"א ב' מחיצות והמה עשויים כבר מבעו"י בזה א"א לגזור אטו בנין גמור. דהוי גזרה לגזרה דאף אם עושה בשבת אהל כזה אינו חייב כיון דבשעת מעשה אינו מתכוין לאויר תחתיה. ובזה מיושב קושיא שהקשתי בסימן זה:

ו **אין** סומכין את הקדרה בבקעת. אפילו כשהוא אצל האש וא"א לבשל כ"א בסמיכה אסור להשתמש במוקצה לצורך אוכל נפש אבל לטלטל ולסלק מוקצה בשביל אוכל נפש כתבו התוספות דשרי וכ"כ בחידושי מהרש"א ומ"א סימן תק"ט ס"ק ט"ו הוכיח ג"כ סברא זו ולא ראה דברי מהרש"א. וק"ק אמאי לא אמרינן ג"כ מה לי לבשל בו בגחלתו ומה לי לסמוך קדרה בו שהוא צורך בישול. ולפי פי' ר"ת בסמוך ניחא דסומכין בבקעת ברטיבא איירי וגזרינן יום טוב אטו שבת ולאיכא דאמרי דרב ששת שרי אפילו ברטיבא מתני' אתיא כר"א ורב ששת ס"ל כרבי יהושע. אבל לפרש"י קשה. ויש לחלק דחיזרא צורך צלי דא"א לצלות זולתו. מה שאין כן סמיכת קדרה רוב פעמים נתבשל הקדרה ואין צריך לסמיכת הבקעת על כן לא חלקו ואסרוה:

ז **ופירש** ר"ת דטעמא דאין סומכין לאו משום מוקצה אלא משום גזרה יום טוב אטו שבת. והיינו ברטיבא כמו שסיים ואזיל וא"כ אתיא מתניתין אליבא דהלכתא. אבל הברייתא בבקעת יבשה איירי דאי בלחה לא הוי פליג ר"ש. ומה"ט לא פליג ר"ש במתניתין:

ח **ה"ג** וניחא לאוקמינהו כר"א מלאוקמי' כב"ש:

סימן עז

א **ולא** משום מוקצה אלא משום דגזרינן ביום טוב אטו שבת. כיון דרטוב הוא החיזרא א"כ לא חזי להסקה ואם תתיר ביום טוב בשבת נמי יתיר כיון דעץ לחה לא חזי להסקה ובכה"ג יו"ט ושבת שוין. משא"כ ביבשה ראוי לצלות ולבשל בו אוכל יש לחלק דביו"ט שרינן מלאכת אוכל נפש ולא בשבת. וא"ת ל"ל משום גזרה תיפוק ליה כיון דלאו כלי הוא להסיק א"כ אסור לטלטל בין לצורך גופו בין לצורך מקומו. וי"ל נהי דלא חזי להסקה מ"מ עומדת להיסק. וחזי נמי להיסק גדול. ומ"מ כיון דלא חזי להיסק קטן מודה ב"ה דגזרינן יו"ט אטו שבת. ומהאי טעמא לא ניחא לרבינו דברטיבא מודה ר"ש דמוקצה הוי כמו אבנים ועפר כמ"ש תוס' דאינו דומה דהא חזי מ"מ להיסק גדול:

ב **וכן** פי' בעל ה"ג. עיין פ' נוטל (שבת דף קמ"ג.) וקשה כפי מה שהביא רבינו בפ' משילין סימן י"ד בשם בה"ג לחלק בין מוקצה לנולד דקי"ל כר"י א"כ מאי פריך למימרא וכו' והאמר רבא. והיכי פשיטא ליה דרבא כר"י ס"ל דאית ליה מוקצה דהך דאוד טעמא משום תיקון כלי ודאין מסיקין בשברי כלים היינו מטעם נולד. ולגבי בר אוזא אינו אלא איסור מוקצה. ורבים מן המפרשים נתקשו בזה ויש מהם שהסכימו שה"ג לא היה גורס קושיא ופירוקא דא. ונראה לי ליישב דהך בר אווזא איירי שנשחטה ביום טוב וחשיב נולד וכמ"ש מ"א סימן תצ"ט ס"ק ט'. ופריך מנולד אנולד. ומשני כיון דמסרחה אם יניחה לימות החול ולהכי מאתמול דעתיה עליה. כלומר לאכול הוא עצמו. עם היות שהוא דבר שאין דרכו לאכול ביו"ט. א"כ לאו נולד הוא דעדיין מוכן לאדם וליכא לפרש מאתמול דעתי' עלוי' למיתב לשונרא. כיון דהמעים צריכין לאווז לא מהני מה שדעתו עלוי' מאתמול כמ"ש תוספות בפ' כירה דף כ"ט ד"ה אכלן לענין גרעינין. ודלא כמהרש"ל סימן י"ז שנדחק בזה:

ג **וכן** משמע דאבוס של בהמה לא חזי לפתוח בו את הדלת. וא"ת פשיטא דאל"כ רב יהודה דאמר אוכלי בהמה אין בו משום תיקון כלי ומותר לכתחלה דלא כמאן. וי"ל דצריך לזה לתרוצי רב יהודה גופא מנ"ל דחכמים מתירין באבוס של בהמה אפילו

לכתחילה אהא קאמר וכן משמע וכו'. א"נ י"ל דרב יהודה דאמר דאין בו משום תיקון כלי היינו בדיעבד. אלא דלגי' רש"י ליכא למימר דא"כ מאי חילק רב יהודה בין רכין לקשין ה"ל לשנויי אנא דאמרי כרבנן ואהא איכא למימר דרבינו ס"ל כגי' ר"ת. ועי"ל לפירוש רש"י דרב יהודה לכתחילה קאמר ובאבוס בהמה גם כן יש לחלק בין רכין וקשין דבקשין פטור אבל אסור. עי"ל דרב יהודה איכא לאוקמי' בקוטם ביד וחכמים דאמרי לא יקטום היינו בכלי וכמ"ש רבינו בסמוך לפי התוספתא:

ד **דאי** בסכין אמאי לא מחייב כיון דעבד לחצות בו שיניו ולפתוח הדלת. ומלשון רש"י משמע אפילו בקוטם בכלי נמי תיקון לאחר יד הוא ולא תיקון מעליא אא"כ מחתכו וממחקו:

סימן עח

א **ה"ג** ומילתא דרבנן דאמרי אין בו אלא משום שבות לא מתניא התם:

ב **ולרב** יהודה דאמר אין בו משום תיקון כלי איכא לאוקמי בקוטם ביד. ואיני יודע למה צריך רבינו להשוות דברי ר"י עם ברייתא דתוספתא כיון דלפום גמרא דילן ליתא להך תוספתא וכמ"ש וצריך עיון:

ג **וכן** משמע דמדמי לי' לשבירת חבית דאיירי בכלי. כדתנן התם מתיז ראשה בסייף:

ד **ולא** שנא מהא דתנן שובר. וא"ת מתניתין דחבית איירי במוסתקי ולא יכול לבא לידי חטאת ה"נ אף כשקוטמו בסכין להריח נמי אינו חייב חטאת אף לסברת רבינו דבקוטם בסכין לחצות שיניו חייב חטאת אף כשאינו ממחקו היינו טעמא דעכ"פ עושה אותו כלי לחצות שיניו ולפתוח את הדלת משא"כ כשחותך בסכין להריח מה כלי עושה בזה. אבל לכתחלה נראה לי דאסור לקטום בסכין. דהא אמר ר"א דמחייב חטאת ביד הכא בקוטם ביד פטור אבל אסור ורבנן דאמרי התם בקוטם ביד פטור אבל אסור בקוטם להריח מותר לכתחלה משמע הא בקוטם בסכין דמודו רבנן דחייב חטאת כמו שביאר רבינו בסמוך א"כ בקוטם להריח בסכין פטור אבל אסור דמדר"א ביד נשמע לרבנן בסכין ולא דמי לאבוס של בהמה דלא גזרינן הא כלי אטו הא כלי. וזה ראיה ברורה לפסק מהרש"ל ודלא כט"ז סימן תקי"ט שמתיר לקטום בסכין להריח אפילו לכתחלה ומה שהקשה שם דהא אבוס בהמה שרינן אפילו בסכין והוכיח רבינו מדמדמי ליה לשבירת חבית דאיירי בכלי. וא"כ בגמרא מדמי בהדיא קוטם להריח לשבירת חבית משמע נמי דאיירי בכלי לק"מ כי רבינו מסיק בפ' חבית סימן ו' דאף לרבנן במסקנא מוקמי' לה להאי דחבית במוסתקי. וא"כ אף כשמתכוין לעשות פה אינו חייב חטאת ומש"ה שובר

אפילו לכתחלה בסייף. וה"ה אבוס בהמה נמי לא יוכל לבא לידי חטאת בכלי מ"ה מותר אפילו לכתחלה ולא גזרינן משום קיסם לחצות בו שיניו דא"כ בחבית מוסתקי נמי נגזור אטו חבית שלם אלא לא גזרינן הא אטו הא. והא דפריך בתחילה וקשין לא מ"ש חבית דס"ד דהמקשן דבחבית שלמה איירי ומ"מ לא גזרינן לא מתכוין אטו מתכוין א"כ קשין נמי. אבל לבתר דאוקמי' במוסתקי שפיר גזרינן אינו מתכוין אטו מתכוין ובקיסם כשקוטם בכלי לחצות בו שיניו חייב חטאת גזרינן אף בשאינו מתכוין. ובאבוס בהמה בקשין לקטום בסכין אסור לכתחלה. וברכין לחוד הוא דמותר אפילו לכתחלה דכיון דאפילו במתכוין לא יוכל לבא לידי חיוב חטאת כיון דאוכלי בהמה הם. וזהו שדקדק רבינו וקוטם להריח אחד קשין ואחד רכין ולא שנא מהא דתנן שובר כו' הכי הל"ל אחד רכין ואחד קשין. אלא ה"ק אחד קשין ביד ואחד רכין בסכין דרכין דומין ממש לחבית מוסתקי דאיירי בכלי:

ה **ולא** מן המים ולא מן הרעפים. כך הגי' שלפנינו אבל הרי"ף ורבינו וגם הרמב"ם וה"ג השמיטו הרעפים. וכן הוא הנכון דמן הרעפים המה לבנים שמכסין בהם הגג. א"א להוציא מהם אש. ובמדרש בראשית פרש' י"א זימן לו הקב"ה שני רעפים והקישן זה לזה ויצאת מהן האור. היינו אבנים הידועים שמוציאין מהם אש. אבל במתניתין א"א לומר הכוונה על אלו רעפים. דהא קתני ברישא ולא מן האבנים:

סימן עט

ה"ג בן אנטיגנוס אפילו שהתה:

סימן פ

א **ונראה** דהכי הלכתא דהא ריש לקיש וכו'. ומזה מסיק ברמזים ובטור סי' תצ"ח בעוף שנדרס שצריך שהייה מעת לעת ובדיקה אחר שחיטה דיכול לשוחטו ביום טוב דלא מחזיקינן ריעותא. והקשה בזה מהרש"ל סי' י"ט וז"ל ולא אבין דבריהם דאילו חיישינן ללישנא קמא דרבי יוחנן דאמר מפני שצריך לבודקן ליתא דריש לקיש גבי' דרבי יוחנן. ועוד דלמא תרוייהו איתא דחיישינן לבודקן ולחסמן ומאן לימא לן דלבודקן לא חיישינן. ועוד הא רבי ירמיה דקא בעי לחוסמן תני ליה ואפ"ה קא מבעי' לי' מי מחזקינן ריעותא וא"כ מאי סיוע מר"ל דס"ל לחוסמן ע"כ. והנה קושיא ראשונה לכאורה יש ליישב שכוונת רבינו מאחר שא"א לתרץ הברייתא דקתני אחד הביא את הקדרה אלא אליבא דלישנא בתרא א"כ ע"כ לישנא קמא דרבי יוחנן ליתא. אמנם כשנדקדק

בדברי רבינו שכתב דהא ר"ל סבר כי האי לישנא הל"ל דהא הברייתא א"א לאוקמא אלא אליבא דלישנא בתרא. והנה מצאתי בשו"ת חוות יאיר סימן קנ"ח שהריץ בשמועה זו שאלה להגאון מוהר"ר גרשון ז"ל. והעלה באריכות לפי דבריו שרבינו ס"ל דהאיבעי' דרבי ירמיה לא נפשוט אלא משום דס"ל ספיקא דרבנן לקולא ע"ש וזה דוחק גדול דא"כ למה צריך להביא ראיה מהך דריש לקיש סבר כי האי לישנא. והנה הגאון הנ"ל האריך למעניתו לתרץ שני קושיות האחרונים באומרו דע"כ לישנא דחיסום לית ליה טעמא דלבודקן דאל"כ מאי איכא בין לישנא דחיסום ולישנא דלבודקן דהא תרוייהו לא אסרי אלא ברעפים חדשים. וא"כ ע"כ ר"ל נמי ס"ל חיסום לחוד שאין סברא לחלק בין ר"י לר"ל ע"ש. ולא אוכל לירד לסוף דעתו בזה אימא דלישנא קמא דר"י ס"ל תרוייהו בדיקה וחיסום ור"ל נמי ס"ל הכי ולשנא קמא דר"ל ולישנא קמא דר"י בחדא שיטה קיימו. ונראה לי ליישב דברי רבינו על נכון וזהו דהלכתא כלישנא דחיסום מדאמר רבי ירמיה אנן משום שצריך לחסמן מתנינן לה לשון רבים ור"ז שביק ליה בגווי' ש"מ דהכי קים לי'. ומה דאיבעי' לי' לרבי ירמיה אי ס"ל להך לישנא נמי סברא דצריך לבדקן אלא ניחא ליה לומר טעם דחיסום לאסור מדאורייתא ולא משום גזרה דרבנן. או דלמא דנאיד מלישנא קמא לגמרי דלא ס"ל כלל טעמא דבדיקה. וא"כ לדידן דס"ל לישנא דחיסום מ"מ האיבעיא במקומה עומדת. אמנם מוכח דע"כ דלישנא קמא נמי ס"ל טעמא דחיסום מהך ברייתא אחד הביא את הקדרה. ולפ"ז ע"כ צ"ל דלישנא דחיסום לא ס"ל כלל טעם דבדיקה דאל"כ מאי איכא בין הך לישנא להאי לשינא. וליכא למימר דלישנא קמא לא שמיעא לה הך ברייתא הא ע"כ נשמע בבי מדרשא של ר"י דהא ר"ל מתרץ לה להך ברייתא מסתמא ר"י נמי ידע להך ברייתא. ושיעור דברי רבינו כך הוא. ונראה הכי הלכתא. שכך נראה שקיבל רבי ירמיה ור"ז. דהא ר"ל סבר כהך לישנא מהך ברייתא. וא"כ מסתמא ר"י נמי ידע הך ברייתא וס"ל ג"כ טעמא דחיסום וע"כ צ"ל דלישנא דחיסום לא ס"ל כלל טעמא דבדיקה וא"כ עוף שנדרס לא מחזיקינן ריעותא ומותר לשוחטו ביום טוב והדברים ברורים למבין:

ב **ומכאן** יש ללמוד שאין לבשל בקדרה חדשה. ובהג"ה ולא היא וכו' העתק מן התוספות. ואיזה תלמיד טועה כתבה. כי אין זו סתירה להנך ראיות שהביא רבינו:

ג **ה"ג** מתקנין את הקונדס:

ד **ואין** אופין בפורני חדשה שמא תפחת. וקשה דהא בלא"ה אסור כמו רעפים חדשים משום חיסום. תי' מ"א סימן תק"ז. דאירי בתנורים שלהם. דאינו נגמר בהיסק ראשון

עד שיצטננו בצונן. אבל תנורים שלנו שנעשו ע"י טיט שהטיט מתייבש ונתחזק ודאי אסור משום חיסום:

סימן פא

א **בעל** ה"ג אוסר למלוג כל הגדי. ודייק לה מדקתני מולגין את הראש והרגל דוקא ראש ורגל:

ב **בשפופרת.** קנה ארוך וחלול ומשים ראשה בפיו וראש אחר מקרב אל האש ונופחין ומותר לנפוח בכלי זה בלי שינוי וכלי זה מצוי בארץ שוואבן: 0הדרן עלך פרק רביעי

ג **ויותר** נראה כדברי ר"י. בתוס' בפירקין דף ל"ו ד"ה בדטיבלא ע"ש:

סימן פב

משמע דקאי אתרי בבי. ודעת הרמב"ם והר"ן כרש"י ומהרש"ל כתב וכן נראה עיקר דאם כדברי ר"י הל"ל ומכסין את הפירות מפני הדלף בשבת וכן כדי יין כו' דהוי קאי בשבת אכל מה דתני אחריו. אלא בוודאי דהא דקתני בשבת לא קאי אלא אבבא בתראה. ע"כ. ואני שמעתי ולא אבין. דהא מוכח להדיא דאפילו בשבת מכסין פירות וכדי יין משום הפסד ממון דהא לר"י מתניתין איירי בפירות הראויין גם לעולא איירי מתניתין נמי בפירות הראויין דהא קאמר ואפילו אוירא דלבני. ובברייתא קתני פורסין מחצלת ע"ג לבנים בשבת אע"ג דאוקי התלמודא דאייתור מבנינא דחזי למזגא עלייהו. מ"מ לא עדיפא מפירות הראויין וכדי יין. ויותר מזה קתני בברייתא לעל דף ג' אחד ביצה שנולדה בשבת כו' אין מטלטלין אבל כופה עליו את הכלי מפני הפסד ממון וה"ה דמכסין אפילו פירות טבלים ואף דמוקמי רבי יצחק בצריך למקומו אבל לעולא לא מוקמינן בצריך למקומו כמו שפירש רש"י שם. ע"כ אין לזוז מפסק ש"ע סימן של"ח ודלא כמ"א שהגי' עליו דעת מהרש"ל:

סימן פג

א **ואזלינן** בתר פשיטותא דהני אמוראי. דלא חיישי לדחויי ולאפרושי בין שבת ליום טוב ה"נ נקטינן בכולהו דיליף מהדדי. אלו הם דברי הרז"ה. אבל הרי"ף השמיט להך איבעי' לומר דשרי אפילו טובא כתב מהרש"ל סימן ל"ב דהיינו טעמא כיון דחתם רב אשי בתיקו נגד הני אמוראי עומד בספק עד שיבא מורה צדק וספיקא דרבנן לקולא ע"ש באריכות. ותמהני דקשיא דידיה אדידיה שכתב לעיל בפ"ק סימן מ"ג וז"ל וכן נראה דעת הרי"ף שס"ל לחומרא שהשמיט האיבעי' ואומר אני אי לא נפשטא האיבעי' אזלינן

לקולא. אבל מאחר שרב אשי ודורו שחתמו התלמוד וכתבו עליו תיקו אלמא שהניחו בספק איסור עד שיבא אליהו ע"כ. וצ"ל דהרי"ף השמיט מימרא דר"י. דאזל לטעמי' דבריש מפנין לא הכריע אי ד' וה' דוקא או אפילו טובא. וכמו כן ולא את האוצר. או שלא יתחיל או לא יגמור. ואינך האיבעי' י"ל דס"ל כסברת הרז"ה דיום טוב ושבת חדא מילתא היא:

ב **וכשהוא** מחזירן נותן לתוכו מים ומחזירן. לכאורה ההיתר דאגב מים מותר לטלטל הכלי. וקשה דהא קי"ל לא התירו ככר או תינוק אלא למת בלבד ותי' רי"ו ור"י אבוהב דאיירי שצריך להוציא בו ריעי או מי רגלים. ורבינו לא חילק בכך. ונראה דהיינו טעמא דכשאין בו מים אסור לטלטלו דמאוס הוא ולאו כלי הוא דאפילו לכסות בו מנא אינו ראוי וכ"כ הב"ח. משא"כ כשיש בו מים. ואיירי במים זכים דראוי לשתיית בהמה דאלת"ה אפילו יש בו מים נמי גרף הוא וכ"כ הרשב"א. וכיון דאית בי' מים זכים כלי הוא ליתן מים לבהמתו ודלא כב"י ומ"א סימן ש"ח ס"ק ס' שנדחקו בזה:

ג **ודע** שבעודו בידו מותר להחזירו אפילו בלא מים כ"כ מ"א סימן ש"ח ס"ק ס'. ולא נראה דכי עושין גרף לכתחלה דבמוקצה פסקינן כן ולא בגרף. עוד כתב מ"א ס"ק נ"ט כשצריך הכלי לפנות עלי' מותר להחזירו בלי מים דגדול כבוד הבריות ותו כתב ס"ק ס' בשם מהרש"ל ורי"ו דאיירי כשנתן בו מים וצריך הכלי לפנות עליה. א"כ דבריו סותרים זה את זה. גם בישו"ש ורי"ו לא נזכר מזה רק שצריך הכלי להוציא ריעי או מי רגלים:

ד **גזרה** שמא יעלה ויתלוש. ואילן יבש בין בימות החמה ובין בימות הגשמים. עיין פ' המוצא תפילין סימן י"א י"ב כי שם מקומו

סימן פד

א **ירושלמי** הלכה ב' והוצרך לטעם הירושלמי בגווני דלא שייך שמא יחתוך זמורה כמו במדבר או בספינה ואהכי מהני טעם הירושלמי ואפילו הכי אסור ודלא כרמ"א סימן קמ"ח ס"ק ב'. ושלא כדין מ"א שם ס"ק ט' על העולת שבת דרבינו אוסר אפילו בספינה וכמו שהוכחתי בפרק מי שהוציאוהו סימן ג'. ומ"ש מ"א דהספינה ה"ל צדי צדדין לא דמי דצדי צדדין לא משמש כלום בבהמה. אבל בהמות המושכות בספינה עובר משום שביתת בהמתו. ואין לומר דמותר באשר שבהמות והספינה שייכים לנכרי א"כ יושב בקרון גם כן תשתרי בכה"ג. אע"כ צ"ל כמ"ש בהגהות מרדכי בעירובין דף רכ"ח דהוי כמו קיבולת בבית ישראל מפני שישראל יש לו מקום בקרון או בספינה ע"ש:

ב **מפני** שהוא מצווה על שביתת בהמתו. פי' דצער הוא לה כשרוכב עליה ועובר משום למען ינוח שורך וכן הוא בטור סי' ש"ה משום צער בעל חיים. ומהרש"ל סימן ו' השיג מהירושלמי על שיבולי לקט סימן רמ"ו סעיף ג' שהביא הרמ"א שם דמוכח דמצוה על שביתת בהמה ביום טוב. ומ"א שם ס"ק י"ב הליץ בעדו ואומר שהמה מפרשי' הירושלמי משום שביתת בהמתו שיצא חוץ לתחום וסובר דתחומין דאורייתא והאדם עצמו אינו עושה איסור כיון שיושב על הבהמה כמ"ש רבינו בפ' מי שהוציאוהו בשם הרשב"ם ע"כ. ודבריו תמוהים דהרשב"ם כ"כ אמי שיושב בקרון. דפסק כר"מ דפוטר בכלאים היושב בקרון אבל ברכוב שמנהיג ברגליו ואזלי מחמתיה הרשב"ם גם כן מודה דאסור לצאת חוץ לתחום דרכוב כמהלך דמי כמו שהאריך מ"א סימן רס"ו. ומי שרוכב על כלאים כ"ע מודו דלוקה. ע"כ אין להקל בשביתת בהמה ביום טוב וכמ"ש מ"א שם להלכה. ואם תקשי לך על מה מביא רבינו הך ירושלמי הלא תלמודא לא ס"ל. י"ל דהתלמודא נמי סבירא הך טעמא דהירושלמי והא דקאמר משום שמא יחתוך זמורה. דאי משום שביתת בהמתו למען ינוח. אם רוכב עליה להשקותה או להביא לה מזונות הוי שרי דזה איך צער לה כי אם הנחה. כמו שכתבו התוספות בפ' כל כתבי (שבת דף קכ"ב) דיבור המתחיל מעמיד עיין שם. אהכי קאמר דבכהאי גוונא מכל מקום אסור משום שמא יחתוך זמורה:

ג **טיפוח** שהוא לרצונו. טיפוח וסיפוק תרוייהו יד על גבי יד ודלא כפרש"י טיפוח יד ע"ג רגל:

ד **ה"ג** רבי יונה וחבריה דחבריה:

ה **בין** הכין בין הכין אסירי. פי' בין קומי ידיהן או אחורי ידיהן:

ו **ה"ג** ר' יונה אמר אחורי ידיהון שרי דהוו:

ז **דהוו** סבין. פי' זקינים:

ח **פרי** מפריא. פי' רצים יצאו אחריו ורבי מאיר רץ מפניהם:

ט **אפרח** רוחא פקילי'. הרוח הגביה מצנפת מעל צוארי' דר"מ:

י **ה"ג** מן כוותא. פי' חלון:

יא **א"ר** לא זכיתי. עיין עירובין דף י"ג ע"ב:

יב **ירושלמי** וכולן שעשו. כל הספרים ראשונים ואחרונים כותבין כן בשם ירושלמי. ולא מצאתיו. אך ראה בריית‍א זו בתוספתא פ"ד:

יג **ושמע** מינה מאן דעבר ואקני בשבת ממקרקעי או ממטלטלי הקנאתו הקנאה. וכן הוכיח רבינו בפ' איזהו נשך סימן י"ט מהך דרבא שם דף ס"ה האי מאן דמסיק תריסר זוזי דמקח הנעשה באיסור רבית המקח קיים ע"ש. והא דלא הוכיח רבינו דין זה משינויא

דרבא בב"ק דף ע' הא דקתני גנב ומכר בשבת באומר לו עקוץ תאנה מתאנתי ותקני לך גניבותיך. משמע מקח הנעשה בשבת באיסור הוי מכירה. תי' הש"ך בח"מ סימן ר"ח דדלמא מדאורייתא הוי מכירה אבל מדרבנן לא הוי מכירה. אבל מהתוספתא וממימרא דרבא בהך דגלימא מוכח אפילו מדרבנן המקח קיים. והקשה בספר שלטי גבורים הנך תרתי מימרות דרבא אהך דרבא בריש תמורה דאמר כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עבר ועביד לא מהני. ותי' המחוור דדוקא בשיש ריעותא בעיקר המעשה שאמר רחמנא לא תעביד הוי כאילו לא נעשה. משא"כ במכירת שבת או רבית שהאיסור מצד אחר ולא בעיקר המכירה מ"ה המקח קיים. ולפ"ז אם עשה שבועה שלא למכור ומכר נמצא נעשה איסור בעיקר מכירה המקח בטל כמ"ש המרדכי ודלא כרמ"א וב"י שם בח"מ סימן ר"ח על המרדכי ע"ש. ובהכי ניחא מה דאמר בכתובות דף פ"א השתא דאמר רבנן לא ליזבין אי עבר וזבין לא הוי זבינא. וכן הוא מסקנת הש"ך וט"ז ע"ש:

יד **אע"פ** שלא מסרה לו אלא ביום טוב. עיין מהר"ם שיף שמקיים גירסא זו. ואינו כי הלשון אע"פ אינו מדוקדק אך טעות המדפיס שדלג מתיבת אע"פ עד אע"פ שאחריו. וצ"ל אע"פ שלא מסרה לו אלא ביום טוב הרי הוא כרגלי הלוקח והמוסר בהמה לרועה אע"פ שלא מסרה לו אלא ביום טוב הרי היא כרגלי הרועה:

סימן פו

א **דלא** ידיע מאתמול למי ימסרנה שתקנה אצלו שביתה. הא אם מסרה לשניהם וביו"ט בירר דבריו שמסרה לשמרה לאחד מהן הוי כרגלי שתיהן לפי שלא בירר דבריו מערב יו"ט. ובמ"א סימן שצ"ז ס"ק ה' ט"ס יש וכצ"ל ואם מעיו"ט כו'. וזהו לדעת רש"י ורבינו וש"ע אבל לרי"ף בכה"ג הוי כרגלי בעלים עיין בר"ן:

ב **הלכך** נראה דמאי הוי עלה קאי אמאי דאסר רב בבהמה. עיין מהרש"ל סימן י"ב שחולק על רבינו ואומר שרב כהנא ורב אסי לא הוו מקשי ליה אבהמה דרב יש לו קבלה מרבותיו דבהמה אסורה. אך הכי פרכי א"כ לאיסור מוקצה נמי ניחוש אלא ש"מ דלא חיישינן ליניקה ובהמה אסורה משום ברירה א"כ חבית נמי ע"ש באריכות. ולא ידענא מאי קאמר כי כמו שתאמר שיש קבלה לרב על בהמה כמו כן נאמר שיש לו קבלה דחבית מותרת. והנה רש"י פי' ג"כ ר' אושעיא אמר יש ברירה וחבית ובהמה מותרת. נמצינו למידין רש"י והרז"ה ובעל העיטור והר"ן ורבינו וטור כולם בשיטה אחת דבהמה נמי מותרת. וכן מצאתי בחידושי רמב"ן בבבא בתרא דף ס"ב כתב ר"ת דשתיקה כהודאה דמיא וכן שמעתי דכל היכא דשתק להו לרב כהנא ורב אסי מודה להו ולא אמרינן

משום דלא חש לה. כיון דרב כהנא ורב אסי לגמרי' דרב צריכי' לסברי' לא הוי צריכין מיחש הוא חייש להו וכי שתיק אודויי אודי להו. עד שלבסוף מסיק הרמב"ן דספיקא היא ובדיני ממונות קולא לנתבע ובאיסורא לחומרא. נראה היינו איסורא דאורייתא אבל איסורא דרבנן לקולא והנה בש"ע סימן שצ"ד פסק דבהמה אסורה. כאלו הלכה מקובלת היא. ולא זכר כל הני רבוותא דמקילין. ובפרט באיסור דרבנן. לכן מי שהקיל ומתיר בבהמה לא הפסיד וראוי לסמוך על הני עמודי הוראה. וביותר אני תמה על הרמ"א שפרס המפה לכבוד הרא"ש ורבינו שפסקיהם בנויים על סברת תוספות ואנחנו בני אשכנזים נגררים אחריהם. ולמה לא הגיה כאן כלום על הב"י שסמך על שני העמודים רי"ף ורמב"ם כדרכו:

סימן פט

והא דאסרינן לברך בשלהבת של ע"ז. כדתנן בברכות דף נ"א ולא על הנר שלפני ע"ז:

סימן צב

א **משום** דיש עמה גחלת כו'. כתב מהרש"ל סימן י"ד ובהכי מתיישב שפיר אמאי לא תני תנא דידן ששה דברים בגחלת וליחשב נמי הא דאין מברכין על גחלת ומברכין על שלהבת כדאיתא בירושלמי. אלא משום דלא תטעה לומר א"כ מברכין נמי על שלהבת ע"ז ע"ש. ולא ידעתי את שיחו היאך נטעה הא מתני' שלימה היא דאין מברכין על נר של ע"ז. ועוד איך תני הך דינא בירושלמי הלא יכול לבא לידי טעות. ולי נראה דלק"מ דתלמודא דידן סבר דגחלת כשהן לוחשות מברכין עלי' כדאיתא בברכות דף נ"ג ת"ר גחלים לוחשות מברכין עליהן. מש"ה לא תני גחלת אין מברכין עלי' דלפעמים על גחלת נמי מברכין. אבל הירושלמי סבר אפילו על גחלים לוחשות אין מברכין. והילך לשון הירושלמי חמשה דברים בגחלת כו' ומברכין על השלהבת ואין מברכין על הגחלת. רבי חייא בר אשי בשם רב אם היו גחלים לוחשות מברכין ש"מ דמימרא קמייתא סברה דאפילו על גחלים לוחשות אין מברכין:

ב **ואפילו** הן של יתיד. כ"כ תוספות בעירובין דף מ"ו ד"ה נהרות ע"ש:

סימן צג

א **דהא** בתוספתא. בתוספתא שלנו פ"ד הגי' כרגלי כל אדם. ודברי רבינו לקוחים מדברי תוס' דעירובין דף מ"ה ע"ב ד"ה ביום טוב שהיה גירסתם כרגלי הממלא:

ב **משום** סירכא דמשכא. דאי איכא סירכא משתמטא ריי"ף. פי' כי בהמה שלא הושקתה קודם שחיטה הריאה מלאה סירכות דקות וקשות. וכ"פ הרמב"ם בפירוש המשניות. ועיין ביו"ד סימן ל"ט ס"ק ל"ב:

סימן צו

א **וכיון** דקי"ל דבשבת ס"ל כר"ש דלית ליה מוקצה וביום טוב כרבי יהודה. כמו שהוכית הרי"ף בסמוך מסוגיא דשמעתתא בריש מכילתין:

ב **וביו"ט** כרבי יהודה. והיינו טעמא יום טוב דקיל אתי לזלזולי ביה אבל בשבת דחמיר לא אתי לזלזולי ביה והקשה בעל המאור הלא סתמא דתלמודא לא ס"ל הך סברא. מהא דאמר לעיל (דף י"ח) גבי טבילת אדם בשבת אף ביוה"כ נמי דליכא מידי דבשבת שרי דהוא איסור סקילה וביוה"כ אסור. ועיין בר"ן ישוב נכון לזה:

ג **כי** זה דבר ידוע כי מוקצה אסור. ודבריו תמוהים דהא בס"ד התם אפילו מאן דלית ליה מוקצה בנולד כי האי דמתחלה הביצה לא היה בעולם אפילו ר"ש מודה והא דפריך מוקצה הוא כלומר נולד הוא:

ד **דאלמא** דהכין הוא הלכתא. ולפי מה שפירש רש"י שם דשמעינן לר"א דאית ליה מוקצה דתנן בפרק המביא ר"א אומר עומד אדם על המוקצה כו' אלמא הכנה בעי עכ"ל. א"כ גם מכאן ליכא ראיה דמדר"א פריך:

ה **דהא** אין באות בתוך התחום. ע"כ דברי ריי"ף:

ו **ובעל** ה"ג כתב מוקצה דרבנן כו' עבדינן לקולא. לשיטתו אזיל שה"ג סובר דהלכתא כר"ש אפילו ביום טוב כמו שהביא רבינו בסמוך:

ז **וכן** פסק רב האי והרמב"ם ז"ל. הלשון משובש דהא הרמב"ם בפ' כ"ו דשבת פסק כר"ש. ובפ' שני דהל' יו"ט פסק כר"י לכך צריך להגיה וה"ג והרמב"ם פסקו כו'. וברמזים מפיק רב האי ועייל השאילתות:

ח **ואף** לוי סבר הלכה כרבי יהודה. ובספר פ"ח סימן תצ"ה אומר מדקאמר תלמודא בריש מכילתין כולהו כרב נחמן לא אמרו כי קושיין ולא אמרי כולהו כרב נחמן לא אמרו דלא מפלגי בין יו"ט לשבת אלמא דהאוקימתיה לחוד לא ניחא להו אבל החילוק בין יו"ט לשבת איתי להו ומשלהי שבת אין ראיה דאכתי לא חידש לן רב נחמן הך חילוקא. ואני אומר שדבריו ליתא דבסוגיא שילהי מכילתין יש להקשות מאי פריך רבי אדרבי מפצעילי תמרה. הא איכא לשנויי הא ביו"ט והא בשבת וצ"ל כמו שתירץ מהרש"א

דסוגיא אזלא לאינך אמוראי דלא חלקי. ולשיטת פ"ח א"כ א"א לתרוצי סוגיא דהיא בסוף מסכת וידע מרב נחמן שפיר:

ט **והביא** ראיה כו' דדריש רבא אשה לא תכנס לבין העצים. מהך מימרא אינו ראיה אנולד דהא ליטול אוד אסור משום מוקצה. ועוד דבה"ג מפרש הך מימרא משום דהוי כמתקן מנא כמ"ש רבינו בשמו פרק המביא ס"ס י"ב. ושיעור דבריו כך דהך ליטול אוד מפרש ה"ג משום מתקן מנא כי היכי דלהוי מימרא דרבא אליבא דהלכתא כמ"ש תוספות לעיל פרק המביא. ומינה מסתייע דאידך מימרא דרבא נמי אתיא אליבא דהלכתא. וש"מ אף דמקילינן באיסור מוקצה מ"מ נולד אסור. והא דפריך התם למימרא דרבא כרבי יהודה ס"ל דאית ליה מוקצה והא אמר לשמעיה טוי לי בר אווזא כו'. הכי פריך דהתם בבר אווזא נמי נולד הוא דמאתמול בין השמשות היה ראוי לאדם ומוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים. והיום ביו"ט מסרחי ונולד לאכילת שונרא. כמ"ש מ"א סימן תצ"ט ס"ק ט'. וע"ז השיג רבינו ואומר דממימרא דרבא אינו ראיה. אימא כוליה מימרא דרבא לא אתיא אליבא דהלכתא. וליטול אוד אינו אסור לדידן משום מתקן מנא. אלא דרבא אוסר משום מוקצה דרבא לטעמיה. וכדפי' רש"י התם:

י **ואינה** ראיה משמואל דמחמיר על עצמו היה. וכ"כ תוספות במסכת שבת דף קמ"ג ודף י"ט בשם ר"ת עצמו דאינה ראיה ע"ש:

יא **מסתמא** דהש"ס דפרק נוטל דאסר לטלטולי גרעיני תמרי דפרסייתא. ר"ל אלמא דסתמא דגמ' שאוסרין לטלטל אע"ג דקי"ל כר"ש אלא ודאי בנולד קי"ל כר"י. אבל רבינו בסוף פ' נוטל סימן ב' דחה ראיה זו שכתב דהך סוגיא אתיא כר"י ואנן קי"ל כר"ש ע"ש:

יב **דבפרק** במה מדליקין. דף כ"ט מהא דרב שדי לחיותא:

יג **ואפילו** לטלטל אסור כדמוכח לעיל ובשבת דף מ"ה ד"ה דאית ביה ביצה נעלמו מהם הך ראיה דלר"י טלטול ביצה נמי אסור וצ"ע:

יד **ואליבא** דרבי יוחנן קיימא התם. וה"ה דהוי מצי לאתויי ראיה מברייתא מפורשת דאסור לטלטל מהא דתניא לעיל (דף ג') אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין אותה כו' ופריך התם לרב יוסף ולרבי יצחק דאמרי משום גזירה ספיקא דרבנן הוא. משמע דרישא דקתני אין מטלטלין ניחא גם למ"ד משום משקין שזבו. אלא דניחא לרבינו להוכיח איסור טלטול מר"י גופא:

טו **ואע"ג** דביו"ט קי"ל כרבי יהודה ה"מ כגון נולד. לכאורה משמע דמסקנת רבינו דוקא ביום טוב מחלקינן בין מוקצה לנולד אבל בשבת קי"ל בכולי מילתא כר"ש ואינו דהא לעיל מיניה כבר הוכיח רבינו משילהי מי שהחשיך. שאין לחלק בין שבת ויום

טוב. אלא לאו דוקא יו"ט וה"ה שבת בתרוייהו מוקצה שרי ונולד אסור. אבל קשה מהא דפסק רבינו בפרק קמא דשבת סימן ל"ט בשמן של בדדין כשמואל דשרי והא נולד הוא כמ"ש רבינו לעיל בסמוך. ע"כ נראה דהסכמת רבינו דמוקצה ונולד שרי בין בי"ט בין בשבת. והצעת דבריו כך הוא שהביא דהרי"ף ורמב"ם לא ניחא להו לחלק בין איסור מוקצה לנולד. ור"י ור"ת וסייעתו לא ניחא להו לחלק בין יו"ט לשבת כמו שהוכיחו בראיה ברורה. ורבי יוחנן פסק אף בנולד כר"ש. וכיון שכן אוחז כקולתו של שניהם כיון דמוקצה דרבנן ובין ביום טוב ובין בשבת הכל שרי בין מוקצה בין נולד. ועם זה מיושב נמי דברי רבינו בסוף נוטל. ואתיא נמי שפיר מה שלא הביא רבינו בפרק במה מדליקין סימן י"ח האוקימתיה דרב אדא בר אהבה ובזה מיושב נמי קושיית מהרש"ל פ' המביא סימן ז' על טור ע"ש: הדרן עלך משילין וסליקא לה מסכת ביצה